

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., SREDA, 3. APRILA (APRIL 3), 1944 IN TWO PARTS—PART I ŠTEV.—NUMBER 68 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

SNPJ spomenik naše prošlosti in upanje bodočnosti

JAPONSKE LADJE POTOPLJENE PRI TREH BAZAH

Ruska armada preseka la rumunsko železnico

OGROMNE NEMŠKE IZGUBE RAZKRITE

Washington, D. C., 4. apr.—Mornarični tajnik Frank Knox je danes naznanil, da so enote ameriške bojne mornarice in letala potopile ali požgale vse japonske ladje in parnike, zasidrane v bazah treh otokov Karolinske grupe na Pacifiku. Napad se je pričel 30. marca in končal 1. aprila. Knox je prej poročal, da so ameriške podmornice potopile nadaljnjih 14 japonskih parnikov na Pacifiku.

London, 4. apr.—Druga ruska armada pod poveljstvom maršala Ivana S. Koneva, je v prodiranju po rumunskem ozemlju presekala železnico Dorohoj-Jassi na vzhodni strani reke Ji-jije, 13 milj zapadno od reke Prut, predvojne meje med Rusijo in Rumunijo. Vse ozemlje med rekama je pod kontrolo ruske armade.

Nemške in rumunske čete so bile pogane v smeri železnice Černovice-Bukarešta. Moskva poroča, da je ruska armada zasedla čez 50 rumunskih naselbin, med temi Saveni in Danženi in presekala nemško bojno črto. Ostanke petnajstih nemških divizij so obkrožili v sektorju 38 milj severovzhodno od Černovice.

Prva ruska armada, katere poveljnik je maršal Gregorij K. Žukov, je ubila in ujela 208.000 sovražnikov v ofenzivi v južnovzhodnem kotu po Nemških okupirane Poljske v zadnjih 28 dneh. Prvi oddelki te armade so prodri do točke, ki je oddaljena samo 42 milj od Lvova in 20 milj od reke Bug.

Napel, Italija, 4. apr.—Italijanske čete, ki se bore na strani pete zavezniške armade, so zasedle nadaljnji hrib na severovzhodni strani Cassina. Zavezniške topniške baterije so obkroževale mostove v ozadju streljavalne boje črte. Poročilo pravi, da so izstrelki razdejali najmanj trinajst mostov.

Pri Anziju na drugem koncu italijanske fronte je nastal odločen spopadi med zavezniškimi in nemškimi vojaškimi stražami.

London, 4. apr.—Tirpitz, zadnja oklopna ladja Hitlerjeve boje mornarice, je bila tarča bomb angleških letalcev. Admiraliteta v uradnem poročilu ne omenja detajlov napada na Tirpitz, ki se je več mesecev skrival v fjordu severne Norveške. Poročilo pravi le, da je več bomb treščilo na nemško oklopno ladjo.

Pearl Harbor, Havaji, 4. apr.—Ameriške čete in pomorščaki so zasedli nadaljnjih deset otokov Marsalske grupe, pravi naznanilo iz glavnega stana admirala Chesterja W. Nimitza. Ameriška sila zdaj kontrolira štiri otokove v tej grupi. Otoki, ki so jih ameriške čete okupirale, so Ujae, Lae, Lib, Namu, Ailinglapalap, Namorik, Ebon, Kihiri, Arno in Bikini.

Japonski držje še štiri otoke Marsalske grupe. Ti so Majuro, Arno, Mabeolap in Mili.

New Delhi, Indija, 4. apr.—Japonska invazijska sila je pretrgala zalagalne linije, ki vodijo v Imphal, glavno mesto indijske države Manipur, zavezniško vojaško bazo. Besednik zavezniškega poveljstva je priznal, da so Japanci izolirali Imphal.

Beseda ob 40-letnici naše organizacije

Ko so naši pionirji pred 40 leti ustanovili SNPJ, so bile precej drugačne razmere in ni šlo baš lahko. Malo prej so začeli Slovenci prihajati v Ameriko v večjem številu in tako so jim jelski občini in sploh razmere te dežele bile bolj tuje. In razume se, da niso mogli imeti potrebnih izkušenj za organiziranje in vodstvo take organizacije.

Bilo pa je tedaj tudi vse polno drugih zaprek in poteškoč. Komaj je slovenska javnost malo isvedela, da se je ustanovila nova podpora organizacija na svobodnemiselnih podlagi ter z naprednimi principi in ideali, še je sverelo v raznih krogih, predvsem v nazadnjaških taborih in pristalih teme, in neki list je celo smatral za potrebno, da napiše, da je to mrtev rojno dete...

Mrtvo zato, ker so tedaj tako zvali vodje našega naroda mislili, da še ni arel za svobodnomiselnost, nekateri pa so dobro živeli na račun ljudske nevednosti in so hoteli, da tako ostane. Pa so se grdo motili.

Nasprotniki so hujskali in zavajali in protigotičje ni bilo ne konca ne kraja. Toda naši pionirji se niso ustrašili in niso hoteli odnehati, temveč so se še bolj tesno oklenili svoje organizacije. In čim večje je bilo nasprotovanje in čim več zaprek in poteškoč, tem bolj energično so agitirali za nove člane in vztrajno delali za jedoto.

Zares—pionirji so orali trdo ledino, rahljali grobo polje, na katerem so sejali zdravo seme, vedoč, da mora obroditi dober sad. Delali in gradili so počasi pa sigurno, z geslom: "Zrno do zrna pogaja, kamen do kamna palača." In uspeli so!

Uspeh ni bil majhen. Kljub tolikim nasprotovanjem ter notranjih in zunanjih kriz se je SNPJ bujno razvijala ter od leta do leta lepo napredovala. Stalni napredek beleži slasti od leta 1910 naprej. Preden je dosegla dvajset let svojega obstanka, je naša jednota prerasla vse ostale slovenske podporne organizacije v številu družtev in članov, kakor tudi glede imetje. In ne samo to—vse za čma je stalno eksperimentirala in uvajala razne novotarije, ki se bile do tedaj v silnih organizacijah nepoznane. Marsikateri nas je potem posemala in se z našimi preiskunjami dobro okoristila. SNPJ je dobila sloves, da je v vsem prva in po vsej pravici!

V prilogi te Prosvete skušajo prispevatelji pokazati razne dogodke in važne zanimivosti iz življenja in aktivnosti jednote, kar tvori dragocene informacije za čitatelje. Ti podatki so šiva priča in neovrgljivi dokazi, koliko dobrega je storila SNPJ za našo ljudstvo in kako potrebna je bila. Nadalje je najboljša priča, da je jednota srgelena na zdravi gipodarski in ideološki podlagi ter da ima vse pogoje za dobro bodočnost.

Nobenega dvoma ne more biti, da nam je jednota potrebna tudi za naprej, od nas pa je sedaj odvisno, kaj in koliko bomo sturili. Pravilno in popolnoma na mestu je, da se ob 40-letnici jednote ozremo nazaj in ponosno kašemo na njena velika dobra dela ter krasen napredek. Toda zares je potrebno, da resno razmišljamo o nje bodočnosti in se zavemo, da je naša bratska naloga in lojalna dolžnost skrbeti za kar najlepši napredek v bodoče. Potrebno je, da zaključimo, da bomo agitirali za jednoto in pridobivali nove člane, da s tem začnemo takoj ter dobro israbimo kampanjo, ki je raspisana za ta znamenit jubilej. Pravilno in popolnoma na mestu je, da se s spoštovanjem spominjamo ustanoviteljev in vseh pionirjev jednote, zaeno pa da jih v značajnosti in naprednosti ter v delu in vztrajnosti za organizacijo pridno posemamo. S tem bomo najlepše počastili njih spomin, jednota pa bo tudi v bodoče stalno rasla in po svojih delih in v vsem dobrem stala vedno v ospredju.

Da—ustanovitev Slovenske narodne podporne jednote v pomlad leta 1904 je krasen spomenik v zgodovini ameriških Slovencev Poskrbimo, da bo s našo kampanjo in proslavo 40-letnice sploh še bolj utrjeno zaupanje v jednoto ter dobro zasigurana nje bodočnost!

SLAVA PIONIRJEM—BODOČNOST JEDNOTE! V. CAINKAR, gl. predsednik.

Spor zaradi zastave izzval stavko

Delavci zahtevajo odstavitev uradnika

Pittsburgh, Pa., 4. apr.—Spor zaradi ameriške zastave je povzročil stavko v tovarni Jones & Laughlin Steel Corp. v Aliquippu. Čez osemsto delavcev, članov jeklarske unije CIO, je zastavalo v znak protesta, ker je neki uradnik odredil odstranitev zastave.

Zastavo so kupili delavci in bila je razobešana na tovarni. Uradnik je izjavil, da jo je odstranil, ker so padale saje nanjo. Izgovor ni zadovoljil delavcev in v znak protesta so zastavkali. Vrnili so se na delo potem, ko je bila zastava postavljena nazaj na prejšnji prostor. Zdaj zahtevajo odstavitev uradnika.

Avtna unija revidirala stališče

Detroit, Mich., 4. apr.—R. J. Thomas, predsednik unije združenih avtnih delavcev CIO, je naznanil, da so člani eksekutivnega odbora revidirali stališče s sprejetjem amandmanta. Ta se nanaša na vladi dano zagotovilo, da unija ne bo sankcionirala stavk, deklariranih vojna. Thomas je dejal, da bodo uradniki krajevnih unij, ki so odgovorni za nastanek takozvanih "divjih" stavk, morali nastopiti pred posebnim odborom in pojasniti vzroke. Oni, ki bi podžigali ali se udeležili "divjih" stavk, bodo kaznovani.

Tri druge stavke, ki so zavrlj produktivno jekla, so bile končane po dosegi sporazuma med unijo in kompanijami. Nastale so v tovarnah Crucible Steel Co., Jones & Laughlin Corp. in Ludlum Steel Co.

NEMŠKE OBRAMBNE PRIPRAVE V HOLANDIJI

Načrt predvideva poplavitv tretjine ozemlja

EVAKUACIJA PREBIVALCEV ODREJENA

London, 4. apr.—Zavezniški letalci so v izvidniških poletih ugotovili, da so Nemci poplavitvi del holandskega ozemlja v bližini Beemsterja, severno od Amsterdama, glavnega mesta. Holandska ubežna vlada je dobila informacije, da nemške vojaške avtoritete nameravajo poplavitvi tretjino dežele v zvezi z obrambnimi pripravami pred zavezniško invazijo.

Otoka Tholen in Overflakke sta delno že poplavitvena. Nemške vojaške avtoritete so evakuirale več tisoč ljudi iz pokrajnj v ozadju obrežja. Nemci bodo morda poglali v trak električne centrale, ki bi bile potrebne v dajanju električne sile za osuševanja poplavitvenih krajev.

Holandska ubežna vlada je namignila, da bo zahtevala odškodnino od Nemčije za povzročeno škodo, ko se bo vršila zavezniška konferenca po zlomu nacističke obožene sile. Možnost je, da bo zahtevala kos nemškega Porurja.

Veščaki trdijo, da bo vzelo več let za popravo škode, ki bi nastala, če se bodo Nemci odločili za poplavitve holandskega ozemlja na široki podlagi. Večina holandskega ozemlja leži pod morskno gladino in zavarovano je pred poplavo z nasipi.

Uradna holandska časniška agentura poroča, da so gestapovci aretirali več sto Holandcev, ker so se upirali delu pri gradnji obrambnih priprav. Nemško poveljstvo vidi možnost invazije Holandije po britskih in ameriških četah.

Gradnja utrdb je v teku na severni strani Amsterdama, pri Voornu, Putteno, Beyerlandu in Brabantu. Trdi se, da nameravajo Nemci poplavitvi Holandijo ne samo z morskno vodo, temveč tudi z vodami rek.

Hull odobrava sovjetsko stališče

Molotov pojasnil namene armade

Washington, D. C., 4. apr.—Državni tajnik Cordell Hull je dejal, da ruska uradna deklaracija, da sovetji nimajo teritorialnih teženj na račun Rumunije, je zagotovilo rumunskemu ljudstvu, da je edini in glavni cilj sovjetske obožene sile poraz sovražnika na bojišču.

Hull je naglasil, da popolnoma odobrava naznanilo sovjetskega zunanjega komisarja Molotova, da je vojaška nujnost narekovala invazijo Rumunije, da Rusija ne namerava obdržati okupiranega ozemlja ali uničiti obstoječega socialnega reda. Molotov je tudi izjavil, da bodo stare inezje med Rumunijo in Rusijo vzpostavljene.

"Molotovova politična zagotovila, katere vsebuje deklaracija, morajo Rumuncem odpreti oči," je rekel Hull. "Oni morajo spoznati, da je izgon nemške sile iz dežele v njihovem lastnem interesu."

Domače vesti

Obiski
Chicago.—Dne 3. t. m. so obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete Jean Kanas in Mary Pregel iz Detroita, Mich., Agnes Zogar iz Radleyja, Kans., in Albina Furlan iz Waukegana, Ill.

Iz Clevelanda
Cleveland, O.—Dne 31. marca je umrl John Petrovič, star 88 let, član društva 53 SNPJ in doma iz vasi Hlabše pri Lescah na Gorenjskem, kjer zapuša ženo in več sorodnikov. V Clevelandu je bival 31 let.—Umrl je Anton Šraj, star 77 let in doma iz vasi Sevno pri Primskovem na Dolenskem, odkoder je prišel v Ameriko pred 40 leti. Zapuša ženo, roj. Sadar, dva sinova (enega pri vojakih), štiri hčere, enega brata in vnuko.

Milwaukee novice
Milwaukee, Wis.—Umrla je Mary Vodusek, roj. Podlinskič, stara 68 let. Zapuša moža, štiri sinove, tri hčere in enega brata.—Dalje je umrl Stefan Turk, star 37 let. Zapuša starše, štiri brate in štiri sestre.

Članice SNPJ v bolnišnici
Bellaire, O.—Virginia Pishek, članica društva 4 SNPJ, se nahaja v tukašnji bolnišnici. Članstvo ji želi hitro okrevanje.

Milničniki stražijo jeklarsko mesto

Članje jeklarske unije aretirani

Weirton, W. Va., 4. apr.—Državni milničniki so dospeli v to mesto, kjer ima Weirton Steel Co. velike tovarne, po aretaciji 25 članov jeklarske unije, vključene v Kongresu industrijskih organizacij, ker so razpečevali letake z unijsko propagando.

Poveljnik milničnikov je polkovnik H. Clare Hess. On je dal razobesiti letake na prominentnih mestih s proklamacijo, katero je izdal governor Matthew M. Neely. Ta se glasi:

"Izgleda, da so bile nekatere osebe nepostavno oropane svobode in ustavne pravice do zborovanja, kar ograža mir in podžiga odpor proti zakonom v gotovem delu okraja Hancocka (Weirtona). Iz tega razloga je bila poslana milica v ta okraj. Okrajni šerif in drugi uradniki sodelujejo z milico pri vzdrževanju miru in reda."

Serif Richard Wright in njegovi deputiji so aretirali člane jeklarske unije na obtožbo kajljenja miru. Vsi so bili izpuščeni iz zapora po položitvi kavejce tisoč dolarjev za vsakega. Nastopiti bodo morali pred veleporoto 14. aprila.

Lov na teroriste v Palestini

Jeruzalem, Palestina, 4. apr.—Britska policija in vojaške čete vodijo lov na teroriste v raznih krajih Palestine. Uradno naznanilo pravi, da je bilo čez 40 teroristov aretiranih v zadnjih dneh.

Predsednik grške vlade odstopil

Kairo, Egipt, 4. apr.—E. J. Tsouderos, predsednik grške ubežne vlade, je resigniral. Nasledil ga bo mornarični minister Sophocles Venizelos.

Finska se ne more odločiti

Parlament odložil akcijo v krizi

Stockholm, Švedska, 4. apr.—Zdaj je odlično, da se Finska ne more odločiti glede sprejetja ali zavrnjenja novih ruskih pogojev, na katerih podlagi se lahko umakne iz vojne in sklene mir s sovjeti. Parlament, ki se je včeraj sestel v izrednem zasedanju, je odložil akcijo.

Dr. Juhu Paasikivi je prinesel ruske pogoje v Helsinki iz Moskve, kjer je konferiral s sovjetskimi voditelji. Prejnjša poročila so se glasila, da je Moskva ponudila nekatere teritorialne koncesije Finaki, zahtevala pa veliko odškodnino. Parlament se bo danes ponovno sestel v svojem zasedanju.

Švedski tiak izraza pesimizem glede sklenitve miru med Finsko in Rusijo. List Allehanda pravi, da bo Finska informirala sovjete, da so pogoji pretežki, zaeno pa bo skušala vzdržati stike z Moskvo. Politični razvoj na Finskem prikriva ostra cenzura. Vse vesti, ki prihajajo v Stockholm iz Helsinki, so cenzurirane.

Arrestacije pristavev De Gaulle v Franciji

Madrid, Španije, 4. apr.—Lavalova vlada se je odločila za represalije za eksekucije kolaboratorjev v severni Afriki. Dopisnik španskega lista v Parizu poroča, da je bilo 40 pristavev generala Charlesa de Gaulle, načelnika odbora za osvoboditev Francije, aretiranih. Pridržani so bili kot talci, ki bodo ustreljeni, če bodo izvršene nadaljnje eksekucije v severni Afriki. Dopisnik naglašja, da sovrtao med Vichyjem in Alžirjem lahko provocira civilno vojno v Franciji. General Pierre Pechoux, bivši notranji minister v Lavalovi vladi, je bil nedavno obsojen v smrt in ustreljen v Alžiru.

Odbor posegel v stavko voznikov

Washington, D. C., 4. apr.—Vojni delavski odbor je posegel v stavko voznikov v štirih michiganskih mestih. Poslal je telegram Jamesu Hoffu, reprezentantu mednarodne unije voznikov, soferjev in pomagačev, z zahtevo, naj takoj odredi končanje stavke. Mesta, v katerih je bila stavka oklicana, so Grand Rapids, Battle Creek, Lansing in Kalamazoo.

Poljski gerilci napadli nemško posadko

London, 4. apr.—Poljska ubežna vlada poroča, da so poljski gerilci s pomočjo francoskih vojnih ujetnikov, ki so pobegnili iz nemškega taborišča, napadli nemško vojaško posadko v bližini Vilne in ubili 34 vojakov ter gestapovce. Vlada poroča tudi o bitkah med gerilci in nemško okupacijsko silo v zapadnem delu Poljske. Čez 700 Nemcev je bilo ubitih in ranjenih v teh bitkah.

Revolta proti vladi v San Salvadorju zatrta

Washington, D. C., 4. apr.—Protivladna revolta v El Salvadorju, glavnem mestu republike San Salvador, je bila potlačena. Tako je izjavil poslanik te republike v Washingtonu. Voditelji revolte so bili aretirani.

FRANCOSKI ODBOR PREVZAME VOJAŠKO OBLAST

General Charles de Gaulle podpisal dekret

ZAVEZNIŠKE DRŽAVE OBVEŠČENE

Alžir, Alžerija, 4. apr.—General Charles de Gaulle je dal razumeti Veliki Britaniji in Ameriki, ki se še vedno obotavljata glede priznanja njegovega odbora, da hoče biti vodja Francozov, s podpisom dekreta, ki določa da ta odbor prevzame vojaško in civilno oblast v Franciji, ko bodo Nemci poglani s francoske zemlje.

Dekret predvideva navzočnost reprezentantov De Gaullova odbora v vseh conah vojnih operacij, ki bodo podvzete in katerih cilj bo osvoboditev Francije. Ti bodo imeli vso oblast v vojaških in civilnih zadevah. Doznava se, da je bil dekret izdan potem, ko so ga odobrili vsi člani narodnega odbora.

Odbor je zavzel stališče, da bo situacija v francoskih pokrajnjah alična oni iz leta 1918, ko so francoske, britske in ameriške čete izvojevale zmago pri Argona in so francoske avtoritete avtomatično prevzele administracijo v osvobojenih krajih.

Dekret je bil objavljen, preden so pričela prihajati poročila iz Washingtona, da se Roosevelt še ni odločil glede polnega priznanja De Gaullova odbora. General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile, ki se pripravlja za invazijo zapadne Evrope, naj bi imel oblast v tem oziru.

Reprezentante zavezniških držav v Alžiru so bili informirani o stališču De Gaullova odbora pred objavo dekreta. Ta odbor še ni bil uradno obveščen iz Londona in Washingtona o zaključkih glede vladanja osvobojenih francoskih pokrajnj.

"Odbor je uveren, da bodo francoske čete igrale važno vlogo v operacijah za osvoboditev Francije," pravi izjava. "Upamo, da to ne bo izzvalo trenja med nami in poveljstvom britskih in ameriških armad."

Nov rekord v produkciji letal

Tovarne izdelale 9118 letal v marcu

Washington, D. C., 4. apr.—Charles E. Wilson, podnačelnik odbora za vojno produkcijo, je na sestanku s časnikarji razkril nov rekord v produkciji bojnih letal. Ameriška letalska industrija je v mesecu marcu producirala 9118 letal s tonažo 1,043,400,000 ton.

Wilson je dejal, da se je produkcija letalih trdnjav in bombnikov povečala za pet odstotkov v marcu v primerjavi s ono v februarju. On je izrazil tudi upanje, da bo letalska industrija vzdržala tempo v produkciji kljub pomanjkanju delavcev, ki je nastalo zaradi vpoklica velikga števila delavcev v vojaško službo.

Rekord v produkciji bojnih letal je Wilson pripisal masni produkciji, obenem pa je naglasil, da se je produkcijska kapaciteta posameznega delavca povečala. "Amerika," je dejal, "je že prekosila vse države v produkciji letal."

Glasovi iz naselbin

Novice iz Johnstowna
Johnstown, Pa.—Ze zopet moram poročati žalostno novice. V dobrem mesecu je nam smrt pobrala dva člana. Dne 19. febr. je umrl George Tomljanovich, 18. marca pa je podlegel poškodbam Casimir Schultz. On je bil rojen 17. maja 1902 v Johnstownu, rodom poljske narodnosti. Zapušča ženo Mary in tri otroke—Johna, Eugena in Thereso (sjednja sta dvojčka), kakor tudi tri starše, sedem bratov in dve sestri, dve sestri sta pa že umrli. Njegov brat Edward je zdravnik, sedaj v Italiji.

Naše društvo Adrija 3 SNPJ mu je poklonilo lep venec v zadnji pozdrav, tajnica pa je ob odprtem grobu prebrala nagrobni govor. Tako smrt nič ne čaka, niti ne izbira. Vsakdo mora za njo, pa naj bo mlad ali star. Izgleda, bratje in sestre, da bo treba iti za novimi člani, ako ne, bo šlo naše društvo rakovo pot. Na vsak način jih je treba namoestiti za novih članov. Želim, da se kak agitator oglasi.

K vojakom pa odide John Bubalo. On je aktiven član in v odboru že dolgo. Teško ga bomo pogrešali.

Prosim članstvo, da se polnoštevilno udeležijo prihodnje seje v nedeljo, 9. aprila ob dveh popoldne. Izvoliti moramo predsednika nadzornega odbora. Teško bomo dobili takega kot je bil John. On je sin Elije Bubala, dolgoletnega tajnika. John je ravno ta mesec vpisal svojega sina v društvo. Želim, da se srečno vrne v naročje svoje družine prej kot sam upa, pa tudi Adrija ga bo veselo sprejela v svoje vrste. Mi pa medtem pridno agitirajmo, da bo naše društvo močnejše kot je sedaj, ko se vrnejo iz vojne naši člani.

Se par besed o starem naseljencu. Vesela sem, ko vidim, da ga vabijo v svojo hišo njegovi ljudje. Tudi v Johnstownu je več Belokranjev, vsi dobri in pošteni. Večkrat sem jih slišala, ko so se pogovarjali, odkod je doma in zdaj so veseli, ko so izvedeli, odkod in kdo je. Prav rada verjamem, da je resnica, kar je starček pisal. Glede mačehe se pa nič ne čudim, če je otroci niso radi imeli—saj je tudi jaz nisem. Tudi jaz sem Doljenka, a menda "črna Kranjica". Pozdrav vsem.

Mary Vidmar.

Nekaj pojasnila k zapisniku gl. odbora

Chicago, Ill.—Zapisnik zadnje seje gl. odbora je bil zadnji sredo dokončan v angleški objavi, dočim je bil 8. marca objavljen v slovenščini. Debata, ki je sledila moji resignaciji, je v slovenskem zapisniku objavljena brez popravkov. Na skupni seji gl. izvršnega odbora in dveh drugih gl. odborov iz Chicaga in okolice, katera se je vršila 18. februarja samo zato, da potrdi zapisnik zadnje seje zborovanja gl. odbora, je bilo sklenjeno na predlog br. Johna Olipa, da vse osebnosti v zapisniku tiste seje izostanejo iz objave. Br. Olip ni predlagal tega zato, da zaščiti mene ali koga drugega, pač pa je utemeljil svoj predlog, da osebnosti te vrste—razna osebna sumničarja, nesmiselne opazke in celo moja žena je bila po nedolžnem privlečena v debato—navadno naredijo napachen vtis na članstvo in jednota nima nobene koristi od tega. Ker je torej bilo sklenjeno, da osebnosti izostanejo iz objave, nisem na omenjeni skupni seji predlagal nobenih popravkov. To je bila moja pomoč—kajti klub sklepa na skupni seji dne 18. februarja so bile v zapisniku objavljene vse osebnosti! Kasneje, ko me ne ni bilo več zraven, je gl. izvršni odsek zavrgel prejšnji sklep.

V zapisniku je rečeno, da sem jaz rekel, da resigniram zato, ker mi glavni odbor ne dovolj, da bi hodil svojo pot. Nisem rekel tega, ker nisem anarhist. Ves čas sem poudarjal le to, da se držim dolžnih konvencij in gl. odbor nima pravice, da bi izpreminjal sklepe konvencije. Dejem je rečeno v zapisniku, da sem rekel, "če hoče gl. odbor imeti

civilno vojno, naj jo ima." V resnici sem rekel tole: "Vse kaže, da gl. odbor hoče prenesti civilno vojno iz starega kraja med nas v Ameriko." Nadalje je rečeno, da sem rekel—ko so privlekli mojo ženo v debato—da je bila moja žena "povabljena od nekkih izobraženih ljudi v New York, kjer je na niti zaslišali niso." V resnici sem rekel: "Na priporočilo dr. Furlana so jo povabili ameriški šolski oblastniki iz New Yorka kot učiteljico na konferenco glede rekonstrukcije šolstva v vzhodni Evropi." Na oni konferenci sta Jugoslavijo zastopala dr. Furlan in Sava Kosanović—in ta stvar se sploh ne tiče moje zadeve.

To so le tri primere pomanjkljivosti zapisnika v zvezi z omenjeno debato. Naštel bi lahko več odlomkov te vrste, ki so brez smisla in delajo napachen vtis na čitatelja, ali to naj zaostane. Nikakor pa ne dolžim zapisnikarja. Za sporne razprave, v katerih se govori hitro in očitke lete z vseh strani, je treba mojstra stenografa, da bi ujel vse, kar je treba, če hoče, da bo poročilo pravilno. Takšnih mojstrov pa pri nas ni, zato smo vedno izpustili objavo osebnih debat na naših sejah, ker smo se zavedali, da s tem nikomur ne ustrezamo in najmanj koristimo ljudem.

Kolikor se pa tiče obdolžitve, ki so letete na mojo osebo, namreč da sem imel oziroma imam neke zveze z reaktionarji, bo najbolje, če konstatiram, da za vse te nesmiselne obdolžitve niso obdolžitelj predložili niti najmanjšega dokaza. Vsak resen človek si torej lahko misli, koliko so takšne obdolžitve vredne—da niso vredne papirja, ki jih držim.

To je vse, kar želim povedati. Ivan Molek.

Po veselici
Chisholm, Minn.—Naše društvo Liliija v vrtu 322 SNPJ je imelo veselico—kartno zabavo—dne 26. marca. Društveni odbor se lepo zahvali vsem onim članicam, ki so pomagale v kuhinji in pri prodajanju tiketov, kakor tudi onim, ki ste pridno sezali po njih. Ob priliki vam vrne mo.

Ta zabava nam je prinesla \$112.85 čistega. Torej lepa hvala vsem za vse. Tako se je naša blagajna zopet malo opomogla. Na bolniški listi so sledeče članice: Milka Smilenich, Rosie Elich, Milica Odovich, Angela Krže, Valeria Bonato, Frances Reseph. Želim, jim akorajšnje ga okrevanja.

Zdaj pa še malo o drugih novicah iz naše nasebine. Ravno danes, ko to pišem, sneži kot za stavo. No, vsak dolžnik mora plačati svoj dolg in tako ga bo plačala tudi starka zima predno vzame slovo.

Z delom je pri nas kakor povsod. Sedaj že kar ženske namučajo na izpraznenih moških mestih. No, se vidi, da tudi ženske niso samo za kuhinjo. (O smrti br. Stonicha in Ganda je poročano na drugem mestu—ured.)

Dne 18. marca se je raznesla vest, da je družina Louis Samsa prejela od vojnega departamenta vest, da je njihov sin Louis pogrešan od 23. febr. nekje v Avstriji. Služil je na bombniku tipa Liberator. Upamo in želimo, da je še živ in zdrav in da se oglasi. Njegova mati je članica našega društva.

Takih novic se nadejamo vsak dan matere, ki imamo sinove na bojnih poljanah. Žalostne čase smo dočakali, toda upajmo, da bo tega klanja kmalu konec z anago Amerike in zaveznikov. Čitala sem dopis Anne Sterle iz Strabana, ki je tako lepo opisala življenje svojega starejšega sina, ki je bil ubit na Pacifiku. Solze so mi stopile v oči. O usoda, zakaj ubijaš tako mlada življenja! Najprvo so šli skozi depresijo, ko ni bilo mogoče dobiti dela niti za denar, zdaj pa morajo trpeti in umirati na bojnih poljanah križem sveta. S takim letom je rešena nek narobe. Frances Krainik, zapisnikarica.

Nekaj od društva 234
Milwaukee, Wis.—Najprvo naj omenim članom društva Bratoljubja 234 SNPJ, da se naša redna seja vrši v nedeljo, 3. aprila ob dveh popoldne v navadnih prostorih. Na zadnji seji namreč ni bilo nič definitivnega sklenjeno, da se seja preloži in torej se vrši kot običajno neglede na veliko noč.

Malo je pozno, toda bolje je pozno kot nobenkrat. Želim se namreč zahvaliti vsem članom in članicam za kooperacijo, katero ste mi nudili kot tajniku in ste me ponovno soglasno izvo-

Društvena in druge novice
Cleveland.—Zopet moram poročati o smrti člana našega društva Vodnikovoga venca 147 SNPJ. In sicer je umrl po kratki bolezni John Kern, star 52 let. Stanoval in vodil je gostilno že več let na 1273 E. 55. st. Doma je bil iz Orehele pri Kranju na Gorenjskem, kjer zapuščala brata, sestro in več sorodnikov.

Tukaj je živel 24 let in bil je član treh društev. Tukaj zapuščala žalujočo ženo Bozi, rojeno Baraga in doma iz Starega trga pri Ložu, hčer Olgo, poročeno Cimperman in več sorodnikov. Pokojni brat Kern je pristopil v naše društvo kmalu po prihodu iz starega kraja. Bil je zelo točen in zvest član; dasi ni hodil na društvene seje kot le na letno, je bil v vseh drugih dolžnostih zelo točen. Posebno je bil rad za društvenega pogrebника in bil je tudi pri pogrebu zadnjega umrlega člana Leopolda Simončiča pred par meseci.

Kot zastopnik Prosvete sem se večkrat oglašil pri njem, kajti z njim je bilo prijetno pogovarjati se, ker je bil inteligent in kot agitator za SNPJ sem tudi skušal pridobiti njegovo ženo v naše društvo, toda je zmiraj rekla, da ima že preveč društev. Vendar pa še nisem obupal in bom zopet poskusil ob priliki.

Pogreb je vodil starosta Joseph Zele, ki pokopava mrlice že 36 let. Kot predsednik sem se z drugimi vred udeležil pogreba, ker sem imel ravno nočno delo. John, prežgodaj si šel od nas in vsi te bomo pogrešali, pri društvu kot družina. Spominjam se, ko si mi rekel, da bi rad dočakal konec te vojne in zopetnega miru, a ta želja se ti ni izpolnila. Počivaj mirno, družini in sorodnikom pa naše sožalje!

Zdaj pa še nekaj glede jubilejne kampanje v počastitev 40-letnice naše jednote. Ko mi je naš tajnik Leo Poljšak zadnjič prinesel v podpis mrtvaški list za pokojnim Johnom Kernom, sva vzela v pretres tudi to kampanjo. Ker ne bom mogel priti na prihodnjo sejo radi dela, sem mu naročil, naj obvesti podpredsednika, da bo vodil sejo in da naj vzememo v pretres tudi jubilejno kampanjo, ki je velikega pomena za jednoto.

Brat Poljšak mi je omenil, da smo—oziroma je on večinoma sam—v zadnji kampanji dobro napravili in da se čudi, da je pridobil toliko novih članov in članic. Omenil je, da je polje v okviru našega društva že precej izčrpano, posebno pa še za mladinski oddelek. Kar je odrasle mladine, je pa večinoma pod orožjem. To je resnica. Ampak kljub temu sem zato, da naše društvo stopi živo v to jubilejno kampanjo.

Tako sva se pogovarjala z našim tajnikom. Upam, da bo tudi članstvo na prihodnji seji to vzelo v pretres in vse potrebno ukrenilo. Z vztrajnostjo bomo že kaj dosegli.

Končno želim omeniti, da ne pozabite udeležiti se pomladanskega koncerta in operete pevskega zbora Zarje, ki se vrši 23. aprila v SND na St. Clairju. Pričetek ob petih popoldne. Po programu bo med plesom večerja in prosta zabava. Zarjani so sklenili, da gre polovica dobička od tega koncerta za pomožno akcijo za stari kraj, kar je vredno, da upoštevamo vsi.

Kar se zabave tiče, je pri Zarjanih vedno zanimivo in kratkočasno, ker pridejo samo ljudje naprednega mišljenja skupaj, to se pravi napredni delavci. Opereta ali spevoigra se imenuje "Kmeti ali meščani" in je interesantna stvar. Postrežba bo zadovoljiva in pridite od vseh strani na ta koncert Zarje.

Anton Jankovich, zastopnik.

Seja odseka Rdečega križa Waukegan, Ill.—Vsem članicam pomožnega odseka Rdečega križa SND (Red Cross Auxiliary Committee) se naznanja, da se bo prihodnja seja vršila v petek, dne 7. aprila, ob 7.30 zvečer v prostorih Slovenskega doma. Uljudno ste vabljene vse, da se gotovo udeležite.

Albina L. Furlan, preds.

O konferenci PM in drugem Imperial, Pa.—V nedeljo, 26. marca se je vršilo zborovanje društev in klubov Prosvetne matice za zapadno Pennsilvanijo v dvorani društva 138 SNPJ v Strabanu. Od tukaj smo se zborovanja udeležili Frank Augustin, Mary Poljšak, Martin Gorenc in podpisana. Sestanka so se prilično dobro udeležili tudi iz drugih nasebin. O tem bo gotovo kaj napisal Anton Zornik, ki je bil tudi navzoč, kakor tudi dobro znana brat in sestra Fradel iz Latroba.

Tako smo se zopet sešli stari prijatelji in znanci. Kaj je bilo sklenjeno, bo razvidno iz zapisa.

Razni mali oglasi
HASTEN VICTORY
VOJNA JE DALA NAŠO TOVARNO V NAJHITREJŠO PRODUKCIJO
 Potrebujemo ročne delavce in prevažalce, pomagajte v prejemnem oddelku in odposiljalce. Pomočnike pri strojih in pri topljenju kovine ter tovarniške delavce. Izkusnost ni potrebna. Dnevno, nočno delo. Dobro delavno stanje. Dobra hrana po zmerni ceni. Med 8 A. M. in 6 P. M.

DANLY MACHINE Specialties, Inc.
 2100 So. 52nd Avenue, Cicero, Ill. Vzemite Douglas Park "L" all West Town BUS ali pošlito do tovarne.

MOŠKI
 mlad ali star, za zavijanje oblek, \$35.00 za 3 dni. Stalno delo. Potrebujemo tudi dekleta: 60c na uro za čista plača.

STEVENS LAUNDRY
 3061 W. 51st St.

POTREBUJEMO IZKUŠENE DEKLETA IN ŽENE za knjigovodništvo. 40 urno redno delo in nadčas. Vzememo tudi novinke. Stalno delo, dobra plača.

P. F. FETTERONE & CO.
 27 No. Desplaines St.

1944 WAR FUND LET'S GIVE

RAZPIS SLUŽBE
 Iščo se moška oseba za pisarniške posle pri upravlštvu lista Prosvete. Zahteva se nekoliko srednjeholake izobrazbe (high school), ter da razume in snava vsaj sa silo čitatelj slovenaca. Delo je stalno in plača primerno dohoda. Kdor ima veselje do takega dela, naj se kmalu prijavi in navedne svoje kvalifikacije. Ako ima še kaj izkušenj v pisarniških poslih, toliko boljše. Pisati je treba na Upravlštvu PROSVETE, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

VLOGE
 v tej posojilnici savarovane do \$5,000.00 po Federal Savings & Loan Insurance Corporation, Washington, D. C. Sprejemamo osebne in družinske vloge LIBERALNE OBRESETI St. Clair Savings & Loan Co. 8235 St. Clair Avenue - Mend. 5670 CLEVELAND, OHIO

"PROLETAREC"
 Socialistično-delavski tednik—Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku. Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol. Ši za četrt leta. NAROČITE SI GA! Naslov: PROLETAREC 2301 South Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

NA NOVO SO SE NAROČILI NA DNEVNIK PROSVETO
 Frances Potepan La Crescenta, Cal. Frank Golob Vallejo, Cal. John Gobetz McCune, Kansas Joe Arko Chisholm, Minnesota Simon Petrovec Chisholm, Minnesota Mile Konovich Kieia, Montana John Kokal Cleveland, Ohio Martin Ponebahak Herminie, Penna. Kari Komove Meadow Lands, Pa. Ernest Rebec Pittsburgh, Pa. Frank Novak Strabane, Penna. Anton Petrin West Allis, Wis.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je dne 5. marca 1944 za vedno zatnil svoje blage oči naš ljubi soprog in oče.

JOHN STANIŠA
 Pokojnik je bil rojen 13. oktobra 1893 v Velikih Brusnicah na Dolenjskem, hišni priimek Krofina. Prišel je v Ameriko leta 1913 v Johnstown, Pa. Hvala lepa dr. št. 543 SNPJ, Steubenville, O., za darovani venec in za sadnje spremitve na pokopališče: srčna hvala tajniku dr. št. 543 za poslovljni govor pri njegovem grobniškretna hvala mojim sestram, mrs. Kathryn Pence, Weirton, W. Va.; mrs. Betty Pope, Ambridge, Pa.; mrs. Margaret Shimansky in družini, Chester, Pa.; materi, mrs. Rose Kane in bratu Johnu Kanerji, mrs. Juliji Roznik in družini, Cleveland, O.; bratrance Michaelu Krofina iz Johnstowna, Pa.; ter sledečim družinam: mrs. & mrs. Joseph Penko iz Clevelanda, O.; mrs. & mrs. Frank Miller, Cleveland, O.; mrs. and mrs. Anton Resnik, Res. Pa.; mrs. & mrs. Frank Koran, Salem, O.; mrs. & mrs. Phillip Kalich, mrs. & mrs. Joe Verhovec iz Steubenville, O.; mrs. Frances Ribel, mrs. & mrs. Joe Persina; mrs. & mrs. Tony Orestik; mrs. & mrs. Frank Orestik in Paulu Follansbeeju, W. Va.; tudi prijateljem Franku Pokaju in Paulu Chasniku. Tebi, dragi soprog in oče, želimo, počivaj mirno v hladni zemlji! Tvoj blagi spomin ostane v naših srcih do konca našega življenja.—Zalujoci ostali: tvoja soproga Ethel Staniša; Jean in Elsie, hčere; John in Ernest, sinovi, vsi v Follansbeeju, W. Va.; Edward, sin v U.S. Navy, San Francisco, Calif.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Torej je enkrat vsem skupaj lepa hvala za vse, kar koli ste nam dobrega storili na en ali drugi način. Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo, počivaj v miru po Tvojem trudu in delu. Ostal nam bo vedno v najlepšem spominu.—Zalujoci ostali: Tvoja soproga, dva sinova in ena hčerka, Chisholm, Minn.

Naznanilo in zahvala
 Žalostnega srca naznanjam vsem prijateljem in znancem in v spominu na moj ljubljeni soprog in oče

STEPHEN STONICH
 Umrl je 18. marca t. l. v starosti 62 let. Doma je bil iz vasi Dobljice pri Črnomlju. Pogreb se je vršil 22. marca na Calvary pokopališču. Bil je član društva št. 110 SNPJ in sv. Jožeta št. 30 ABZ. Tem potom se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste položili tako krasne cvetice k njegovi krsti v zadnji posdrav. Nam ste pa s tem stari velik tolažbo. Zahvaljujem se iz srca tudi vsem, ki ste dali za naše, kar s tem moji šilite večni mir. Srčna zahvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste nam pomagali na domu ob času najtežjih dni našega življenja. Lepa hvala tudi vsem, ki ste pokojnega spremlili k zadnjemu počitku v tako velikem

Društvene prireditve

Prvomajniška proslava in 40-letnica

Arma. Kans.—Kansaška društva SNPJ se spet letos pripravljajo na svojo običajno prvomajniško proslavo. Sicer so razne zapreke, ki jih v normalnih časih ni bilo, toda pripravljajni odbor pričuje, da se bo vse to premostilo in da bomo imeli svojo majniško proslavo kot druga leta.

Ker letos praznuje svojo 40-letnico tudi prvo kansaško društvo SNPJ, št. 9 v Yalu, bomo tako imeli skupno priredbo. Vršil se v nedeljo popoldne, 30. aprila v Yalu.

Opozarjamo torej na to proslavo vse člane društev, ki spadajo h kansaški federaciji SNPJ, da pridete ta dan v Yale. Kljub vsem kritičnim razmeram upamo, da bomo dostojno proslavili Prvi maj.

Več podrobnosti bo razvidno iz Prosvete pozneje.—A. S.

Karina zabava društva 130

Eveleth. Minn.—Na zadnji seji našega društva 130 SNPJ je bila lepa udeležba. Želeli je, da bi se redno tako udeleževali ali pa še bolje. Članice so sklenile na tej seji, da bomo imele kártno zabavo (kino) v korist društvene blagajne. Vršila se bo 21. maja v Mestni dvorani. Oddana bo tudi vstopninska nagrada (door prize) in za vse to bo vstopnina samo 25c.

Na seji mi je bilo naročeno, naj prosim skozi Prosveto, če katera članica hoče kaj prostovoljno darovati za to veselico, to je za nagrade — kakšna ročna dela ali kaj podobnega. Kokoši so že obljubljene. Če katero veselil kaj dati, lahko prinese na sejo meseca maja ali me pa pokličite in bom rada prišla iskat na dom.

Članice so izbrale pripravljajni odbor. Ampak veste, da odbor ne more vsega napraviti, če mu ne boste šle na roko in kupile vstopnice, saj gre v korist nas vseh. Člbor ne bo nič imel od tega. Tiste, ki delajo, so vedno najbolj prizadete, prodajalci in kupujejo vstopnice in tudi delati morajo na prireditvi. Vsa imena darovalk bodo prebrana na seji meseca junija.

Naše društvo je imelo zadnjo zabavo pred petimi leti. Torej

je že dolgo. Potrebno je, da se vse udeležite te zabave in vabljeni ste tudi vsi ostali. Ne pozabite, da bo prihodnje leto konvencija jednote v Evelethu in bomo potrebovali denar. Prizadete bomo pa tudi pri tej prireditvi, kajti po 1. aprilu je 20% zveznega davka na vstopnice. Torej se moramo res precej oprijeti dela, če nečemo biti zadnje. Ko vas obiščejo z vstopnicami, vas prosim, da jih kupite, tako tudi drugi, ki niso naši člani, saj jih tudi me kupimo od njih.

Vreme imamo letošnjo zimo zelo lepo. Noči so hladne, podnevi je pa toplo.

Začela se je kampanja za nove člane. Na zadnji seji smo predlagale tri v mladinski oddelek. Če ve katera za kakšnega "prospekta", pokličite me in bom prav zadovoljna. Naša prihodnja seja se vrši 10. aprila. Ker bo to ravno na velikonočni ponedeljek, prinesite kaj pirhov s seboj. Slišale boste tudi poročilo nadzornega odbora za tri mesece. Vesele velikonočne praznike vsem članom SNPJ. Na svidenje 10. aprila ob pol osmih zvečer na seji.

Josephine Frantar, tajnica.

Priredba društev treh narodnosti

Sacramento. Cal.—Naše društvo 549 SNPJ se pripravljajo na zabavo, katero priredimo skupno s sedmimi društvi treh slovanskih narodnosti. Pet društev je jugoslovanskih, eno češko in eno rusko. Odločili smo se, da v združenju je moč in bolj zanesljiv uspeh ter napredek.

Ta priredba se vrši v soboto zvečer, 29. aprila, v Tuesday Clubu, 2722 L. Street, Sacramento. Ves dobiček bo šel za jugoslovanski, ruski in češkoslovanski vojni relief. Torej vsi, ki čutite do svojega naroda in njegovega velikega trpljenja, udeležite se te zabave od blizu in daleč.

Program bo zanimiv. Nastopil bo dober govornik iz San Francisca, podana bo kratka igra po mladini in odraslih dekletih in zaigral nam bo nekaj skladb tamburaški zbor. Po tem bo prosta zabava in ples za stare in mlade.

Odbor se trudi, da pripravi čim boljše postrežbo za suha gr-

la in prazne želodce. Imeli bomo tri različne kuhe in poslužili se boste lahko te ali one slovanske kuhinje. Jugoslovani smo se odločili, da pripravimo svinjske pečenke in se tako izognemo odmerkovim pointom.

Bratje in sestre, odbor ima težko nalogo, ker v današnjih razmerah je težko prirediti zabavo, pa tudi je podvojena cena na vse in treba je še "ration points" za nameček. Torej je naša dolžnost, da odboru pomagamo in pridemo na zabavo. Torej rezervirajte si zadnjo soboto večer v aprilu in napolnimo dvorano, posebno še, ker gre prebitek za tako plemeniti namen.

Joseph Rusich.

Pomladanska veselica društva 86

Chicago.—Naše društvo 86 SNPJ uljudno vabi cenjeno občinstvo širom Chicaga na veselico, ki jo priredi v soboto zvečer, 15. aprila v Fleinerjevi dvorani na 1638 N. Halsted st.

Pri našem društvu se ob tem času navadno vsako leto zbere mo skupaj in se prav po domače zabavamo do belega dne. Obljubimo vam zelo prijeten večer in izvrstno postrežbo, ker naši natakariji in kuharice so dobre in bodo z veseljem postregle z jeddačo in pijačo. Godba bo tudi izvrstna, namreč Omerza-Gradiški orkester. Na tej veselici bomo oddali tudi vojni bond za \$25. Listki so še zmiraj v razprodaji. Članstvo našega društva pa naj malo poagitira med prijatelji, da bo veselica dobro obiskana.

John Moral, tajnik.

Veselica ženskega društva

Cleveland.—V nedeljo, 9. aprila priredi društvo Svoboda 748 SNPJ plesno veselico v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Članice, katere imate vstopnice, vrnite jih v nedeljo zvečer in se udeležite veselice.

Ker naša jednota letos praznuje 40-letnico in je spet razpisana kampanja, zato vas prosim, članice, da bodite malo bolj aktivne in glejte, da dobimo letos kaj več novih članic. Tudi na otroški oddelek ne pozabite. Za mladino ni treba zdravniške preiskave, če je otrok prilično zdrav. Prijavite jih na seji in bom poskrbela, da jih pridobimo v naše društvo.

Od časa do časa priredimo kako veselico, da si tako ojačamo blaginjo, da potem lahko darujemo v razne blage in plemenite namene, kakor so na primer pomožna akcija, SANS, Rdeči križ in ruski relief.

Vabim vas torej, cenjeni rojaki in rojakinje, da se udeležite te naše veselice ter malo pokramljate s svojimi prijatelji in znanci in tako vsaj malo pozabite na težke čase, v katerih se nahajamo. Upam, da ni več daleč čas, ko bo konec te morije, ko se bodo naši fantje spet vrnili domov, ko bo zarja svobode zasijala vsemu svetu in tako tudi našemu malemu narodu onkraj morja.

Vabim tudi člane društva v boju, ustanovitelje našega društva in sploh vse člane SNPJ. Pridite k nam na to zabavo, da dostojno proslavimo osemletnico društva Svobode in 40-letnico naše dične jednote. Za dobro postrežbo bo skrbel odbor.

Anna Barbič, tajnica.

Glasovi iz nasebin

Glas o Dobličah

Sheboygan. Wis.—Ker se veliko Belokranjec zanima za našega starega hrabrega nasebinca, bi tudi jaz rad povedal svoje misli. Veliko čitam v Prosveti, kako se mnogi zanimajo, kdo je ta Vertin. Meni so Dobliče dobro znane.

Zadnje dni sem govoril z nekimi moimi prijatelji, ki je doma iz Jernejeve vasi, ki je najbližje Doblič. Prišla sva do zaključka, da je naš stari znane, ki je postal marsikomu uganaka. On pravi, da se piše Vertin iz Doblič. Tam sta bila dva Vertina in ta mora biti sin Mateja Vertina, ki je bil trikrat oženjen. On mora biti sin prve žene. Ta Matej Vertin je bil brat Vertinovih bratov iz Calumeta, Mich. Doma je imel zmiraj par lepih konj, malo trgovino in tudi gostilno. Po domače so pri hiši rekli pri Rihtharju. On je bil velik, močan človek in enkrat je tudi obiskal svoje brate v Calumetu.

Mogoče se bo še kateri spomnil dogodka, o katerem se je dosti pisalo v vseh novinah o Vertinu iz Calumeta, ko je šel v staro domovino na obisk. Nastanjen je bil v hotelu Lakner v Cnromlju. Ko je šel zvečer v svojo sobo spat, je naglo obohel in predno je prišel zdravnik Malerič, je Vertin že umrl.

Meni je vse dobro znano okoli Doblič, ker je bila moja mati rojena blizu te vasi—rekli so v Jarzlih. Tam sta bila dva kmeta, čijih njive so segale skoraj do dobiškega mosta. Moje matere oče se je pisal Zagar—po domače so rekli pri Tonečih.

Ko sem čital dopis Matta Kurreta, sem želel, da bi bil navedel svoj naslov (moj je 920 Center ave., Sheboygan, Wis.) Poznal sem njegovega očeta in sploh vso družino. Z njegovim bratom sva skupaj v šolo hodila. In tudi poznam vas Svibnik. Pa tudi se spominjam tebe, Matt, ko si prišel iz Amerike. Gotovo se še spominjaš, kako je bilo ob nedeljah veselo v gostilni Mata Brula, ko so igrala Či-

bo letos naš jednotin in društveni praznik. Obiščite nas zvečer, pričetek ob pol osmih v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd., da ta praznik skupno uspešno proslavimo.

L. Vozel, članica.

stoji povsem jasno: "Stoječ na stališču naravnih in usodne skupnosti južnih slovanskih narodov, ne priznava Osvobodilna fronta razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost svojih narodov. . . Po osvoboditvi bo o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločeval slovenski narod sam."

V teh kratkih geslih je izraženo tisto pravo slovenstvo in jugoslovanstvo, ki ga vsakdo izmed nas čuti v svojem srcu. Med nami ni pravica slovenskega naroda do samoodločbe, ki je pravica slehernega naroda, več vprašanje. Jasno je, da čutimo krvo sorodstvo s svojimi južnimi brati, s Hrvti, Makedonci, Črnogorci, Srbi itd. Toda mi se zavedamo svoje temeljne pravice do samoodločbe: kakor priznavamo pravico do samoodločbe vsakemu teh narodov, tako zahtevamo enako priznanje od njih tudi zase. V tem je osnovna razlika med staro in bodočo Jugoslavijo, Jugoslavijo bihaškega Antifašističnega veča narodnega osvobojenja Jugoslavije. Zaradi te razlike smo se z mirnim smem vključili v bihaško Jugoslavijo, če jo smem tako imenovati, in se je naša vojska vključila v Narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije, kajti Jugoslavija in njena vojska stojita glede narodnega vprašanja na stališču, na katerem stojimo tudi mi, namreč: "Po osvoboditvi bo o svojih notranjih in zunanjih odnosih odločal vsak jugoslovanski narod sam."

Toda Osvobodilna fronta je šla v svojem programu še dalje in se je dotaknila še širšega slovenskega vprašanja ter izjavila, da "stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega roda do samoodločbe." S tem odločilom je opredeljena vsa narodno osvobodilna vojska Osvobodilne fronte. Ta vojska je nova, revolucionarna in ustrezna vsem, tudi najgloblji naravnim zahtevam in pravicam slovenskega naroda, ne da bi hotela omejevat življenjske interese kateregakoli drugega naroda in ne da bi hotela ali bila pripravljena omejevat nas same.

Ko prehajam k tretji osnovi Osvobodilne fronte, k njeni tezi o demokratični suverenosti slovenskega naroda, moram spregovoriti o nekem dejstvu, ki je za zgodbo Osvobodilne fronte izredne važnosti. To dejstvo pojasnjuje marsikaj v njeni zgodovini in je bistveno vplivalo tako na njeno vsenarodnost kakor na njeno miselnost in zaradi njega je tudi misel o demokratični suverenosti našega naroda povsem jasna in verodostojna. Značil-

la in prazne želodce. Imeli bomo tri različne kuhe in poslužili se boste lahko te ali one slovanske kuhinje. Jugoslovani smo se odločili, da pripravimo svinjske pečenke in se tako izognemo odmerkovim pointom.

Bratje in sestre, odbor ima težko nalogo, ker v današnjih razmerah je težko prirediti zabavo, pa tudi je podvojena cena na vse in treba je še "ration points" za nameček. Torej je naša dolžnost, da odboru pomagamo in pridemo na zabavo. Torej rezervirajte si zadnjo soboto večer v aprilu in napolnimo dvorano, posebno še, ker gre prebitek za tako plemeniti namen.

Joseph Rusich.

Pomladanska veselica društva 86

Chicago.—Naše društvo 86 SNPJ uljudno vabi cenjeno občinstvo širom Chicaga na veselico, ki jo priredi v soboto zvečer, 15. aprila v Fleinerjevi dvorani na 1638 N. Halsted st.

Pri našem društvu se ob tem času navadno vsako leto zbere mo skupaj in se prav po domače zabavamo do belega dne. Obljubimo vam zelo prijeten večer in izvrstno postrežbo, ker naši natakariji in kuharice so dobre in bodo z veseljem postregle z jeddačo in pijačo. Godba bo tudi izvrstna, namreč Omerza-Gradiški orkester. Na tej veselici bomo oddali tudi vojni bond za \$25. Listki so še zmiraj v razprodaji. Članstvo našega društva pa naj malo poagitira med prijatelji, da bo veselica dobro obiskana.

John Moral, tajnik.

Veselica ženskega društva

Cleveland.—V nedeljo, 9. aprila priredi društvo Svoboda 748 SNPJ plesno veselico v avditoriju Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Članice, katere imate vstopnice, vrnite jih v nedeljo zvečer in se udeležite veselice.

Ker naša jednota letos praznuje 40-letnico in je spet razpisana kampanja, zato vas prosim, članice, da bodite malo bolj aktivne in glejte, da dobimo letos kaj več novih članic. Tudi na otroški oddelek ne pozabite. Za mladino ni treba zdravniške preiskave, če je otrok prilično zdrav. Prijavite jih na seji in bom poskrbela, da jih pridobimo v naše društvo.

stoji povsem jasno: "Stoječ na stališču naravnih in usodne skupnosti južnih slovanskih narodov, ne priznava Osvobodilna fronta razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost svojih narodov. . . Po osvoboditvi bo o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločeval slovenski narod sam."

V teh kratkih geslih je izraženo tisto pravo slovenstvo in jugoslovanstvo, ki ga vsakdo izmed nas čuti v svojem srcu. Med nami ni pravica slovenskega naroda do samoodločbe, ki je pravica slehernega naroda, več vprašanje. Jasno je, da čutimo krvo sorodstvo s svojimi južnimi brati, s Hrvti, Makedonci, Črnogorci, Srbi itd. Toda mi se zavedamo svoje temeljne pravice do samoodločbe: kakor priznavamo pravico do samoodločbe vsakemu teh narodov, tako zahtevamo enako priznanje od njih tudi zase. V tem je osnovna razlika med staro in bodočo Jugoslavijo, Jugoslavijo bihaškega Antifašističnega veča narodnega osvobojenja Jugoslavije. Zaradi te razlike smo se z mirnim smem vključili v bihaško Jugoslavijo, če jo smem tako imenovati, in se je naša vojska vključila v Narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije, kajti Jugoslavija in njena vojska stojita glede narodnega vprašanja na stališču, na katerem stojimo tudi mi, namreč: "Po osvoboditvi bo o svojih notranjih in zunanjih odnosih odločal vsak jugoslovanski narod sam."

Toda Osvobodilna fronta je šla v svojem programu še dalje in se je dotaknila še širšega slovenskega vprašanja ter izjavila, da "stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega roda do samoodločbe." S tem odločilom je opredeljena vsa narodno osvobodilna vojska Osvobodilne fronte. Ta vojska je nova, revolucionarna in ustrezna vsem, tudi najgloblji naravnim zahtevam in pravicam slovenskega naroda, ne da bi hotela omejevat življenjske interese kateregakoli drugega naroda in ne da bi hotela ali bila pripravljena omejevat nas same.

Ko prehajam k tretji osnovi Osvobodilne fronte, k njeni tezi o demokratični suverenosti slovenskega naroda, moram spregovoriti o nekem dejstvu, ki je za zgodbo Osvobodilne fronte izredne važnosti. To dejstvo pojasnjuje marsikaj v njeni zgodovini in je bistveno vplivalo tako na njeno vsenarodnost kakor na njeno miselnost in zaradi njega je tudi misel o demokratični suverenosti našega naroda povsem jasna in verodostojna. Značil-

Društvene vesti

Bear Creek. Mont.—Naznanjam članstvu društva 112 SNPJ, da se vrši prihodnja seja v nedeljo, 16. aprila, ne na velikonočno nedeljo, 9. aprila. Člani, udeležite se v čim večjem številu.

Mary Gasser, tajnica.

Leetonia. Minn.—Članstvo društva Kremlin 125 SNPJ naznanjam, da je bilo na zadnji seji sklenjeno, da se povisja assessment 10c za društveno blagajno. Ta povisek je v veljavi od 1. aprila naprej.

Obenem tudi apeliram na člane, da prihajate bolj redno na društvene seje in da v večjem številu sodelujete pri društvenem delu. Tudi vas prosim, da plačate svoj assessment redno in pravočasno.

Peter Chopp, tajnik.

Niles. O.—Članstvu društva 481 SNPJ naznanjam, da je odstopila tajnica Virginia Vrečar in društvo je izvolilo mene na njeno mesto za tekoče leto. Torej se obrnite v vseh zadevah, tikajočih se društva, na spodnji naslov.

Louis Flare, R. D. Box 955, Niles, Ohio.

Tire Hill. Pa.—Društvo 289 SNPJ naznanja svojim članom, da se naša prihodnja seja ne vrši v nedeljo, 9. aprila, marveč teden po veliki noči, to je 16. aprila. Prosim, da se udeležite v polnem številu.

Mary Cerv, tajnica.

Salem. O.—Na zadnji seji našega društva 476 SNPJ je bilo sklenjeno, da se vrši prihodnja seja 15. aprila ob sedmih zvečer v navadnem prostoru. Prošeni ste vsi člani in članice, da se udeležite v polnem številu, tudi oni, ki se niti enkrat v letu ne udeležijo.

Prosim vas tudi, da plačate assessment o pravem času, ne pa šele več dni po prvem ali pa sploh nič ne. Jaz ne morem za nikogar zakladati, ker imam dosti svojega.

Tajnik.

leve harmonike. Najlepši pozdrav hrabremu staremu nasebinjcu.

Joseph Butala.

SEZNAM PRIREDB DRUŠTEV priglasišnih k federacijam S. N. P. J.

- PRIREDITVE DRUŠTEV CHICAŠKE FEDERACIJE S. N. P. J.**
- DRUŠTVO ŠT. 86 SNPJ** priredi plesno veselico v soboto dne 15. aprila v Fleinerjevi dvorani, 1638 N. Halsted St.
- DRUŠTVO INTEGRITY ŠT. 631** SNPJ proslavi svojo 16-letnico v soboto dne 23. aprila 1944 v dvorani SNPJ. Vabljeni ste, da se udeležite v polnem številu.
- DRUŠTVO ŠT. 8 SNPJ** proslavi 40-letnico svojega društva v nedeljo 30. aprila 1944 v Hrvatskem domu, So. Chicago, Ill.
- DRUŠTVO ŠT. 39 SNPJ** priredi domačo sabavo v soboto dne 20. maja 1944 v SNPJ dvorani.
- DRUŠTVO ŠT. 559 SNPJ** priredi letni piknik v soboto 5. avgusta v Pilsen Parku, 25th st. in Albany ave., Chicago, Ill.
- Društva naj pravočasno naznanijo svoje priredbe tajniku na naslov: FRANK ALESH, 2124 R. Pulaski Rd. Tel.: Lawndale 0881 CHICAGO, ILL.
- PRIREDITVE FEDERACIJE DRUŠTEV SNPJ ZA CLEVELAND IN OKOLICO.**
- Seje federacije SNPJ vsako števno soboto v mesecu v S. N. Domu na St. Clair ave.
- DRUŠTVO "NAPREJ" ŠT. 8 SNPJ** bo proslavilo 40-letnico obstanka in SNPJ v nedeljo, dne 7. maja 1944.
- NOVI pevski krošek, ki ga je organiziral Clev. Federacija SNPJ, priredi svoj prvi koncert (Musical Show) v nedeljo, dne 21. maja 1944. Pričetek ob 4. uri popoldne, zvečer na ples. Uljudno vabimo občinstvo, da poseti gornjo priredbo v velikem številu.—Josephine Tratnik, tajnica Federacije.
- OPOMBA TAJNIKA:** Društva, ki prirejajo svoje piknike in veselice, naj to pravočasno naznanijo tajniku listu enkrat mesečno.—JOSEPHINE TRATNIK, 1116 E. 71st Street, Cleveland, Ohio.
- PRIREDITVE FEDERACIJE DRUŠTEV SNPJ ZAPADNE PENNSYLVANIE**
- DRUŠTVO ŠT. 188 SNPJ** v Presto, Pa. priredi veselico dne 13. maja 1944 v Slovenskem domu v Presto, Pa. Uljudno vabijo na veliko udeležbo.—Odbor.
- DRUŠTVO ŠT. 6 SNPJ** v Sygan, Pa. proslavi 40-letnico svojega društva dne 30. maja 1944 v svoji dvorani. Obširni program sledi. Uljudno vabimo in se pripravimo za obilno udeležbo.
- Društva naj prijavijo svoje priredbe na naslov: JACOB AMBROZICH, R.D. No. 1, McKees Rocks, Pa.

Beseda o Osvobodilni fronti

Dne 27. aprila 1943, ob dveletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, se je vršilo zborovanje aktivistov Osvobodilne fronte za ljubljansko pokrajino. Josip Vidmar, predsednik izvršnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda, je na tem zborovanju držal zgodovinsko važen govor, ki ga SANS sedaj objavlja. Slovenski Amerikanci naj njegove besede pazno prečitajo, kajti izražajo ves namen in smisel Osvobodilne fronte in razvoj in sestavo njenega organiziranja, ki stremi za osvoboditev in združenje vseh Slovencev in vsega slovenskega ozemlja v Združeno Slovenijo, ki bi v bodoče imela vsu pravico do resnično demokratičnega samoodločanja o svoji nadaljnji usodi.

Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik SANSa.

"Tovariši in tovarišice! Pri početku današnjega zborovanja ali posvetovanja aktivistov Osvobodilne fronte poudarjam, da je njegov namen in smisel utrditev in še tesnejša strnitev naše narodno-osvobodilne organizacije. Zaradi tega se mi zdi prav in dobro, če za uvod k temu zborovanju vnovič in skupaj premislimo in si čim bolj osvestimo, kaj je Osvobodilna fronta, kaj pomeni in prinaša obljube in snovanje, ki ga označujemo s tem imenom in ki mu vsi služimo z besedo in dejanjem, z bojem in svojimi življenji. Dobro in smestno pa je to naše skupno razmišljanje o Osvobodilni fronti še tem bolj zaradi tega, kolikor praznuje ta pokret prav te dni pomembno obilnico. Včeraj sta namreč minili prav dve leti, kar je bila v Ljubljani na sestanku zastopnikov Komunistične partije, Sokolov, kmetijskih socialistov in kulturnih delavcev, skupaj s po komunistični partiji, zasnovana ustanovljena Osvobodilna fronta kot vsestranska organizacija takojšnjega upora proti okupatorjem in boja za dokončno osvoboditev in združenje vseh Slovencev in vsega slovenskega ozemlja v Združeno Slovenijo, ki bi v bodoče imela vsu pravico do resnično demokratičnega samoodločanja o svoji nadaljnji usodi.

Prvotni zamisli Osvobodilne fronte, ki je nastala do danes neizpremenjena, so pred vsem drugim tri stvari, ki jih je treba zlasti v današnjem času prav posebno poudariti. To so: vsenarodnost, njena narodno osvobodilna volja in njena zamisel o demokratični suverenosti slovenskega naroda. V sedanjih razmerah, v sedanjosti sredi dogodkov, ki bi jih sku-

raj že lahko označili z besedo državljanska vojna, je posebno važna, da se zavedamo vsenarodnega značaja Osvobodilne fronte. Ne sme nas begati ali celo spravljati v dvome dejstvo, da imamo nasprotnice, organizirane in dovolj številne nasprotnike. Takoj po ustanovnem sestanku je šlo začetno jedro Osvobodilne fronte na delo. Pričelo se je z razgovori in konferencami z najrazličnejšimi obstoječimi strankami in frakcijami, celo s posameznimi skupinami. Nobena skupina ni bila preneznatna. Niti ena frakcija kake stranke ni bila izključena ali prezrta. Pogoja za sprejem v Osvobodilno fronto sta bila za vse samo dva: pristanek na osnovni program in destojna politična preteklost. Po tej poti je ustanovno vodstvo v tednih in mesecih pridobilo za vstop poleg prvotnih skupin, poleg Komunistične partije, krščanskih socialistov, Sokola in Kulturnih delavcev še dvanajst večjih političnih skupin, med njimi Socialistično stranko, celotno Kmetjsko stranko, Samostojno demokratsko stranko, Zvezo kmetijskih fantov in deklet, frakcije nekdanje Ljudske stranke itd., itd. Če si predstavite vse te stranke, boste videli, da tvorijo ogromno večino, takorekoč gosto mrežo razgrnjeno preko vsega slovenskega ozemlja, v katero je bil dostojno zajet ves slovenski narod. Samo v Ljubljani je živo delovalo nič manj kot štiri- do petdeset odborov in krožkov Osvobodilne fronte. Za primer, kako skrbno je bilo vodstvo v svojem prizadevanju za mobilizacijo vseh vrednih sil v narodu, naj vam povem, da se je s številčno nezadostno skupino mlade JNS pogajalo dolge mesece z vso strpnostjo in obzirnostjo in da prav gotovo ni krivda Osvobodilne fronte, če se ta frakcija naposled je ni vključila v vrste Osvobodilne fronte. Vodstvo pa ni vztrajalo in se trpilo s to skupino toliko časa iz strahu pred njo ali iz brige za njeno blaginjo, temveč je v tem in vsakem primeru stremelo samo za tem, da bi narodno osvobodilnemu gibanju ohranilo sleherni drobček zdrave in pozitivne energije, in da ne bi nobenemu častnemu in vrednemu Slovincu zapiralo poti do dela za našo veliko stvar.

Osvobodilna fronta je torej prepregla vso Slovenijo in zajela vse naše ljudske množice. Jasno pa vam mora biti, da nikakor in pod nobenim pogojem ni marala in ni smela sprejeti v svoje vrste strank, ki so se v jugoslovanski preteklosti osramatile in omadeževale

s prodajanjem slovanskih narodnih interesov vladajoči beograjski čaršiji ali ki so celo svoji čaršiji in svojim interesom na ljubo podpirali peto kolono na naši zemlji ali celo sami bili peta kolona za naše okupatorje. V ti dve sramotno zaznamovani skupini nesprejemljivih je Osvobodilna fronta utemeljeno štela vodstvi obeh dotedaj vodilnih političnih strank, ki sta bili iz Osvobodilne fronte v naprej in nepreklicno izključeni. Če danes pogledamo Belo gardo, bomo našli v njej prav te ljudi v vodstvu, ki jih je Osvobodilna fronta odklanjala, in sicer so ustanovitelji Bele garde ne zaradi tega, ker smo jih mi odklanjali, marveč zaradi tega, ker Osvobodilni fronti nikdar pristopili ne bi bili, ker so ji po svojem bistvu nasprotni, kakor so že od nekdaj sovražni vsem resničnim interesom slovenskega naroda. Ti ljudje in njihovi hlapci in zaslepljenci danes niso z nami, marveč proti nam. Ali je zato Osvobodilna fronta manj vsenarodna? Kdo so ti ljudje? Prejeli so denar, podporo in orožje od okupatorja, to se pravi od smrtnih sovražnikov našega naroda. Plačani izdajalci so. Ali je manj vsenarodno neko gibanje, ki v svojih vrstah nima in noče imeti narodnih izdajalcev?

Druga poglavitna stvar v osnovah Osvobodilne fronte je njena narodno osvobodilna volja in njena rešitev slovenskega narodnega vprašanja. Spomnite se ideoloških in političnih bojev v Jugoslaviji, boj zaradi narodnega vprašanja, spomnite se nekdanjih Jugoslovenov, samoslovencev, slovenoborcev, avtonomistov in kar je še imen, ki so nastala iz tistih dni. Zavedni in častni Slovenci so se tedaj morali boriti za priznanje slovenske narodne individualnosti ne samo z Beogradom, temveč tudi z domačimi Jugosloveni, ki so nam narodno samobitnost, tembolj pa pravico do samoodločbe odrekli in prepovedali, ki so se povzpeli celo do tega, da so nam odrekli in prepovedali ime slovenski narod. Bili smo zanje samo—rod.

Potem je prišla vojna, prišel razpad Jugoslavije, sramotni nastanek "samostojne" Hrvatske in marsikomu je postalo jasno, da je jugoslovanski narod prepuščen sam sebi in da si mora pomagati sam. Samoodločba je nenadno postala nujna, Osvobodilna fronta, ki se je osnovala takoj po okupaciji, je pravilno in brez vsakega pristranstva za ta ali oni tabor in povsem v skladu z resničnostjo opredelila stališče slovenskega naroda tako do narodne samobitnosti, kakor do jugoslovanstva in do Jugoslavije. V njenih osnovnih točkah

nosti, ki jo imam v mislih, bi nakratko lahko označili z besedami: Vloga Komunistične partije v Osvobodilni fronti. Ze prvi, ustanovni sestanek Osvobodilne fronte je bil sklican na pobudo Komunistične partije. Ravnotako se je komunistična partija po svojem zastopniku ne le udeleževala vseh sestankov in pogajanj, marveč je večji del te sestanke tudi vodila. Dala je osvobodilnemu boju na razpolago vso svojo organizacijsko izkušnost, vso svojo organizacijo samo, vso svojo tehniko in vse svoje znanje glede ilegalnega in konspirativnega političnega delovanja. Toda dala mu je še mnogo več. Osvobodilna fronta, kakor je nastala, je bila zamisel in narozsko zelo pisana družba, dasi jo je vso prešinjala osvobodilna volja. V ta ideološko tako pisani sestav je mogla samo komunistična partija s svojim ostro začrtano, na sociološki znanosti temelječo, napredno politično miselnostjo vnesti jasno enotnost. Njena miselnost je v narodnostnem pogledu najbolj svobodoljubna in revolucionarna. Primer Sovjetske zveze, o kateri je ameriški državnik Harriman dejal, da je vzorno rešila vprašanje sožitja tolikih narodov, nam je to nazorno dokazal. Sovjetsko dejstvo je mešančtva in izobraženstvo odprlo oči, proletarijtu pa je ravnotako pridobil za narodno osvobodilni boj, ga zaposilo z narodnostnimi težnjami ter vzbudilo v njem zaupanje do našega novega nacionalizma, čeprav je bil nacionalizem vsadotlej vedno samo eno izmed sredstev vladajočih v razrednem boju zoper delovne množice.

A vloga komunistične partije med nami ni bila samo notranje politična, temveč je imela tudi zunanje politični pomen. Komunistična partija Slovenije je stranka z enakim programom, kakor ga ima vladajoča stranka v Sovjetski zvezi. Naravno je, da je njeno delo med nami vzbudilo v vladajoči stranki v SSSR in s tem tudi v državnem vodstvu Sovjetske zveze posebno pozornost. In kaj pomeni za nas naklonjenost in celo zanimanje največje vojaške velesile, ki skoraj že dve leti skoraj sama nosi breme velikega spopada med oboje in zavzemanje, čutimo že danes po zanimanju in priznanju vsega sveta, a še vse drugače bomo to naklonjenost čutili, o tem smo trdno prepričani, pri mirovnih pogajanjih, pri katerih se bo naša narodna usoda urejevala za dolgo, dolgo bodočnost.

Poleg sedanjosti pa je treba naposled pri presojanju delca Komunistične partije v na-

—(Dolge na 5. strani)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponožite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Štirideset let napredka

V današnji slavnostni številki Prosvete, ki vsebuje ilustrirano prilogo, je priložen lepo število zgodovinskih podatkov, ki nudijo nazoren pregled napredka SNPJ ob njeni štiridesetletnici. V tem pregledu so zastopani člani obeh generacij, ki so se potrudili, da prispevajo svoj delež k letošnjemu jubileju naše jednote.

Ta kratek zgodovinski pregled—zlasti pa podatki o napredku SNPJ v zadnjih letih—najlepše pričja, da ogenj navdušenja, ki je pred štiridesetimi leti vzplamtel za principe naše jednote, še danes plamt!

Stari člani, ki so že dvajset, trideset let in od začetka v jednoti, so še vedno na delu za jednoto. Kredit pa moramo dati tudi naši mlajši generaciji, ki se je tako čvrsto oprijela dela z istim ognjem navdušenja in se že dvajseto leto udejstvuje pri razvoju napredka naše jednote.

Rekord, ki ga je naša jednota dosegla v zadnjih štiridesetih letih na polju podpore in delavske izobrazbe, ji je ob njenem letošnjem jubileju v najlepše priznanje in ponos! Rekord, ki so ga dosegli njeni ustanovitelji in pionirji ter člani in članice, kateri so njihovo delo nadaljevali, zgovorno izpričuje njeno vzorno delo, ki ga vrši za interese našega ljudstva že četrdesetletja.

Zgodovina SNPJ je vseskozi spektakularna. Njen postanek, njen podvig, razmah in razvoj ter njen sijajni napredek v članstvu in na premoženju—vse to skupaj se izraža v dinamični sili njenega članstva, ki je s svojim idealizmom in s praktičnim ter vztrajnim delom doseglo najlepše uspehe. Zgodovina SNPJ je polna plodnostnega dela, ki je zapisano z zlatimi črkami. Njeno vzgojno delo, njeno kulturno in socialno prizadevanje za boljše ekonomske razmere—vsi ti napori in uspehi so v ponos jednoti in njenemu članstvu, ki je to delo pomagalo vršiti in širiti.

Pravilno je, da se ob letošnjem jubileju SNPJ spomnimo njenih pionirjev in voditeljev, ki so se neustrašeno borili za pravice navadnega človeka. Med temi pionirji stoji na visokem pedestalu najkremenitejša osebnost, ki je dala jednoti izrazito delavski značaj—pokojni Jože Zavertnik. Letos namreč poteče petnajst let, odkar se je Zavertnik poslovil od nas po trudopolnem delu, ki ga je vrnil kot urednik jednotlivih publikacij dolgih osemnajst let. Pokojni Zavertnik si je s svojim vztrajnim delom za napredek naše jednote iztekel neveljavne zasluge. Njemu in onim, ki so ga podpirali, gre zasluga, da si je jednota utrla pot v vsako slovensko nasebino, da se je širil njen vpliv in da je dosegla svoj rekord na polju delavske izobrazbe in podpore.

Med pionirji SNPJ, ki se jih jednota spominja ob svojem letošnjem jubileju, so še drugi, ki so se pred njim in z njim orali ledino med slovenskimi naseljenji—Martin Konda, Frank Medica, brata Mladič, Frank Petrič, John Verščaj, John Stonič, Martin Potokar, Mihael Štrukelj, Dan Badovinac in drugi.

Zgodovina SNPJ je v bistvu zgodovina naprednega slovenskega gibanja v tej deželi—je zgodovina lepih uspehov, trdega, vztrajnega dela in bojev. Te lepe uspehe je jednota dosegla s sodelovanjem svojega članstva v periodi, ki se sedaj zaključuje. Ob njenem letošnjem jubileju ji njenih 64 tisoč članov in članic želi še lepšo bodočnost, ki se pričinja ob vstopu v novo periodo bodočnosti.

Kakšna bo bodočnost naše jednote, je pač dvisno od razmer. Kakor govorimo o bodočnosti, moramo imeti pred očmi splošne razmere, kajti vsak napredek je odvisen od razvoja ekonomskih, političnih in socialnih razmer tukajšnjih in svetovnih dogodkov. Naša bodočnost je odvisna zlasti od poteka vojne in od bodočega miru. Lahko namreč računamo, da doba, ki bo sledila vojni, lahko prinese fundamentalne spremembe. Kakšne bodo te spremembe, tega seveda nihče ne ve.

Gospodarska stabilnost SNPJ, ki je bila že večkrat temeljito preizkušena, je naši jednoti zagotovljena, zato v teh ozirih lahko brez vsake skrbi gledamo v bodočnost. Finančna trdnost jednote se izraža v njenem skupnem premoženju, ki zdaj presega enajst milijonov dolarjev.

Poleg te stabilnosti pa mora jednota skrbeti za stalen dotok članstva. V tem pogledu je SNPJ v zadnjih dveh kampanjah sijajno napredovala, treba pa je poskrbeti, da gre ta napredek vzdržema naprej. To se mora pokazati zlasti v sedanjih jubilejni kampanji. V bodoče bo dotok novih članov prihajal v glavnem iz naše mlajše generacije. Danes je namreč naš mladinski oddelek glavni članski vir.

V tem momentu ima SNPJ okrog 5.000 svojih mladih članov v službi strica Sama. Kako velike bodo žrtve naših članov na bojiščih je težko reči. (do sedaj) so bile relativno majhne. Vsekakor pa lahko predstavljamo to število za jednoto nov problem.

Poglavni faktor bodočnosti naše jednote je v tem, da se njeno članstvo drži izkušene poti, po kateri je SNPJ korakala zadnja stiri desetletja s sijajnim uspehom. V tem je zapaden glavni pogoj za nadaljnji razmah in napredek naše jednote. Preteklo izkušnje jasno kažejo, da se bo njeno članstvo potrudilo, da se bo to zgodilo. Na podlagi teh dejstev lahko sklepamo, da bo naša jednota korakala naprej in dosegla nove uspehe.

Slovenska narodna podporni jednota ima pred seboj še dolgo pot razvoja. Naj živi, raste in cvete še mnogo, mnogo let!

Glasovi iz nasebina

Pokojnima članoma v spomin

Chisholm, Minn.—Društvo 110 SNPJ je izgubilo dva člana v enem tednu. Po kratki bolezn enega tedna je umrl v bolnišnici 13. marca Louis Gande, star 74 let. Doma je bil iz Grize pri Celju na Štajerskem in tukaj je živel nad 40 let. Imel je trgovino z jestvinami in bil poznan v vsej okolici in priljubljen pri ljudeh. Član društva 110 je bil nad 32 let, pred več leti tudi njegov blaginjak.

Da je bil dober trgovec, sosed in član, je pokazala velika udeležba pri pogrebu. K večnemu počitku so ga prišli spremiti tudi njegovi prijatelji, namreč Michael Kopach z ženo in tremi hčerkami iz Farga, N. D. Br. Kopach je član našega društva in ko se je nahajal tukaj, je prišel k meni na dom z ženo. Pogovorili smo se dosti zanimivega in dejal je, da bo tudi njegova žena Olga pristopila v naše društvo. Tako smo dobili novo članico.

Dne 18. marca pa je umrl Stephen Stonich, star 62 let in doma iz vasi Dobljice pri Črnomlju. V Ameriki je bil čez 40 let in tukaj na Chisholmu je vodil trgovino z železom in pohištvo.

Društvo je oba sprejelo k večnemu počitku. Pogrešali bomo težko oba člana. Društvo izreka obema družinoma svoje sožalje! Pred par tedni so se podali trije naši člani na težko operacijo, katero so srečno prestali. To so Frank Skornišek, Anton Matetič in Valentin Kočar. Sedaj se zdravijo doma. Društvo jim želi hitrega okrevanja.

Frank Jenko, tajnik.

Nekaj o mladinskem zboru SNPJ

Cleveland, Ohio.—Federacija clevelandskih društev Slovenske narodne podporne jednote je organizirala prošlo leto svoj mladinski pevski zbor s sedežem v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Avenue in pod vodstvom mladega slovenskega godbenika Vladimirja Maleckarja.

Sedaj šteje ta zbor 54 otrok, dečkov in deklic, od osmega do šestnajstega leta. Pevske vaje se vršijo vsak petek od šeste do osme ure zvečer. Učijo se slovenskih pesmi. Dasi je med njimi tudi par otrok druge narodnosti, očitno jim jezik ne dela preglavice, ker vsaka pesem je razložena in smiselno prevedena v angleški jezik. Pol ure časa je določena za glasbeno teorijo. Tako so pevske vaje privlačne in zanimive.

Naučili so se na pamet že lepo število popevk in še več se jih bodo do časa, ko se bodo javnosti prvi predstavili na koncertu, ki bo podan v nedeljo, 21. maja, na odru Slovenskega narodnega doma. Vstopnina bo 50 centov in pričetek koncerta bo ob 4. uri popoldne.

Vstopnice so razposlane na vsa jednotina društva v Clevelandu in sicer procentalno po številu članstva. Kaj naj bi bila sedaj dolžnost vsakega društva v tem oziru? Da z veseljem poseže po vseh vstopnicah, jih med članstvom razda ali razproda, da bo na dan mladinskega koncerta avditorij popolnoma zaseden. Učitelj in otroci bodo gotovo storili svojo dolžnost. Ali jo bodo tudi društva in njih članstvo?

Federacija se je zavzela in organizirala to mladinsko grupo, ki bi gojila v prvi vrsti le kulturne aktivnosti, kar pomeni veliko več kot na primer športne aktivnosti. Zato je naša sveta dolžnost, se obvezati že sedaj ob rojstvu tega zbora, da ga bomo radevolje podpirali in vneto negovali, da ne bo živoril kot kako dete "ne-bodi-ga-treba". To je naš zbor, mladina naših članov! Zato je moralna podpora pri tem podvzetju prav tako zaželjiva, ali pa še bolj kot materialna. Pokažimo jim, da stojimo za njimi ne samo desetprocentno, temveč sto procentno.

Živel v naši sredi naš novi mladinski zbor! Za odbor federacije društev SNPJ. Josephine Tratnik, tajnica.

Veselica Svobodank in drugo

Cleveland.—Meseca februarja je minilo osem let, ko je bil pri društvu V boj 53 SNPJ stavljen predlog, da se v Collinwoodu ustanovi žensko društvo naše jednote. S to idejo je prišel pred društvo Joseph Durn in že v maju se je ideja uresničila in ustanovljeno je bilo žensko društvo, kateremu so članice dale ime Svoboda, glavni urad pa je določil številko 748 in društvo je pričelo poslovati.

Letos ob osmi obletnici so se Svobodanke umislile, da jim je potrebna veselica in skienile, da se vrši na velikonočno nedeljo, 9. aprila v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. Pričetek ob pol osmih zvečer in vstopnina bo 50c. Če bi bile članice vedele, da bo kongres zvišal davek na vstopnice z deset na dvajset odstotkov, bi bile gotovo določile vstopnino na 55c! No, pa upamo, da bo prišlo ta večer toliko v blaginjo, da bo tudi vlada zadovoljna s to plesno priredbo. Za ples bo igrala dobro znana Barbičeva godba po starokrajsko in ameriško, da bo vse zadovoljno.

Vabljeni so člani in članice SNPJ, da se udeležijo te priredbe in dajo moralno in gmotno podporo svojim ženam in članicam. Če jim pokažemo v velikem obsegu svojo naklonjenost, bodo imele več veselja do dela v prid društva in tudi v prid naše kulture. One tudi podpirajo SANS. Vabljeni so v splošnem vsi rojaki v Clevelandu na to veselico. Torej na svidenje v nedeljo zvečer v SDD.

Članom društva 53 SNPJ se tudi naznanja, da se vrši njih društvena seja tudi na velikonočno nedeljo ob pol desetih zjutraj v SDD. Udeležite se v čim večjem številu.

V petek, 31. marca je tukaj umrl John Petrovičič, star 68 let in doma iz Nove vasi pri Radovljici na Gorenjskem. Tukajšnji listi poročajo, da je zapustil ženo v starem kraju, toda se ne ve, če je še živa, ker je bila 12 let starejša od njega. V Ameriki je živel 31-let in tukaj nima so-

rodnikov. Poznan je bil z družino Jožeta Kunciča, kamor je tudi večkrat zahajal; nekoč je bil celo na hrani pri njih in so se tudi drugače zanimali zanj.

Bil je član društva 53 SNPJ, ki je z njim ležalo že izgubilo tri člane. Naše društvo je storilo svojo dolžnost. Pogreb je bil cvilen 3. aprila pod vodstvom Josepha Želeta in počival bo na pokopališču Whitehaven.

Ker so se zopet pričeli oglašati prijatelji in oni, ki radi čitajo kritične in šaljive dopise, da bi jim te zopet serviral, vam sporočam, da sem v tem oziru še na počitnicah. Ko se bo vreme malo zjasnilo, se bom zopet bolj pogosto oglašil, in sicer takrat, kadar bo Robert Hutchins od čikaške univerze dognal s svojo komisijo, kaj je in kaj ni svoboda govora, posebno pa svoboda tiska. Če bo tudi mene zaslial, sedaj še ne vem.

Kolikor je meni znano, imajo poleg urednikov tudi čitatelji pravico povedati svoje mnenje. To je za ljudstvo prav tako potrebno kot zajtrk, kosilo in večerja. Ker imamo v Ameriki še nekaj te svobode, zato se nam ne mudi v druge države, pa če se še tako ponašajo, da so delavske. Razumeti moramo, da tudi delavci zahtevajo količino svobode, ki je vključena v svobodi govora in tiska!

Nekdo mi je zadnje dni poslal sledečo novico iz Sauka, Mich.: Juliusa Mendeljeva krava holsteinske pasme je "povila" trojčke, in sicer telička in dve telički. "Mati" in "otroci" so pri najboljšem zdravju, posebno "mati" se dobro počuti. Teliček vaga 40 funtov, telička "Klara" 38 in njena sestra "Molly" 39 funtov. Pravijo, da sta oba "starša" ponosna na svojo "družino". Naše čestitke "srečnemu paru"! Izgleda, da bo dovolj govedine in pointi se bodo reducirali. Za nas je tudi to vesela novica!

Frank Barbič.

Komentar k dogodkom pri SNPJ

Bridgeport, O.—Kot 32-letni član SNPJ (prej pa sem bil dve leti član Sv. Barbare, ki se je združila s konemaško zvezo, ta pa z jednoto, torej sem s tem pridruženjem 34-letni član), sem bil vedno lojalen jednoti. Včasih sem bil menda še preveč, ko sem argumentiral in agitiral v prid SNPJ. Ona je meni simbol—toliko kot moj lastni dom ali dežela, v kateri živim. Ampak zadnje čase smo se pričeli zelo čudno sukati in ne vemo, kam bomo prijadrali.

Pazno sem prečital zapisnik seje glavnega odbora, posebno pa še, kar se tiče resignacije bivšega glavnega urednika. Opazil sem, da se v dosti krajih zaslišanje križa, o čemer bom mogoče še pisal. Ker so mi bili ti dogodki že znani, nisem bil toliko presenečen, ko je prišlo poročilo o njegovi resignaciji. Toda ker sem ga vedno spoštoval in ga še danes, mi je zelo hudo in tudi stoterim drugim članom.

Začeli smo pisati proteste in izšel je zapisnik, o katerem je brat Cainkar omenil, naj ga pazno prečitamo. Naj nihče ne misli, da imam kakšno mržnjo do kakega glavnega odbornika. Ne. Ampak v oblatni Prosveti je glavni predsednik, ki je bil določen po glavnem odboru, naj pazi na sporne dopise, če so za priobčitev ali ne, potem pisal, da smo člani pod vtisom, da je se-

daj cenzura pri Prosveti, kar pa je zanikal.

Na to mu odgovorim in dokazem, da je za nekatero bila cenzura do njegove objave. Za druge je prenehala teden prej. Omenja, da so ostali nekateri dopisi nepriobčeni od obeh strani. Ni pa omenil, da so bili med temi dopisi tudi protesti posameznih društev in tukajšnje federacije (šest društev), ki je na svojem zborovanju tudi sprejela javno in jo poslala za priobčitev v Prosveti.

Lahko bi vsaj pojasnili, zakaj se ne priobči. Torej je bila cenzura od 14. febr. do 22. marca. In kaj pa potem? Moj dopis ki ste ga čitali v Prosveti 23. marca, ima ubit glavni namen, za katerega je bil tudi napisan. Postavljen je v ton, da bi čitatelji mislili, da odobravam priznanje vlade fašista Badoglija s strani Rusije.

Brat Cainkar piše, da imamo pravico izraziti svoje mnenje v Prosveti, ampak vidim, da imajo nekateri privilegije, celo svojo kolono in so prvi pričeli pikati, seveda ne po imenu, toda vemo, komu sliši. Pustite Molka pri miru! On je častno odstopil, nikogar ni žalil, marveč je še omenil, da hoče ostati dober član SNPJ. Tudi se je bratsko poslovil brez kake mržnje.

Kar se njega tiče, je seveda delal napake, ker brez njih ni nihče. Ampak njegova dobra dela ne bodo pozabljena. In biti urednik, kjer te vsak dan napadajo eni ali drugi, ni nobena šala in človek mora biti trden, da prenese. Bodočemu uredniku želim, da bi mogel svoje delo vršiti tako, da ne bi zašel iz tira resolucije, ki jo je sprejela 12. redna konvencija glede urejevanja Prosvete.

Prej sem omenil, da se križajo poročila v zapisniku glavnega odbora. Pred sejo glavnega odbora so rekli, da so naročniki pričeli puščati Prosveto. Upravnik pa poroča, da je bilo leta 1943 428 novih naročnikov. Trdijo so na seji in pred sejo, da radi taktike urednika SNPJ nazaduje. V poročilih pa vidim, da je jednota v zadnjih šestih mesecih minulega leta, ko so bile največje kritike proti Molku, pridobila 1224 novih članov, v prvem letu 1943 pa 2293. Torej dejstva govore drugače kot pa take trditve.

Seveda je bilo dosti članov nezadovoljnih radi kritike v Prosveti, ampak v glavnem so tisti, ki so bili tiho, delali in agitirali. Nesporazum in izvir iz dogodkov v SNPJ, ampak iz zunanjih razmer, in to največ med glavnimi odborniki, ki bi se bili lahko sami pobotali, ne pa še druge podžigali k temu.

Za svojo osebo lahko rečem to, kakor tudi za več drugih, ki so se tako izrazili, ako bi bil glavni odbor sprejel Molkov protipredlog ali propozicijo glede urejevanja Prosvete, bi to bolj odgovarjalo bratstvu in zadovoljstvu kot pa resolucija, katero je odbor sprejel.

Ne verjamem, da je brat Molek zavrgel svoje prepričanje kot se ga hoče prikazati. On je bil v pravem, ker dežela, v kateri živimo, mora biti prej upoštevana kot druge. In resolucija krši že s tem, ker nalaga uredniku, da ne sme pisati antipatično proti ruski vladi ali partizanom, ne vključuje pa tudi te dežele. Saj vsi delamo za osvobodilno fronto in tudi občuduje-

mo rusko armado v njenih občudovalnih bojih in zmagah. Ampak zakaj ne dati tudi priznanja onim, katerim ga je dal celo Stalin na teheranski konferenci, ko je rekel, ako bi ne bilo ameriške produkcije in pomoči, bi tudi njih (ruskih) zmag ne bilo. In to je Molek vedno pou-darjal.

Torej če bi bili sprejeli Molkovo propozicijo in sklenili bratsko spravo, bi vsi lahko delali za večjo SNPJ, za SANS, za JPO-SS in za osvobodilno fronto. Ampak čeprav ga nekateri še sedaj pikajo, jim je žal tega incidenta. Upajmo, da bo sedaj Prosveta dobila veliko novih naročnikov, kar pa dvomim, ker pri takih stvareh sta vedno dve strani.

Imam dosti izkušenj tudi iz agitacije za Prosveto in Proletarca (za druge slovenske liste nisem agitiral, sem pa za angleške delavske). Včasih sem bil gotov, da bom dobil naročnino, dokler nisem omenil, če bi se naročil na ta in ta list. V pogovoru je bil radikalen kot vrag, ali če si ga vprašal, če se bo naročil, ali pa na primer prispeval za to ali ono akcijo socialistične stranke, je bil odgovor: "Vi ste prepričani, komunisti—tisti pa ja!" Če je prišel k njemu komunist z enakim namenom, je bil—"socialist", če je prišel kdo za cerkev, je bil—"svobodomislec". V resnici pa ni bil ne to ne ono. Poln izgovorov je bil samo zato, da mu ni bilo treba nič dati, "r-r-radikalen" pa zato, ker je to poceni!

Kot zastopnik Prosvete nisem v teh časih, ko je bilo toliko kritike proti Molku, izgubil nobenega naročnika, pridobil pa sem par novih. Sem pa slišal in tudi dobil mnogo pritožb po odstopu Molka proti njegovim kritikom. "Zakaj ti dobivaš pritožbe, kaj ne vedo, kje je glavni urad?"—bo mogoče kdo rekel. Zato, ker nekaterim niso hoteli priobčiti, drugim pa so menda iz prijateljstva ali zato, ker skupno delujemo za vse dobre stvari SNPJ, SANS, JPO-SS in druge akcije, ki so v korist delavski masi ali ljudem na splošno.

Joseph Snoy, 13.

Koncert in opereta Zarje

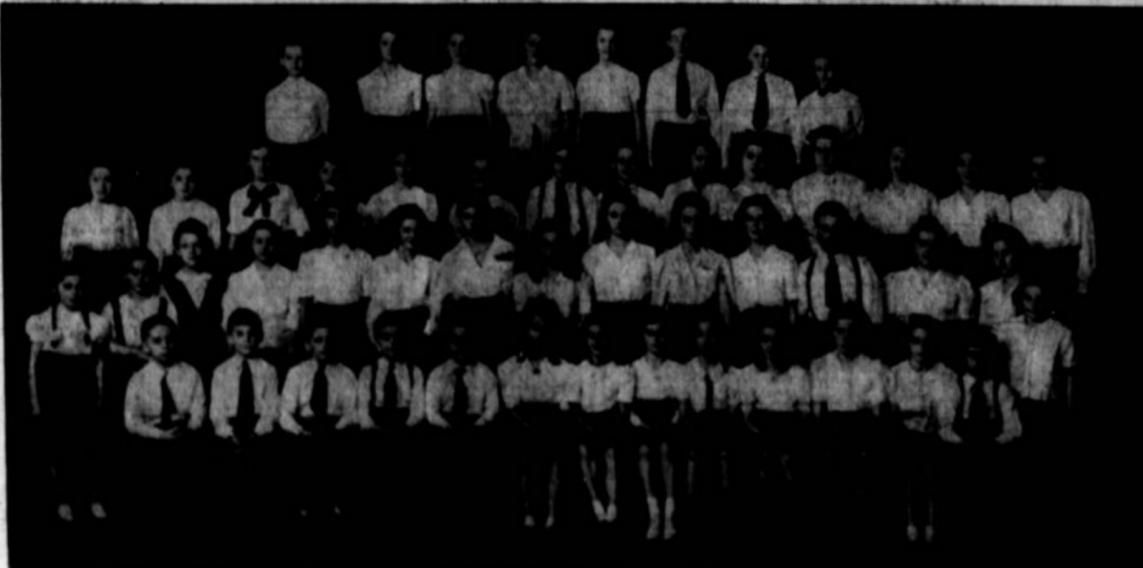
Cleveland.—Kljub vsem oviram, ki nam jih prizadeva današnja vojna, najsi bo v kulturnem ali drugem gibanju, gre pevski zbor Zarje svojo pot naprej. V nedeljo, 23. aprila prireditelj svoj običajni pomladanski koncert v avditoriju Slov. nar. doma na St. Clair Ave., pričetek ob 5. uri popoldne. To pa vsled tega, da se ga lahko udeležijo tudi oni, ki delajo tudi v nedeljo.

Kakor za vsak koncert Zarje, bo tudi za tega izbran lep program. V prvem delu bo več lepih pesmi, med njimi dva venčka in tudi nekaj skladb. V drugem delu bo uprizorjena spevoigra "Kmeti ali meščani". V tej spevoigri boste imeli priliko videti, kako se počutijo meščani, kadar pridejo med kmete in obratno. Bolj natančno bomo poročali pozneje.

Vstopnina je v predprodaji samo 50c, pri blaginji pa 60c. Vstopnice dobite kot običajno pri pevcih in pevkah Zarje, pri Jos. Durnu v trgovini na Waterloo in v starem poslopuj SD. Zarja je sklenila, da bo darovala polovico vsega preostanka za naše trpeče ljudstvo v stari domovini. Zato apelira že sedaj, da si rezervirate 23. april za poset njenega koncerta, da bo čim večji moralen in gmoten uspeh.

Ker so vsled vojne in zaposlenosti veliko prizadeta kulturna in druga društva, katera so vzgajala mladino in tudi odrasle za poštenost in pravičnost, a mnoga niso več aktivna, se je pojavilo kriminalstvo posebno med mladino. Vsak dan čitamo in slišimo o tatvinah, o napadih na ženske in moške, ki se vračajo najsibo z dela ali pa kakšnih zabav. Marsikaterega pretepejo, da mora iskati zdravniške pomoči, obenem mu pa še pobere, kar ima. In to največ vsled tega, ker je pomanjkanje kulture in izobrazbe. Podpisani je bil že sam pri tem prizadet. Zato je zelo važno, da nadaljujemo z našim delom na polju izobrazbe in kulture, kajti le to bo pripomoglo, da se omeji zločinstvo.

J. Kriebel.

Na sliki vidite clevelandski mladinski pevski zbor SNPJ, ki poda svoj prvi koncert v SND v nedeljo, 21. maja. (Glejte gornji dopis.)

Alli ste naročniki na dnevnik "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

- VINCENT CANKAR, gl. predsednik... F. A. VIDER, gl. tajnik... ANTON TRTOJAR, gl. pomožni tajnik...

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik... CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik...

Dистриktalni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvi okraj... JAMES MAGLICH, drugi okraj... RAYMOND TRAVNIK, tretje okraj...

Gospodarski odelci

MATH PETROVICH, predsednik... VINCENT CANKAR... F. A. VIDER...

Poradni odelci

ANTON SHULAR, predsednik... FRANK VRATARICH... FRANK BARBIC...

Nadzorni odelci

FRANK ZAITZ, predsednik... MILAN MEDVESEK... ANDREW GRUM...

Glavni sodravniki

DR. JOHN J. ZAVERTNIK, 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

Iz gibanja SANSa in JPO-SS

Velik shod Jugoslovanov v Johnstownu

Johnstown, Pa.—V nedeljo dne 26. marca se je zbralo skupaj okrog 60 zastopnikov...

Ker je v zvezi s tako velikim shodom mnogo dela, so zborovalci sklenili, da bodo obdržali še eno skupno sejo...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

dem osvobodilnem boju upoštevati tudi bodočnost. Predsednik čehoslovaške vlade dr. Beneš je lansko leto dejal po Londonskem radiju...

in nalogami naše preteklosti. Tisoč tristo let živi ta narod nesvoboden in zatiran na tej čudoviti in nevarni zemlji...

barantani, kakor se je to zgodilo po prvi svetovni vojni. Cas je ze, da se ublaži medsebojna mrznja, zlasti med Srbi in Hrvati...

Upamo, da bo ta shod mnogim osvetil položaj, kako narod težko pričakuje rešitve. Slišali bomo govornike, ki stoje na čelu gibanja za osvoboditev naroda...

So se trda srca!

Detroit.—Postojanka 34 JPO-SS je imela marca sledeče dohodke: Po pet dolarjev so darovali Anna Travnik, mrs. J. Klarich, John Berlitz in žena...

Pri naši pomožni akciji je nekak zastoj. Vzrok je seveda največ v tem, ker imamo tudi postojanko SANSa in je res, da človek ne more vedno in povsod dati. Jaz se že kar bojim koga vprašati za dar...

Federacije SNPJ

Zaupnica gl. odboru SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije, ki se je vršila v soboto zvečer, dne 25. marca...

Prosveta je last članstva in mora vedno in povsod izražati želje, stremjenja in cilje tega članstva. Tolmačenje konvenčnih zaključkov, resolucij in pravnih ni konvencija poverila nobenemu posameznemu članu...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

- Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Amerika jim je bila zaprta. Oni niso bili tako srečni kot smo bili mi. Takrat, ko smo mi prišli sem, so bila ameriška vrata priseljencem na široko odprta...

Federacije SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije...

Prosveta je last članstva in mora vedno in povsod izražati želje, stremjenja in cilje tega članstva. Tolmačenje konvenčnih zaključkov, resolucij in pravnih ni konvencija poverila nobenemu posameznemu članu...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

dem osvobodilnem boju upoštevati tudi bodočnost. Predsednik čehoslovaške vlade dr. Beneš je lansko leto dejal po Londonskem radiju...

Federacije SNPJ

Zaupnica gl. odboru SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije, ki se je vršila v soboto zvečer, dne 25. marca...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

mačenja konvenčnih zaključkov se morajo posamezni člani ali pa manjšina glavnega odbora vedno pokoriti zaključkom večine. To je edini temelj demokratičnega postopanja.

Federacije SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije...

Prosveta je last članstva in mora vedno in povsod izražati želje, stremjenja in cilje tega članstva. Tolmačenje konvenčnih zaključkov, resolucij in pravnih ni konvencija poverila nobenemu posameznemu članu...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

dem osvobodilnem boju upoštevati tudi bodočnost. Predsednik čehoslovaške vlade dr. Beneš je lansko leto dejal po Londonskem radiju...

Federacije SNPJ

Zaupnica gl. odboru SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije, ki se je vršila v soboto zvečer, dne 25. marca...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

stanovljeno 10. aprila 1910, mladinsko (angleško poslušajoče) pa 6. maja 1928. V juniju 1942 je bil tukaj ustanovljen tudi mladinski krožek, ki je dobil št. 48. Eveletska društva naše jednote imajo tudi svoj lastni dom (mislilim, da je edini v Minnesoti).

Federacije SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije...

Prosveta je last članstva in mora vedno in povsod izražati želje, stremjenja in cilje tega članstva. Tolmačenje konvenčnih zaključkov, resolucij in pravnih ni konvencija poverila nobenemu posameznemu članu...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

dem osvobodilnem boju upoštevati tudi bodočnost. Predsednik čehoslovaške vlade dr. Beneš je lansko leto dejal po Londonskem radiju...

Federacije SNPJ

Zaupnica gl. odboru SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije, ki se je vršila v soboto zvečer, dne 25. marca...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

253 Črtan: Edward Rudman, e. 94098. 268 Umrl: John Kaplan, e. 91859. 278 Umrl: John Fabjan, e. 18007. cich, e. 45549.

Federacije SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije...

Prosveta je last članstva in mora vedno in povsod izražati želje, stremjenja in cilje tega članstva. Tolmačenje konvenčnih zaključkov, resolucij in pravnih ni konvencija poverila nobenemu posameznemu članu...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

dem osvobodilnem boju upoštevati tudi bodočnost. Predsednik čehoslovaške vlade dr. Beneš je lansko leto dejal po Londonskem radiju...

Federacije SNPJ

Zaupnica gl. odboru SNPJ

Cleveland.—Zastopniki cleve-landskih društev SNPJ so sprejeli na redni seji svoje federacije, ki se je vršila v soboto zvečer, dne 25. marca...

Glasovi iz naselbin

Ob 40-letnici SNPJ

Eveleth, Minn.—Ne bilo bi prav, da ne bi napisala nekaj vrstic za našo Slovensko narodno podporno jednoto ob njeni 40-letnici...

Spremembe pri društvih

meseca februarja 1944

MEMBERSHIP CHANGES February, 1944

Dr. št. Lodge No. 3 Umrl: George Tomlanovic, e. 20602. 5 Umrl: Joseph Strukel, e. 100855. Odstopil: Malensek Anton, e. 14095...

Beseda o Osvobodilni fronti

(Nadaljevanje s 3. strani)

SNPJ's Record in Benefits Paid During Forty Years

Our Society's Road of Progress

The Slovene National Benefit Society—the largest and most influential of all Slovene fraternal societies—is celebrating its fortieth anniversary this month.

In this anniversary issue of the Prosveta, which is dedicated to our Society's past achievements, there are many articles dealing with the history of the organization.

The Society was founded by a convention of twelve delegates from nine independent fraternal lodges, who assembled in Chicago from April 6 to April 9, 1904. These twelve founders were Martin Konda, Frank Medica, Anton and Mohor Mladič, Frank Petrič, John Verščaj, John Stonič, Joseph Dular, Frank Klobučar, Martin Potokar, Dan Badovinac, and Mihael Štrukelj.

In the years immediately following the name of Jože Zvertnik appeared on the horizon—the man who was to play the leading role in developing and guiding the destinies of the SNPJ during its formative years and thereafter for a period of nearly twenty-five years. As editor of the SNPJ publications from 1911 until his retirement in 1929, the late Jože Zvertnik was instrumental in paving the path of our Society's progress and it is to him and those who helped him that the organization owes a debt of gratitude for much of its success along fraternal, labor and democratic lines. This year we honor his memory on the 15th anniversary of his passing.

Forty years of perseverance and struggle are incorporated in the growth and development of the SNPJ. From modest, insignificant beginnings by a handful of progressive individuals, it has grown steadily in power and prestige—until today it is the most important Slovene workers' fraternal cooperative society in the world!

The development and evolution of our Society was not accidental. Its founders and leaders were firmly convinced that such an organization based on free-thought principles and progressive labor ideology was sorely needed.

Large numbers of our people were emigrating from the homeland in search of a better livelihood and the freedoms which the New World promised. They found plenty of work for them to do, hard work which was to build the nation, in its mines, mills and factories, its railroads and skyscrapers. And they found freedoms, too—freedoms which were instilled in the new Society, the SNPJ, and which remain to this day.

The SNPJ, during the past forty years, has withstood several severe crises, notably the great economic depression of the past decade. It has paid millions of dollars in various benefits.

At this time there are approximately 5,000 young men and women members serving in Uncle Sam's armed forces. The Society is proud of their contribution for the preservation of freedom.

These young people will not be with us to celebrate our Society's jubilee. So it remains for the young members of the SNPJ who are still at their posts on the home front to celebrate the anniversary the best way they can—especially with new members. It remains for them to carry the message of the SNPJ into every town and hamlet—to spread the Society's principles and ideas everywhere.

At this point it is appropriate to ask ourselves: Will the future evidence the appreciation of our youth for the work accomplished by our founders and pioneers? The answer is found in the fact that next year our youth movement—the English Speaking Lodges of the SNPJ—will mark its 20th anniversary. For the past twenty years our youth has demonstrated that it does appreciate the work of our founders, and that it has the ability to carry on that work in the same progressive spirit.

And as to the future, we hear thousands of voices saying: "Yes, we are willing and ready to continue the work of our pioneers!"

With this spirit prevailing among our youth, the work cannot stand still, it must continue. The SNPJ must live, and flourish!

Veronians Congratulate SNPJ

By Michael Lipsky, Lodge 680

Michael Lipsky

The Veronian Lodge No. 680 from Verona, Pennsylvania, extend their sincere congratulations to the Slovene National Benefit Society, which is celebrating its 40th anniversary this month.

The Veronians can also take part in helping to celebrate this birthday by doing their part in this anniversary campaign which began on April 1st.

Yes, it's true that about 70 active Veronian men members are in the service, but what's to keep their wives or sweethearts from making a little extra cash. With good old spring and summer time approaching, and our Veronian Club—that is situated on the banks of the Allegheny river—at our service, this should be enough inducement for anyone to join our Lodge.

Veronians, let's not wait till the last few months to get new members as we did in the previous campaigns.

gets results and we had plenty of it that night from our neighboring lodges.

Before the Veronian Lodge 680 thanks all for coming, it wants to remind all that May 13th is going to

VERONA, PA.—"You said it," that's how Rose Bouna would put it when she approves of anything. Well, that's the way this scribe will say it when he goes on to tell of the success of our March 11 dance. Cooperation, that's the word that really

(Continued on page 5)

Photo-Album of SNPJ Activities, Happenings—1935-1943

By Olga Valencheck, Lodge 626

Olga Valencheck

Many a photograph album could give you a pretty fair history of SNPJ activities. You'll read elsewhere in these pages of the important happenings of this organization, but let me deal with the social side.

My own album is thick with memories, but the pages beginning the last half of 1942 show a definite decline of those activities and there begins a series of snapshots with a distinct military trend.

The war has affected SNPJ life and activities, but not its growth.

These are the scenes that will one day soon live again in newer and later versions:

My album of SNPJ scenes starts with the first ES convention in Chicago on Nov. 2, 1935. The SNPJ youth movement was 10 years old and since then has become ever more prominent in the work of our organization. I believe that event served to broaden the scope of SNPJ activities. Up till then lodge affairs attracted only local and nearby participation. This was the beginning of friendships that knew no distances and after that meetings took place wherever lodges held outstanding affairs. (This, by the way, was when the Marty Uranjek-Dot Pultz romance was in full bloom.)

There are the snapshots of the Cleveland Comrades' 10th anniversary affair in April, 1936, when all those convention contacts were renewed as crowds came from all over Ohio, Pennsylvania, Chicago, Detroit, etc. It was here that the Penna lodges played up their big event which was to mark the beginning of the Tri-State or SNPJ Play Days. This one was sponsored by the Western Penna Federation of lodges and took place on June 14, 1936, at Idora Park in Youngstown. Huge crowds came from Ohio, W. Va., and Penna and the affair was played up big in the newspapers in those localities.

July 4, 1936, is marked with pictures of the gang who helped celebrate the Strabane Pioneers' 10th anniversary.

Labor Day, 1936, and Universal, Pa., was the scene of the second National SNPJ Day—one of the most popular of SNPJ celebrations. It was here that the Jennie Vitavec-Henry Previc combination actually got its start. This, too, was the picnic that attracted visitors all the way from Milwaukee when the Badgers and Jolly Allis boys made the trip in a certain car without a licence plate.

May 22, 1937, shows some scenes from the SNPJ convention in Cleveland. Here it was that the ES lodges really showed their interest in the organization and its workings. They entered into all discussions with enthusiasm. During convention proceedings a new word was coined by one of the delegates and was humorously picked up by the gang who to this day find "konfuzia" fits many a description pretty well! Here, too, things started that led eventually to the union of two outstanding SNPJ personalities, Lou Kosela of Penna and Jenkie Kuhel of Chicago.

June 13, 1937, and another SNPJ Day by the tri-staters. This one at Myers Lake Park in Canton, Ohio, where popular Julia Bogatay was named Miss SNPJ.

Labor Day, 1937. Scenes from the third Nat'l SNPJ day in Milwaukee, Wis. Crowds from everywhere. Ball teams from Cleveland, Johnstown, West Allis, and Detroit participated in some good contests. Here was the excitement created by the elopement of Tex Bolka and Ann Patia and SNPJ got the reputation of a Dan Cupid!

April 24, 1938, The Barberton Buckeyes had their 10th birthday and it turned out to be a hit with localities as well as folks from Penna, Ohio, and West Allis. These snapshots bring to mind the program featuring the Junior Swingsters, a kid band we featured. All grown-up and in the army now.

June, 1938. SNPJ Day picnic at Moon Run, Pa., and memorable rain and mud at day's end.

Labor Day, 1938, again finds all the crowd at the 4th Nat'l SNPJ Day in Detroit. Here it was that the Cleveland Strugglers lost a heart-breaking game to the Detroit Young Americans. Here, too, the Detroit Wolverines and the Jolly Allis ball teams carried on their friendly rivalry for that famous trophy.

March 17, 1939, found the youth of our organization so deeply interested in bowling that the National Bowling tournament in Cleveland on this day proved a big hit and seemed to indicate more in the future.

June, 1939, and the SNPJ Day picnic took place in Clairton, Pa., still popular but not on such a huge scale as the first couple of years. Labor Day, 1939, and another National SNPJ Day was a big success.

May 6, 1940, snapshots prove that the Nat'l Bowling Tournament in Waukegan drew record attendance and Sylvia Kirm Smolich and her committee turned in the nearest bit of work possible with everything clicking just right for an affair of this size.

Labor Day, 1940, and the 6th Nat'l SNPJ Day came East again. This time the Strabane lodges were hosts.

May 3, 1941, and the SNPJ world came eagerly to the Nat'l Bowling Tournament in Detroit. The draft and conscription was breathing down the necks of the males and there was William "Beachy" Bruce, one of the first of the gang in uniform (now in England). The others were all trying on his GI coat to see how they'd look one day.

Labor Day, 1941, found the National SNPJ Day event in Chicago, one of the last really big affairs of the organization with everyone having a hectic good time and many of the boys saying their goodbys

with a certain seriousness in their manner.

By April 24, 1942, there was already a big difference in our way of life. Our country was at war. The Nat'l Bowling Tournament in Milwaukee showed a big increase in women's team entries, but no increase in men's team entries.

When SNPJ Day rolled around again in Cleveland on Labor Day, 1942, so many of the active members of the organization were in the country's service that a certain spirit was missing. Yes, we were at war. We missed all the boys. We didn't feel so happy.

But our 1943 album shows our sailors, soldiers, marines and pilots in all the distant and strange lands and their letters tell us that they, too, remember the times we've had with the SNPJ and they're going to be back one day, so let's celebrate this 40th anniversary with a new picture. No spectacular affair but a spectacular increase in our membership and then later we can start all over again and celebrate with all the old gang here to help us!

The SNPJ—Our Fraternal Tree

By Frank Resek, Lodge 643

Frank Resek

umbrella of convenience, protection and safeguard. Under a mass of benevolent branches, the sick and aged, the injured and disabled seek and receive shelter. It is a haven for those who seek outlets for social and cultural talents. During appropriate seasons, healthy boys and girls are found under our fraternal tree participating in organized athletics adaptable to all ages. In such endeavors, youth is encouraged to build strong bodies, keen, resourceful minds and an understanding for his fellow member. Here, then, is provided the basis for the useful citizen of tomorrow.

A major military catastrophe has plucked many vigorous members of our branch organizations and deposited them in many lands. In many instances, these were the members who originated and retained policies which were servants to our accom-

Congratulations upon the arrival of the fortieth ring to the SNPJ fraternal tree!

Forty years ago, men with courage in their hearts and wisdom on their lips, coupled with an undying determination, carefully and affectionately planted a young sapling.

Nursed in fertile soil; nourished by kind and loving hands; encouraged by the love of people who realized that genuine fraternalism had no alternative nor substitute with respect to general wholesomeness, the sapling grew to elaborate proportions; cloud high, and ocean wide.

Occasionally, the sapling's growth was hindered by a combination of human weakness which included a thoughtless concentration of national economic obstacles and pitfalls. But all this merely served to crystallize its strength; its tenacity; its necessity.

Today our fraternal tree is indispensable to many thousands of people. It serves as a pillar of support for those who seek outlets for social and cultural talents. During appropriate seasons, healthy boys and girls are found under our fraternal tree participating in organized athletics adaptable to all ages. In such endeavors, youth is encouraged to build strong bodies, keen, resourceful minds and an understanding for his fellow member. Here, then, is provided the basis for the useful citizen of tomorrow.

Onward to our forty-first year!

Lodge No. 8 Will Mark Anniversary

SO. CHICAGO.—Lodge Delavec No. 8 of the SNPJ will celebrate its 40th anniversary on Sunday, April 30, at the Croatian Hall, 9618 Commercial Ave., with a jubilee program and dance. We would like to have the pleasure of inviting all our members and friends to attend this affair which we hope will be a big success.

On the program we will have Bro. Michael Vrhovnik, Juvenile and Athletic Director, who will show the SNPJ movies of Slovenia; he will also be one of the speakers and will speak in English. Bro. Vincent Cankar, Supreme President of the Society, will speak in Slovene. There will be other speakers on the program who will be announced in future articles.

After the program we will have plenty of all kinds of refreshments, and you will dance to the music of Pucel Trio. I hope you will keep this date open. We know you will enjoy the evening.

MICHAEL CHANDICK, Rec. Sec.

with a certain seriousness in their manner.

By April 24, 1942, there was already a big difference in our way of life. Our country was at war. The Nat'l Bowling Tournament in Milwaukee showed a big increase in women's team entries, but no increase in men's team entries.

When SNPJ Day rolled around again in Cleveland on Labor Day, 1942, so many of the active members of the organization were in the country's service that a certain spirit was missing. Yes, we were at war. We missed all the boys. We didn't feel so happy.

But our 1943 album shows our sailors, soldiers, marines and pilots in all the distant and strange lands and their letters tell us that they, too, remember the times we've had with the SNPJ and they're going to be back one day, so let's celebrate this 40th anniversary with a new picture. No spectacular affair but a spectacular increase in our membership and then later we can start all over again and celebrate with all the old gang here to help us!

The Slovene National Benefit Society since its inception and up to December 31, 1943, has paid out in regular and special benefits and mortuary benefits to its members and beneficiaries the following amounts:

Sick Benefit	\$12,636,893.99
Mortuary Benefit	6,786,851.28
Disability & Operation Compensation	1,654,312.50
Special Benefit	420,861.78
TOTAL	\$21,498,919.55

TWENTY-ONE AND A HALF MILLION DOLLARS paid to members and beneficiaries in forty years—a record to remember and be proud of!

Hard Work Reflected in SNPJ's Progress and Growth

By Frances Dermotta, Lodge 682

Frances Dermotta

It gives me great pleasure to write a few lines for the special anniversary edition. The District Vice President and the Juvenile Director should be commended for promoting such a splendid way of commemorating the 40th anniversary of the Slovene National Benefit Society. With this birthday of the SNPJ we are going through the toughest year of war, and one couldn't think of a better way to remember such an occasion.

If one were to relate the history of the SNPJ, he would find that a lot of sorrow, despair, joy and happiness goes into the hard work of making and developing such an organization. While it is a fraternal insurance policy for their members it is also a source that promotes brotherhood and lasting friendships which means a lot during difficult times.

Just a mere hint of the anniversary has one reminiscing back through the years, remembering some particular incident that took place at the various affairs sponsored by the SNPJ, such as the Tri-State SNPJ Day at Canton or Idora; bowling tournaments; golf tournaments; Ohio's or Penna's SNPJ Days; federation conferences; any number of dances; yes, and even the good old mushball games. In fact, now since the war long, it is only natural that his off-spring would be interested in Lodge activities.

On April 16, the J. Z. Jrs. will again be prepared to entertain their friends and members at their Spring Anniversary Dance. Marty Kuk and his Musical Group have been engaged for the evening. With Kuk's vocalist, Tommy Feccio, you can be sure of some entertainment along with the dancing. It would be a real pleasure to see a few of the Veronians, Ramblers, Lucky Stars, Morning Stars, Musketees, Comets, Jolly Jrs., and Pioneers in our midst. Dancing will begin at 8:30 p. m. See you then.

The J. Z. Jrs.' regular meeting will be this Thursday at 7:30 p. m. All members are invited to attend the meeting and the social which follows immediately after the meeting.

Felicitations on the 40th Anniversary. May the progress and success of the SNPJ continue.

Active Youth Leader

Frances Novak

One of the most capable and popular youth leaders in the SNPJ is Frances Novak, Manager of Juvenile Circle No. 21, Sharon, Pennsylvania. Sister Novak took over the management and supervision of the Circle when it was first organized in May, 1939, and has been at the helm of this very active group ever since. In addition to being the Manager of the Circle, she is the President of the Keystoners, Lodge No. 755. Incidentally, the Circle will celebrate its 5th Anniversary with a program and dance on Saturday, May 13, and the following month, on Saturday, June 24, the Keystoners will mark their 6th birthday, both affairs to be held at the local Slovene Hall.

Our Front

By Louis Beniger

It is customary on anniversary occasions to pay tribute to the founders of the organization, and the present jubilee of the SNPJ calls for more than any other birthday.

Elsewhere in this issue you will read the names of the delegates present at the Founders' Convention. These were our true pioneers, men who had but recently come to a strange, new world, and who were already planning to put into practice their ideas of cooperative enterprise.

That their idea was sound, there can be no doubt. Nor can there be any question that the fundamental principles adopted by them set the new Society on the path of progress from which it has never deviated in all of its forty years.

With due honor to our pioneering founders we must not forget others who guided the Society and served it faithfully for many years.

One of these is Bro. Philip Godina, who this year marks his 30th year as Manager of SNPJ publications. On January 1, 1944, it was 25 years since Bro. Vincent Cankar took office as Supreme President. Also observing his 25th year as Supreme Officer is Bro. Anton Shular. Bro. F. A. Vider will complete 15 years as Supreme Secretary this year.

Others who come to mind as having served on the Supreme Board for long periods are John Gorssek, John Terelj, Frank Zaitz, Math Petrovich, Ivan Molek, Andrew Vidrich, Lawrence Gradisek, Dr. Zavertrnik, Fred Malgai, John Olip, Jacob Zupan, Donald Lotrich, and Frank Barbic.

And we must not forget the late John Zavertrnik and John Vogrich, both sincere and faithful workers for the Society which they had helped to promote.

Also, our sincere tribute on an occasion like this goes to our loyal workers in the rank and file of our membership—our lodge officers, and the secretaries particularly.

Whether it is Ludvik Medvesek of Lodge 5 in Cleveland, or a secretary of some little lodge in an isolated community, theirs is a supremely important and essential task. There must be many of them who have been on the job faithfully year after year, and it seems to me, that it would be interesting and fitting if in some way we could learn who they are, and honor them accordingly.

Columbians' Third Anniversary Dance

WASHINGTON, D. C.—Three years ago this month the Columbians, SNPJ Lodge 760, was born in Washington, D. C. In celebration of our third birthday we will have a dance on Sunday evening, April 16, at the Pythian Temple, 1012 9th Street, N. W., Washington, D. C., from 7 to 11:30.

I am sure that there must be a number of SNPJ members located in this vicinity who are in the armed forces. To these brothers and sisters we would like to extend a cordial invitation to come to our dance and help celebrate and get acquainted with our lodge. We also extend an invitation to civilians who might be located in Washington and vicinity.

For the information of members of Lodge 760 who were unable to attend the March meeting, the April meeting will be held at 5 p. m. on April 16, at the Pythian Temple. We expect to see each and every one of you at the meeting and dance and make our Third Anniversary celebration one to remember.

We hear that Brother Emil Hrasit is in Chicago for the bowling tournament. We are looking forward to hearing some great stories of his bowling feats and otherwise.

Just to remind you once more, the date is April 16 for the Columbians Third Anniversary Dance.

Mrs. AMELIA A. FISHENDEN, Secretary.

Airmail Rates Clarified by Postoffice Dept.

Last week the Post Office Department issued a statement intended to clear up confusion in the public mind over the new airmail postage rates.

Anywhere in the continental United States, whether to sailors or soldiers or civilians, the Post Office Department stated, the new rate of eight cents an ounce or fraction of an ounce prevails for airmail, whether addressed to camps or stations or civilian addresses.

Outside the United States, airmail addressed to soldiers or sailors or prisoners of war or internees, through Army or Fleet postoffices, via embarkation point postmasters, will be carried at the old rate of six cents per half ounce or fraction thereof. This includes APO mail in rate of postmasters at Seattle and Minneapolis.

The Post Office Department added also that civilian personal mail will now be received for three additional post offices in Italy—Naples, Avellino and Benevento—with a maximum of two ounces and subject to censorship.

A Tribute to the Founders of SNPJ

Michael Vrhovnik, Juvenile Director

So live that those who will come after you will find the going a little easier and life a bit happier. That is what the pioneer founders of the SNPJ must have had in mind, when they set about the task of organizing and building a new fraternal society.

This issue of the Prosveta has been specially designated by the Supreme Board to commemorate the 40th Anniversary of the SNPJ. In it you will find not just columns, but whole pages devoted to the Society's growth and achievements, and to praise and tribute of the founders who laid its cornerstone on that eventful day in April, 1904.

Forty years is a long time for any organization to carry on its work, but it is a much longer period if measured in terms of conventions, meetings, referendums, resolutions, celebrations, visits to the sick and disabled, epidemics, depressions, wars, etc. Its history throughout has been interesting, exciting and trying, but always progressive and humanitarian; always speaking out and fighting for the workingman and his rights; always pleading the cause of the underprivileged and the needy; always pointing the way to truth and justice.

Perhaps, no finer tribute could be paid to the pioneer founders, and those who succeeded them, than to point out the living fact that the SNPJ, and the principles and ideals upon which it was organized and built, have successfully withstood the test of forty years of experience under all kinds of conditions and, except for a brief period in the worst depression known to man, the Society has grown bigger and stronger with each new challenge and each succeeding year. Its record is one of which we all can be very proud—a record for which we can all be thankful to the early pioneers who had the courage and the foresight to organize a free, liberal and democratic fraternal society.

I know that other members, much better qualified to review the history of the SNPJ, have contributed to these pages and trust they have covered the essential details every member should know and respect. The younger generation of American-Slovenes, and others who form the membership, cannot know from experience the early hardships of the Society and so the writing of its history must be left to those who know it best, who toiled through all or most of its forty years to achieve its high purpose—who know nearly every inch of the road it has traveled and every rut that impeded its progress. In conclusion, I extend my sincere congratulations to the SNPJ on its 40th Anniversary and very best wishes for a most successful future.

About the Campaign Again

I can almost hear you say—Surely, Brother Vrhovnik, you're not going to bring up the subject of the 40th Anniversary Membership Campaign in your today's column? Please, can't you give us a rest just this once? Really, we won't mind it at all, if you pass it on to next week's issue of the Prosveta. We know about the campaign anyway, for we've read the rules and instructions and what's more, we remember a good deal of it.

When does the campaign begin, you ask. Oh, that's much too easy, but if you're really serious—it had its official opening last Saturday, April 1, no fooling. . . . And when will it end? Why worry about the end now? That won't come until eight months later, November 30, 1944. You mentioned the dates in your article last week and the week before and, if we remember correctly, one before that, too. Have you forgotten? You see, it's nothing new; in fact, it's a plain case of repetition and, if you'll excuse our saying so, too much repetition might in the long run hurt more than help—believe it or not.

Do we know the lodge's quota? Are you kidding? Why certainly we know! It's one new member for every ten adults the lodge had on December 31, 1943, but not more than forty for any lodge in the Society; that's the maximum and it applies to all lodges who had an adult membership of 391 or more on that date. How's that for an answer? And Bro. Vrhovnik and you, too, Brother Cankar, our Lodge is really determined to reach its quota. We have made that our goal. We agree most heartily, as must every lodge in the SNPJ, that to attain the campaign quota would be just about the best gift and tribute a lodge could pay the Society in honor of its 40th Anniversary; that and, of course, by fittingly observing the birthday occasion through a well planned program and celebration.

As a gentle reminder, though you failed to ask if we knew, we are not forgetting the attractive prizes either, the regular ones of \$1, \$2 and \$4 for each new member enrolled, or the four top special prizes of \$125, \$100, \$75 and \$50, plus the lesser amounts for all who succeed in securing ten or more new members. Perhaps, no one in our lodge will come close to the top prizes, but you can be sure that one, two, or more of our members will be in there working their heads off trying to fill the quota. Of course, we would like to win one of the special prizes, if possible, and the lodge to gain the recognition that goes with it, but most of all, we want to see the SNPJ grow and progress.

The membership of the SNPJ must be made to realize that this is no time to quit working. We know that nearly every wide-awake fraternal organization and insurance company in the country is conducting a vigorous drive to expand the membership, building for a brighter future after the war. If it is good for them to engage in campaigns, it is equally good for us. The SNPJ must not lag behind obtaining results, but carry its banner of protection and enlightenment to a new record in membership growth, financial stability and high purpose. Let our common goal for the duration of the 40th Anniversary Campaign be—STRENGTHEN UNITY, SECURITY AND PURPOSE OF THE SNPJ with new members! Onward to a greater SNPJ everywhere in America! You see, Brother Vrhovnik, there really is no need for you to cover the campaign this week. We know all about it, and what's more, we've actually done it for you.

Pictures of Past Activities

Some weeks ago, a number of our active contributors to the English Section of the Prosveta were requested to submit for publication pictures taken at various SNPJ Day celebrations. Several of the contributors responded, and I might add, quite generously. The original idea was to devote a part of the English Section for a display of some of the best of the collection received, under some such title as for example, "SNPJ Memories of Yesterday." The main purpose of this would be to revise some of the good old SNPJ spirit that seems to have disappeared in large quantities. Those who sent in pictures very likely expect to see them in this issue. For their benefit it is explained that the idea has been tabled, at least for the time being, and that all pictures will be returned to the senders in the very near future.

FLASHES

CHICAGO.—The Pioneer Invitational Handicap Bowling tournament which was held on March 26, was as successful as we expected. Twenty-five teams from our neighboring lodges participated and prize money to the extent of \$170 was distributed. Integrity won the men's division of the tournament while the Waukegan girls walked away with the women's division. Chicago's North Side Lads rolled 2715 while the Little Fort girls rolled 2376 to top their respective division. The Pioneer Flashes came in second in the men's division and Integrity's second squad of girls came in second. It was nice to see Marko Shappeck win high-game honors and Mary Michalski of Waukegan top the ladies with a 226 game. A detailed report of the tournament will be made by John Alic, Tournament Secretary, who handled the tournament and made it function smoothly. To all who participated we express our appreciations and hope that their time was well spent.

A number of Pioneers are trying to make arrangements to participate in the eastern tournament in Cleveland, Ohio, April 15th and 16th. Whether or not the necessary accommodations can be secured for traveling will determine whether our people can compete in Cleveland. The Pioneers are also expected to give full support to the Midwest tournament which will be held in Chicago, May 6th and 7th under auspices of the Victorians. We call on all of our members to sign up with one of the teams. Or, if they wish, we can arrange teams if they will let us know of their desire to bowl. All bowlers should notify John Alic, Anne Groszer, or the Pioneer Secretary. While we are on bowling, let us report that the Pioneer girls rolled in the Chicago American tournament last Saturday night and they did only fair. Anne Groszer's squad totaled 2207. Anna Loker with a 480 series including a 202 game led the squad.

Our Bowlers' Dance Saturday, March 25, was a happy affair even though the attendance was not up to par. We were glad to see so many of our friends from the neighboring lodges. They made merry and stayed with us until early in the morning. Ray Rodman's Orchestra furnished the dance music. The result was satisfactory and will enable us to continue our promotional activities in the future.

James Jachino was home for the Pioneer tournament and supplied a good series for the team on which he bowled.—Ed Prazak was home recently also and stopped in to say hello. He is a Radio Technician and is still continuing his studies.—A nice, long letter came in from Frank Zordan who is at Camp Fannin, Texas, and who tells us that he has gotten used to the Army life. He has been placed in the office force, in the Finance Division.—A brief note has been received from John Rodman, old time SNPJ worker,

Your Lodge, Your Society in Time of War

By J. F. Fiolet, Lodge 556

This month the Slovene National Benefit Society will celebrate forty years of successful management in the fraternal field. It will celebrate its fortieth anniversary in time of a global war, one that is taking and will continue to take as long as it lasts, the lives of husbands, brothers, sisters and friends, causing havoc and destruction, beyond the imagination of the human mind.

While the boys and girls are doing their share on the War Front, your Lodge, your Society, has had added responsibilities thrust upon them, on the Home Front. How well they are being performed is and has been determined by each individual member. Have you ever analyzed your own personal self, in find out if you are doing, not only your share but just a little more than your share? Let us just check a few of the many activities you should or could participate in.

1. Do you attend meetings regularly?
2. Do you shirk responsibility when called upon to pitch in at lodge or federation affairs, which in turn help raise funds to enable the groups to be in a position to contribute their mite when calls for aid are issued by organizations such as the American Red Cross, the JPO, SANS, etc?
3. Are you purchasing War Bonds to the limit of your ability, providing a nest egg for the future and at the same time helping to keep down inflation?
4. Are you a blood donor?
5. Do you take the time regularly to write to those in the service, not only to individuals you hold dear, but persons you know?
6. Do you participate in membership campaigns to help your lodge and society advance in the proper direction? If you haven't in the past, SNPJ's 40th anniversary membership campaign will afford you an opportunity to do so.

One reads a great deal of postwar planning in industry, government, states and cities. We can also do some postwar planning for the benefit of the society and lodge and it can be started right now. The time and effort we devote towards seeing that the boys in the service are treated in the proper manner, will bear fruit on their return. The Society in formulating proper policies, the Lodges thru their secretaries and members, in remembering the boys, writing to them, etc., will leave a definite impression and bring home to them that membership in our or-

Largest, Most Influential Slovene Fraternal in America

By Louis Kosele, Lodge 610

When this Society was organized, its declarations towards democratic principles proved its character, stability of purpose and its adherence to progressive tenets. As such, it minimized encumbrances that hinder limited existences prevalent in many fraternal. It allowed for growth and expansion towards knowledges not usually desired in the fraternal world.

The remunerative benefits payable to a membership in time of need had their primary value. Yet, the other factors developed in its democratic practices were a force that, more than anything else, helped to bring about a growth that has proved of inestimable value to its membership.

There is forty years of work behind the SNPJ. That work must not have been always pleasant and comfortable for those who undertook such tasks. Yet, today this Society stands stronger than ever before as a progressive fraternal organization. Its supporting membership hopes that it will continue to remain that way.

One factor that should be recognized in Slovene fraternalism in America is the knowledge that the SNPJ membership is the most enlightened politically and economically among Slovenes in America. Education in this respect has not been a rosy path to its present status. Divisions of opinions have been had, turbulent periods of it.

First, there was the invitation for all male Slovenes to join. Their women folks were later welcomed. Then came the juvenile department. After that, leaders recognized and instituted the organization of English Speaking lodges. Each successive step carried with it the privileges of democratic participation in all phases of the Society's work.

The English Speaking lodge movement has been successful. Without it, the SNPJ would have had an insurmountable barrier to hurdle to get the attention and following of the American-born Slovene youth.

In today's anniversary publication there will be many contributions, renewals of hopes for the future, tales of past achievements—all with

who has gone to Florida for his health. He likes the climate and is making steady progress back to health.—Miti Oven tells us about the ideal weather conditions they have encountered in their extended Mexican vacation. She also reports meeting an uncle of Frank Bizjak's.—We must also report that Rudy Pugel of the Badgers helped Ned Day with the National Bowling Doubles Title in Saint Louis on April 2nd. Rudy is one of the best bowlers in the country. We missed him at the Pioneer tournament.—Frank Groszer has been shifted to Little Rock, Arkansas. He is now at Camp Robinson and reports this location even nicer than Texas.—A baby girl arrived in the home of Anne Videgar.—We have many things to write about, but are handicapped for lack of time. One of these days we may still be able to get into the stride and hammer away as in the past.

DONALD J. LOTRICH, Sec'y.

Spartans' Easter Parade Dance April 9

CLEVELAND.—Spartans Lodge 567 are once again sponsoring an annual Easter Parade Dance at the Slovene National Home on St. Clair Ave. and E. 45th on Easter Sunday, April 9. Pete Srnec, who is rapidly gaining a reputation as one of the best band leaders in the community, and his orchestra will render the music for the evening. Dancing will commence at 8 p. m. We assure you there will be plenty of refreshments on hand for everyone.

Since the beginning of this tragic war all proceeds from dances and other social functions sponsored by Lodge Spartans go to War Bonds, gifts to our boys and girls in the armed forces and to organizations which are contributing to the war effort. This fact alone should be an incentive to all of you to make it a point to attend this dance, as well as from the social standpoint. Remember our last dance in February, how many of you attended, what a grand time we had, what a grand feeling it was to be together again? Let's do it again!

A very cordial invitation is extended to all our friends and neighboring lodges to join us for a gala time at Spartans' Annual Easter Parade Dance on April 9, 1944.

ANN OPEKA, Sec'y.

Jennie Padar

I shall not endeavor to give a year by year detailed history of the Slovene National Benefit Society; such information will, no doubt, be well illustrated elsewhere in this special edition commemorating the 40th anniversary of our Society.

"Thus times do shift each thing his turn does hold. New things succeed, as former things grow old."

In my estimation this foregoing famous quotation by Herrick could well apply to the steady growth of the Slovene National Benefit Society, during forty years of its existence.

The problems that faced the pioneers were quite different than those of the present supposed to be modern day, or even those facing our leaders ten, twenty or thirty years ago. Critical situations face us today and predictions are many of what is yet ahead in store for us. The business cycle turns and each rotation leaves its effects whether they prove beneficial or otherwise. Each situation is coped with to advantage and as times change, so do the ideas, plans, etc.

Our Brothers and Sisters in the service of their country have had the opportunity to get out of their own snug corners and challenge the world, meet people of their own and other nationalities, learn where they live and how they earn their living. They have entered lands unheard of before, temporarily live in climates almost unfit for humans and they have realized how far the long hand of the SNPJ can extend.

Now that almost five thousand of

Veronian News

(Continued from page 6)

be a lucky day on our list. First, because someone is going to get that three hundred dollar (\$300) cash award—tickets are already being distributed; get yours early as they are only limited to five hundred—and second, because it will see our crowds who come to the dance that is also being held that night, have more ample room as our veranda doors will be swung wide open (a prediction that the day will be warm). The orchestra's name for the May 13 affair will be announced in a later issue.

On Sunday evening, March 19, at the age of 52, Mr. Joseph Melle, a Veronian and husband of Mary Lesar, passed away after a long illness. Veronian members and his host of friends join in expressing to his family their sympathy and their sorrow.

Another couple of youths, Joe Tomazich, who already has been inducted, and Eddie Ruskevich, who soon will follow, will be missed by the Veronian members. Joe Tomazich is that husky, good-looking youth whom everyone saw doing a lot of swimming the past summer, and Eddie Ruskevich is that good-looking, jiving jitterbug, and also was the traveling foreman of a construction company. Two Veronians, who were home on furlough the past month, were Joe Luzer and Charles Mehlich. Both are six footers and what hunks of men since their hitch in armed forces!

Our Veronian thanks to Josephine Sokoski, our Treasurer, for getting us that piano that is now in our club, for that small sum of money. Also to John Slosar (Kuce) for the services in hauling it down from New Kensington, and to Eddie Ruskevich for chauffeur-ing in his new Oldsmobile E. Effler, J. Miller, J. Yugovich, M. Semencar, F. Ruskevich and Pvt. F. C. Joe Luzer, the movers.

Dipping into that envelope that contains articles written by one of our former scribes, Vic Jakovac, this is what came out: "A membership record of English Speaking Lodges as of October 1, 1930." Could this be a coincidence because of the present anniversary campaign? Glancing at all the lodge members down the line, it's hard to believe how far we have advanced since that time. Imagine the total English Speaking membership including the juveniles was only 4,290 compared to now. The Veronian membership at that time read: adults, 43; juveniles, none.

Thanks a lot, Mrs. Strama, for that picture you gave me of your son John. As soon as we can get those picture frames we will have your son's picture up along with the others. I hope other families follow Mrs. Strama's example and send their boys' pictures down so that we can put them up in our hall.

With Easter greetings to all, I'll say—So long.

SNPJ Lodge 748 Marks Anniversary Sunday

CLEVELAND.—Where to go this Sunday, April 9? To the Slovene Workingmen's Home, 15335 Waterloo road. There will be an annual dance sponsored by woman's Lodge Svoboda No. 748 of the SNPJ. Barbic's orchestra will play Slovene polkas and waltzes, also modern tunes. Admission 50c including tax.

FRANK BARBIC SR.

The SNPJ Must Prosper, Grow Bigger, Stronger, Better

By Jennie Padar, Lodge 580

I shall not endeavor to give a year by year detailed history of the Slovene National Benefit Society; such information will, no doubt, be well illustrated elsewhere in this special edition commemorating the 40th anniversary of our Society.

"Thus times do shift each thing his turn does hold. New things succeed, as former things grow old."

In my estimation this foregoing famous quotation by Herrick could well apply to the steady growth of the Slovene National Benefit Society, during forty years of its existence.

The problems that faced the pioneers were quite different than those of the present supposed to be modern day, or even those facing our leaders ten, twenty or thirty years ago. Critical situations face us today and predictions are many of what is yet ahead in store for us. The business cycle turns and each rotation leaves its effects whether they prove beneficial or otherwise. Each situation is coped with to advantage and as times change, so do the ideas, plans, etc.

Our Brothers and Sisters in the service of their country have had the opportunity to get out of their own snug corners and challenge the world, meet people of their own and other nationalities, learn where they live and how they earn their living. They have entered lands unheard of before, temporarily live in climates almost unfit for humans and they have realized how far the long hand of the SNPJ can extend.

Now that almost five thousand of

Meeting Today's Challenge

By Camilus E. Zarnick, 2nd Vice-Pres. SNPJ

As we celebrate our 40th anniversary, we cannot help but pause a moment in tribute to the gallant young men and women of our organization who are now serving their country in the various branches of the armed forces in the four corners of the earth. This definite inroad into our younger membership has had its effect, but it will not prevent those of us who remain behind, to work all the harder so that a quicker victory may be assured and a sound and stable organization welcome of an organized effort to keep the best of the leading factors. The SNPJ with its established several years ago inaugurated an aggressive athletic policy and established a Juvenile Department. Undoubtedly the men at that time had the philosophy that there is nothing more truthful than the saying "a sound mind in a sound body"; and that character training starts early in life. There is no equal for developing healthy, happy and democratic citizens than supervised play and the keen, healthy competition of the athletic field. The valuable training in leadership and co-operation which are so necessary today, and will be much more valuable in our post-war world, can only come about through these two media.

The SNPJ must carry on its athletic program with emphasis. Naturally, we recognize the restrictions today in travel and conservation of transportation facilities and so we must develop inter-club competition in our own areas. This inter-club competition will develop a closer spirit of friendship between lodges and between the members of these lodges. Many a sound and long-lasting friendship has been developed in this way. Baseball and basketball would serve the youth well while bowling would be an excellent sport for the older members. It is with a sincere and earnest de-

Spirit-o-Grains

By Whooslt

Jugoslav Rally
ST. LOUIS, MO.—Freedom and democracy will live in America only if they win also in Europe," Louis Adamic told approximately 2,000 persons Sunday, March 26 at a rally of the American Slav Congress of Greater St. Louis in the Opera House of the Municipal (Kiel) Auditorium.

Adamic asserted the settlement of the problem of the Balkans presents the key to lasting peace of the world. He believes that no lasting peace is going to be attained by the world, unless the Balkans, the east European, the Slavic questions are intelligently solved after the war. The great powers will have to make it possible for the people of these areas to become masters of their own economic and their own cultural lives.

Adamic appealed for recognition of Marshal Tito as the leader of Yugoslavia and described Gen. Mihailovich as being concerned only with restoration of reactionaries to their former power. He said that history is going to regard Tito as one of the great leaders of this war, one who has done more with less than any other general in World War II. As Adamic concluded his fine speech, the audience cheered and applauded, assuring him of their loyalty towards the great cause.

Another famed personality and dynamic speaker on the program was the former member of the St. Louis Jugoslav Sokol, now famous and world known violinist, Zlatko Balokovic. He also spoke on Yugoslavia, Tito and what important role we American Slavs can play to aid our Slavs in Europe. Mr. Balokovic rendered a variety of selections, on his violin, and the audience will agree that it was the first time we heard a violin, just about talk.

The chairman of the rally was the able young Croat attorney, Mr. George Buban, and his assistant Mr. John Reiner, known as the Mayor of local Bohemians.

During the Yugoslav rally, many were unaware that in a nearby hall, in the Assembly Hall in the Auditorium, the Gerald K. Smith and his "America First" select party leaders of about 175 had their session and on Saturday night prior to our rally they had a mass meeting in the Opera House. Gerald Smith made a personal check on our Yugoslav Rally and reported to his followers the following: "They rented Adamic, leader of a pro-Communist wing, the room we had and he has about as many as Wilkie (589 according to Gerald's count). Actually Wilkie drew approximately 3,300 for his address on world affairs."

Mr. Smith had better find a new "branding iron," for the public has become educated enough to know that branding one as a Communist as he brands them is only to discredit one's progressive and humanitarian work. The public is more concerned and fearful of such organizations as headed by Gerald K. Smith who are breeders of Fascism.

The Yugoslav Choral Club, numbering some 60 voices, deserves a big hand. Those fine Slav selections were well accepted by the audience. Much credit goes to Sis. Galusi of Lodge 107 and Mr. George Ivicic. It was nice to see the girls dressed in attractive national costumes. They distributed literature and served at the banquet. Those from the Spirits were: Helen Hervatin, Sophie Vertovek, Frances Mahnich, Odella Markoff and Anne Spiller. Donations which were received by the girls from the audience amounted to \$730.46, which was immediately handed to the Yugoslav Fund. Thank you, Slavs.

Among those present from out of town were SNPJ members Bro. Homez from Auburn; Bro. Louis Maurich, Gillespie; Mr. and Mrs. L. Storman, Belleville, and a very good representation from Granite City and Madison, Ill.

Our Yugoslav rally results proved that we are 100% with Tito and his Partisans.

From the Home Front: Sis. Julia Krall promised to propose her new granddaughter Judy as our first new member to lead the way for the campaign which opened April 1. How about Bro. J. Gasperich's little Junior? Would like to sign up Katherine Domitrovich. How about Lucas sisters to attend our May 6 dance and do some harmonizing. The two beauties sing as a sister team with Grandpappy Jones' Radio Hour.

Charles Pogorelic (Lodge 230) sent his mother in Granite City, a box of avocados, lemons and grape fruit from San Diego, Calif., where he resides the past four years. Sis. Inez Kokal's father from Advance, Mo., stopped in St. Louis en route to Detroit. Recently Inez' sister, Mary Jo, who is a teacher in Cape Girardeau, Mo., was married. Congrats to the happy couple.

Remember, Spirits, our meeting April 14 and bring in those new members. Be sure to ask for your quota of tickets for our May Dance on May 8. We need your cooperation.

From Italy writes Joe Shuber: "Just a letter of thanks for your Xmas package from the lodge. It arrived today (March 9) in the usual beaten form. You see, it really travelled around. It was mailed to me Nov. 12, 1943. It has followed me to every point I have been to since I saw you last. As you, no doubt,

COMRADES' NOTE BOOK

By F. Fifolt

COMRADE LODGE—1926-1944

CLEVELAND, O.—The month of April marks SNPJ's 40th anniversary. It also commemorates the 18th anniversary of the Comrade Lodge. Many of the individuals who started with the lodge are still members, however, only a few of them very active. Its growth has been steady and not very spectacular. Its membership of twelve has increased to two hundred and eighty. As one looks back in retrospect, he can recall many happy events that have been crowded in these eighteen years; moonlight rides, bus rides, train rides, picnics, dances, trips to Chicago, Detroit, Milwaukee, Kenosha, to cities in Pennsylvania; SNPJ Days, bowling tournaments and anniversary lodge celebrations. Trips and visits that have resulted in friendships and some in joining of the bonds of matrimony.

The war has curtailed many of the events sponsored in the past, however, Comrade activities on the home front during 1943-1944 did not decrease, in fact, they increased, under the leadership of the following officers and committee: Ed Grum, President; Pauline Spik, Vice President; J. Fifolt, Secretary; Pauline Ross, Treasurer; Mary Krizmanic, Recording Secretary; Frances Presern, Johnny Smole, Roy Hoyt, Auditing Committee; Entertainment Committee: Frances Spik, Antoinette Skok, Marie Stefanic, Agnes Flanders, Dani Fifolt, Fran Presern, Pauline Ross, Rose Smole, Angela Charkulich, Helen Bonac, Mary Grmek, Albina Vehar, Mary A. Zak, Jennie and Sophie Koren, Mollie Koren, Alice Popotnik, Tony Debeve, Ed. Grum, Roy Hoyt, and Alice Popotnik.

The 1943 dance season was opened by the lodge in September, followed by another affair in October, two more in February and the concluding event in March. These successful affairs have aided materially to the funds in the treasury and enabled the lodge to be in a position to dip down for contributions to social, civic, political and benefit causes, also War Bond purchases.

Participation in the recent War Bond Drive brought forth praise and recognition to the lodge and Society from all parts of the country. Members of the lodge are devoting considerably of their time and effort to SANC, JPO, Red Cross activities, all of this has brought favorable comments from individuals in charge.

The March affair, while not as financially successful as others, proved the most enjoyable especially for the writer and Frances Presern, whose birthdays were celebrated. The cake and songs by the orchestra added to the merriment. The workers stayed until late in the morning. We had quite a surprise when Bill Vidmar and his wife walked in; likewise Bill and Rose Scherbak. A stranger, Andy Poliak, from the Merchant Marine, on leave, stopped by, was taken in tow by a fellow Johnstownian, Pauline Ross, and soon became acquainted with Rose Scherbak, formerly of the same town.

Red Cross
 The Red Cross War Fund Drive has ended. Preliminary list of contributors has been turned over to headquarters, therefore, I do not have many of the names of all individuals who donated. At the dance, Julie Snyder, Ernie Urbas, Mrs. Tratinik, Mr. and Mrs. Zaverl, Carole Smole and the Cleveland Federation contributions were received. Approximately \$100 has been turned over to Mrs. Josephine Zakrajsek, district chairman. The writer wishes to thank all individuals that sent or gave their donations.

In the Service
 The march of Comrade members into the service is continuing. During the past two weeks we bid fond farewells and the best of luck to Stanley Hacc, Roman Temele, and Johnny Vehar. This in addition to the following totals 43: Azman, Edward, Louis, Frank and Bill; Louis Birjak, Ed. Debeve; Rudy Felz, Tom Felz, Frank Golob, Paul Golobich, Joe Homovec, Frank Elersich, Frank Klemenc; John Kernz, John Kerzinski, Joe Koren, John Kremzar, Rudy Malovac, Frank Modic, John Mukovitch, Cass Mack, Julius Pirnat, John Prudish, Chas. Prigstel, Joe Shuber, John Stritof, Stan Skuk, Max Spik; Frank Tushar, Ed. Trebets, Rudy Turk, Vehar, Jack and Vic; Walencek, Frank and Ed; Jack Zaverl, Sue Pakic.

A note from Johnny Mukovitch: "Finally sending you the picture you asked for. Sorry I didn't send it sooner, but I just couldn't get around to getting one. Been pretty busy. I'm fine and getting along all right. Sure hope to see you all soon. Been gone pretty long now and we might get a chance to go home soon. Regards to the gang."

From Italy writes Joe Shuber: "Just a letter of thanks for your Xmas package from the lodge. It arrived today (March 9) in the usual beaten form. You see, it really travelled around. It was mailed to me Nov. 12, 1943. It has followed me to every point I have been to since I saw you last. As you, no doubt,

Victorian News

CHICAGO—Victorians, this month is a very busy month for us Victorians. So let's all work and cooperate in order that we can make a success of our Midwest Tourney, which will be held on Saturday and Sunday, May 6 and 7, at the Bennett's Bowling Alleys, 2645 W. Cermak Road. These are very beautiful, modern alleys.

Bowlers, don't forget the May 6 dance at the SNPJ Hall on 2859 S. Lawndale Avenue. Try and be present at the dance. There will be plenty of ruds and refreshments. All Victorians and other SNPJ members are urged to attend this double affair as there are more good times in store for us all. Do not fail to be present.

The Precoron Singing Society will have its regular Spring Concert on Sunday, April 18, at the SNPJ Hall, Lawndale and 27th. You are cordially invited to attend.

The Integrity SNPJ lodge 631 will sponsor its anniversary banquet on Saturday, April 22, at the SNPJ Hall. Let's attend this affair in large numbers.

The Slovene Labor Center will hold a social and dance on Saturday, April 29, at the Labor Center on 2301 S. Lawndale Avenue. Come one, come all.

Then, on Saturday, May 6, the Victorian Dance at the SNPJ Hall in connection with the bowling tournament.

These are all Slovene affairs, so let's all of us Slovenes go.

Victorians, our regular monthly meeting will be held this Thursday, April 6, at Berger's Hall, 2653 S. Lawndale Avenue. All members are urged to be present.

In May, one of our members will say "I do." Guess who?

Don't forget to pay your dues. Hoping to see you all at the above-mentioned affairs. And don't forget our dance on May 6.

MARY E. NOVAK, Sec'y.

Integrity-Little Fort Win M. W. SNPJ Tourney

CHICAGO—The Pioneer Invitational Handicap Bowling Tournament was a success. First place honors in the men's division go to the team representing the Integrity lodge from Chicago; the ladies' division first place honors went to the Little Fort lodge of Waukegan.

Twenty-five teams participated, sixteen men teams and nine ladies' teams. This was a drop from previous years due, of course, to prevailing conditions.

Milwaukee Badgers and Waukegan Little Forts were the only out-of-town lodges to send teams. A total of \$170.50 was paid out in prize money. This fine prize list was made possible only because we received \$100 from the SNPJ athletic fund.

All teams bowling in the tournament are listed below; scores include the handicap.

Men's Division			
Team	Score	Captain	Prize
Integ. R. Peppers	2715	J. Abram	\$20.00
Pioneer Flashes	2663	F. Jackino	15.00
Pion. M. Maulers	2652	F. Lotrich	12.00
Francisco Ferrer	2518	J. Zupancic	11.00
Slovenian Dom	2505	J. Morsi	10.00
Pioneer Z's	2394	S. Zordan	9.00
Badger Boosers	2370	M. Shappeck	8.00
Pioneer Minnow	2364	L. Gratchner	7.00
Victorians	2359	J. Kovacic	6.00
Pioneer Sharks	2336	J. Gratchner	4.00
Pioneer Hot Shots	2324	J. Kosnik	3.00
Trail Blazers 4	1 2516	M. Kubel	2.00
Pioneer Trojans	2515	J. Collins	1.00
Pioneer Whales	2448	J. Alie	1.00
Pioneer Sunfish	2414	Ed. Hudale	1.00
Trail Blazers 2	2405	S. Tone	1.00

Ladies' Division			
Team	Score	Captain	Prize
Little Fort	2378	E. Dobnikar	\$15.00
Integrity No. 2	2292	A. Zore	12.00
Pioneer Robins	2230	S. Svoboda	10.00
Badgers	2152	R. Eager	8.00
Pioneer All Stars	2123	Er. Vertnik	7.00
Integrity No. 1	2120	K. Podlesnik	6.00
Pioneer Doves	2097	A. Westphal	5.00
Victorians	1978	J. Koorovic	4.00
Pioneer Lassies	1904	W. Gratchner	3.00

Men's high game, Marko Shappeck, Milwaukee, 228, 52.50; second high game, Joseph Zupancic, Chicago, 222, 52. low game, Jack Groer, Chicago, 87. 81. Ladies' high game, Mary Michalich, Waukegan, 228, 52; second high game, Frances Jerab, Waukegan, 187, 51; low game, Elaine Turpin, Chicago, 79, 81.

JOHN ALIC, Sec'y.

W. Pa. Federation Meeting Postponed

IMPERIAL, PA.—The regular quarterly conference of the ES Federation of SNPJ Lodges of Western Pennsylvania scheduled for Sunday, April 18, at Universal, Pa., has been postponed.

The next conference will be held on Sunday, July 16, at Universal.

To participants in the federation bowling tourney who are entitled to awards: Please take notice that checks will be mailed to local lodge secretaries shortly.

JAMES M. MAGLICH, Sec'y.

Attention, All Utopian Members

CLEVELAND, O.—It is my pleasure at this time to remind all members of the Utopian Lodge 604 of the SNPJ that on this coming Saturday night, April 8, promptly at 8 p. m., we are to have our monthly business meeting, after which we will swing right into our social frolic!

Our business meeting is brief, but interesting! It is very important that all our members attend this meeting as a number of important items are to be discussed. I can assure you that there will not be a dull moment.

The social this month looks very promising. We will have swell accordion music for dancing and we will also celebrate a couple of birthdays. And, too, a few more of our members have recently been inducted into the armed forces of our country. Let's show them a swell time while they are still with us.

Bring a friend or two along. Remember it pays to advertise, and right at this time the SNPJ new membership drive is on, and if we can advertise well enough, the Utopians will make a good showing in a good organization. You like to let a friend of yours in on a good thing, so let him or her in on this one and I'm sure it will be to their best advantage.

This is all for now, so until Saturday, April 8, at eight, bye,bye, buy Bonds!

GEORGE JELINEK, Pres.

Harmonizers' Lodge

ROUNDUP, MONT.—Reverberations of one of the grandest and most successful socials of four years have been coming from the four corners of Roundup ever since March 12, the day upon which the occasion took place. The party was arranged in honor of fifteen new members which were to be initiated at the time. Altho only six presented themselves to take their "medicine"—the goat stands ready to do his task better than ever before for the nine remaining new members.

So on April 2 (date of next meeting due to Easter Sunday falling on the regular meeting day), the entertainment committee as well as Billy will do their utmost to please every one present.

The incident which inspired many laughs and applause was one staged by Bro. Ward Compton and Sis. Eleanor Harmon. Each had to don the opposite sex apparel. Eleanor in a heavy underwear reminded me of a creature living at the North Pole. Imagine a man in a corset made out of prewar material! Altho Ward won by getting there first he readily admitted he could understand now why it takes women so long to dress.

Cowboy Frank Polsak took great pains in rounding in a pony (kog). How he did it or where he found some of that precious material seems to be his secret. John Vertin could well pass for a magician. He has a wonderful and unusual sense of touch and step. Regardless of all attempts to get him to believe he stepped on an egg while blindfolded resulted in failure. Ward Compton and Sister Mary Finco fed each other cornflakes while blindfolded. They displayed unusual efficiency in mouth finding.

A miner doesn't always lose, for Frank Oset won over Jack Kerzan in shoveling beans from a cup in their laps to a cup placed on their heads. Nerves and experience in shoveling coal resulted in a very close match. Oset dropped two beans to the floor and Kerzan three. Can't understand why Henry Bujok and Frank Oset didn't get together on their cat acts. I'm sure if they had, a real cat fight would have resulted.

All in all everyone had a grand time as well as enjoyed a very delicious meal. Della Webb, Les Oset and Frank Polsak as well as the remaining members of the entertainment committee; the women who furnished the food; those who took part in the various acts, singing and games—deserve much credit. New thank everyone for being such good sports.

As the barrel was being rolled out, minus contents, everyone left after having a barrel of fun.

ROSE BUJOK, 700.

MAN WANTED

for office work in the Prosveta circulation department. Requirements: high school education and ability to understand and read at least a little Slovene. Good salary. If you have had previous office experience, so much the better. Kindly state your qualifications and address your application as soon as possible to: Prosveta, 2857 South Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois.

FRYER FUNERAL HOME

"SINCE 1875" Your guarantee of Honest and Dependable Service MEMBER OF SNPJ Centrally located to serve Wash and Allegheny Counties, Penna. Call Bridgeville—44

Juvenile Circles of the SNPJ

Milwaukee Circles 4 and 18 Will Hold Joint Party

MILWAUKEE, WIS.—After more than five years of continuous practice, as announced last week, the chorus of the Jr. All Stars (Circle 4) has disbanded. The bad news was given to the members of the chorus who attended the March 22 rehearsal. Yes, like the old saying, "all good things must come to an end," the chorus has disbanded because of the lack of attendance at rehearsals.

Our adviser, Bro. Frank Puncer, mentioned that sometime in the future the chorus might regain full strength and start rehearsals again. The chorus wishes to thank Mr. Puncer and Mr. Stephen Jurak, our teacher, for their help and leadership through these five and a half years.

Although the chorus has disbanded, the Circle will keep on as before. The members who faithfully attended rehearsals, should be commended.

An important reminder for members of Circle 4 (Jr. All Stars) and Circle 18 (Violet Rays). A party is being held for the members of these two Circles on April 14 at Sostarich's Hall, S. 6th and W. Bruce streets. All members are urged to attend. Music, dancing, refreshments, and a good time for all, will be the order of the evening.

MICHAEL RUPPE JR., Vice Pres.

"Perfect" Circle Easter Social Was Big Success

CHICAGO, ILL.—At 10 a. m., Saturday, April 1, the Perfect Circle held an Easter social. There were 25 children present at the event. After getting the children together at a table, they chose a design to put on their Easter eggs.

After the eggs were finished they were put on a table which was decorated in Easter style. Several parents were the judges for our egg contest. The prize for the older group was won by Grace Ann Gerdane and for the younger group, the prize was taken by Frank Ster. The prizes were a chocolate egg. All the other children received a small Easter gift for their efforts.

While the eggs were being judged and the Easter gifts were being finished to take home, the children played games. All the gifts were not finished and will be ready next Saturday at the hall between 10 and 12 noon to be picked up, where an informal meeting will be held.

The tour to the Bowman Co. has been postponed to a later date. And please do not forget to pick up your Easter gifts.

JOSEPHINE SLANSEK, Treas.

Golden Eagles

GIRARD, OHIO.—This is just another reminder that the 40th anniversary of the founding of the SNPJ will be celebrated on April 8 at the local Slovene Hall. Jack Persin and his Jolly Jester orchestra will come down from Warren to give you one of the happiest nights that you have had in a long time.

Lodges 49 and 643—the sponsors of the dance—are not so much concerned with the profit motive as they are in providing you with a night of good music and good friends. Many obstacles have presented themselves but the committee has been hard at work and it believes that it will be able to satisfy your every desire.

Along with the dance, the above mentioned lodges will give away a linen set. There is every attraction for you and your friends to attend. Make it a point to inform your friends of this affair. Our members should also be reminded that admission to this dance is not part of the Eagles' special assessment. THIS IS IN ADDITION TO THE ASSESSMENT.

OFF THE RECORD—Our president, Stan Hrubar, left for military service on Wednesday, March 29. Stan was a great SNPJ'er and made every attempt to help it along. He was never too busy to lend his services. The Eagles will miss him.

FRANK REZEK, 643.

SNPJ Doubles Handicap Tournament

CLEVELAND, O.—The Cleveland Athletic League is sponsoring a Doubles Handicap Tournament April 15-16. Bowlers will meet at the Slovene Workmen's Home alleys. All members of the SNPJ are invited to attend.

The handicap will give the new bowlers a good chance for the prize money. There will be prizes and trophies to please every bowler. Bowling will start Sat., April 15, at noon and continue through Sunday. Choose your partners decide on the time and day and send in your entry. Send your entry to John Spilar. The deadline is April 10.

There will be a continuous social below the alleys. All bowlers members and friends are invited to attend. The orchestra hopes to please everyone. There will be enough food to take care of everyone.

The committee will be happy to accept liquid refreshments from bowlers. The secretary will reimburse donors.

Get ready for the two day tournament now. Don't be late with your entry.

MARIE J. STEPNIK, Sec'y.

Utopians' Notice

CLEVELAND, O.—The regular monthly meeting of the Utopian Lodge, SNPJ 604, will be Saturday, April 8, at Waterloo Workmen's Home, at 8 o'clock in the evening. All members are asked to attend. There will be a social following the meeting, and a good time you are sure to have with Bro. France and Bro. Kovaca playing polkas and waltzes.

Lodge dues will be collected at the meeting and on the 24th of the month. Make it your duty to be there.

JENNIE GERCHMAN, Sec'y.

1904 ♦ Ob 40-letnici Slovenske narodne podporne jednote ♦ 1944

Kratek zgodovinski pregled

SVOBODNA MISEL—GLAVNI MOTIV ROJSTVA SNPJ

Ivan Molek

Čim starejša je kakšna institucija, tem objektivnejša je njena zgodovina. Ta na splošno priznana resnica velja tudi za Slovensko narodno podporno jednote.

Naša jednota se je ta teden odmaknila štirideset let od svojega rojstva. Dve tretjini njenih ustanoviteljev, delegatov prve konvencije, sta že v grobu. Od dvanajststotice teh delegatov so živi še štirje, ako izvzamemo Franka Medica, ki je tri mesece po ustanovitvi SNPJ odšel v staro domovino in o katerem danes ne vemo, če je še živ ali mrtev. (Medica je zadnjikrat pisal uredniku Prosvete 9. maja 1936.)

Ustanovitelji SNPJ

Delegat prve konvencije navadno štejemo za ustanovitelje SNPJ. Tehnično ali oficijelno je to pravilno. V resnici pa ni tako. Konvencija je bila plod semena, ki je bilo posejano dolgo prej. Kdo je vrgel prvo seme? Roditelje SNPJ je bil v resnici tednik Glas Svobode, čigar lastnika sta takrat bila Martin Konda in Frank Medica, prvi upravitelj in drugi urednik. Medica je s svojimi članki dal življenje listu in mu pridobil so-trudnike iz vseh krajev Amerike. Brez Medice ne bi bilo Glasa Svobode—in brez Glasa Svobode ne bi bilo Slovenske narodne podporne jednote!

To je iskreno priznal sam Jože Zavertnik na tretji (lasallski) konvenciji SNPJ v septembru 1907.—V zapisniku te konvencije, ki je izšel v posebni knjižici, je zapisano na 15. strani dobesedno sledeče:

"Nato predlaga br. Zavrtnik, naj se da dosedanjemu glasilu 'Glas Svobode' \$100 letne podpore, dokler se bode boril za nas in dokler ostane na tem stališču. Povdarja zaslugi Gl. Sv.' za razvoj jednote in končuje s besedami: Če bi tega lista ne bilo, ne bi bilo tudi jednote."

Ko je Zavertnik izgovoril gor-nje besede, je bil v ostrem konfliktu s Kondo in je vodil opozicijo proti takratnemu gl. odboru, kajub temu je moral priznati splošno znano dejstvo.

Konda in Medica sta ustanovila tednik Glas Svobode v septembru 1902 v Pueblu, Colo., in devet mesecev kasneje sta se z listom vred preselila v Chicago. Tak mesec dni po prihodu v Chicago (julija 1903) je v tem listu izšel goreč poziv na "vse napredne rojake v Ameriki, naj v vsaki naselbinah ustanovljajo narodno podporna društva z namenom, da se iz teh društev čim prej ustanovi narodna jednota." Narodna jednota je bila ustanovljena v Medici pomenil "proletarska jednota."

Medici je treba terminološki opreči. Medica je bil v staro domovino, v kateri je skrbel med klerikalci in liberalci v Sloveniji so ga imenovali narodna jednota—duhovniško konfederacija slovenskih naselbin. Po zvedu drugih liberalcev, ki so bili v tujini, je Medica v Chicago dobil kontrolno za "klerikal-

stranka ali narodni naprednjaki; vse, kar je bilo njihovega, je bilo "narodno," to je protivno katoliški stranki kot so se nazivali klerikalci. Razumeti je treba tudi to, da takratni slovenski liberalci niso bili brezverci (ateisti) in njihovo glavno glasilo Slovenski Narod—čigar urednik v onih letih je bil dr. Ivan Tavčar, vodja liberalne stranke—je strogo razlikovalo med klerikalno politiko in katoliško vero naglašujoč, da narodni naprednjaki so le proti prvi, nikakor pa ne proti drugi. Liberalci so se celo bahali, da oni ščitijo katoliško vero pred pokvarjeno duhovščino!

Frank Medica, prvi urednik Glasa Svobode, je bil tipičen starokrajški liberalec. Tudi on je v listu neprestano poudarjal, da ni proti veri, temveč le proti "slabi" duhovščini. V Ameriki je seveda našel popolnoma drugačne politične razmere. Tukaj ni bilo klerikalcev v starokrajškem pomenu besede, kakor tudi ne liberalcev. Videl pa je ne-

KATKA ZUPANČIČ:

ISKRA SVOBODE

Mnogo naših prvih pionirjev spi še večno spanje. — Niso bili veličine take, da bi v zvešče jih kovali in v zaznamu slavnih moč. šena, sastonj bi jih iskali. Kdo po štirikrat desetih letih bi se torej menil sanje?

Skromni in nesnatni ter samotni sredi tuje gneče, izpostavljeni ko list vrh širne, valujoče vode, so očuvali si v prah iskre blažene svobode le, ker niso dali je — po osvasko — za sklado leče.

Smer drugačno so iskali, pota jasna v jasen dan. Kod? Kako? Saj komaj slutnjam dosegljiv je cilj — Premostila je rasdaljo moč svobodnih, prošnih stili A brez sloge bil bi ves napor in up in boj saman.

Sin titanov, Promotej, raspet je bil na skalo radi lakre s bočjega Olimpa prinešene in v temo ujetemu človeku podeljene — Z njo je za človeštvo novo solnce zasijalo.

Kakor bajni Promotej — naš rod visi na steni gore. Svet njegov se krha, ruši in podira. Za iskro svobode trpi, gladuje, krvavi, umira . . . a mu je noben tiran, če noče sam, upihntiti ne more!

je, je bilo uvedeno pri SNPJ. Takoj v začetku je bila uvedena centralizirana bolezenska podpora. To je bila radikalna novost. Pri katoliških organizacijah so krajevna društva plačevala bolezensko podporo, kar je povzročilo, da se je članstvo koncentriralo v večjih društvih, ki so bila mogoča le v večjih naselbinah. Pri SNPJ, ki je ob ustanovitvi štela komaj 273 članov, je centralizirana bolezenska podpora dala mladi jednoti takoj v začetku pogoj za hitro razširjanje po majhnih naselbinah, v katerih še ni bilo podpornih društev. Vsi člani pri majhnih ali velikih društvih so plačevali enake prispevke in imeli so enake pravice do vseh podpor, ki so prihajale iz centralne blagajne. Ta demokratična uredba je zelo vlekla pri naših naseljencih in nova društva SNPJ so rasla po deželi kot gobe po dežju.

Sprejemanje ženak v jednoto je bila druga radikalna novost. Leto dni po ustanovitvi na drugi konvenciji leta 1906 je bila sprejeta določba, da se sprejemajo žen-

ro je sprva soglašal tudi Konda, je pridobil listu veliko pristatvo, iz katerega je zgradil prva društva narodne jednote. Dolgo pa ni tako ostalo.

Tri mesece po ustanovitvi SNPJ se je Frank Medica oženil z Berto Požekovo iz Metlike in takoj potem je pustil uredništvo Glasa Svobode in tajništvo jednote. Odpotoval je z ženo vred v staro domovino, kjer se je lotil trgovine. Medica je bil doma od Šentpetra na Krasu. Konda je prevzel tajništvo SNPJ in iskal je urednika za svoj list. Dobil ga je v osebi Jožeta Zavertnika, ki je prišel iz Clevelanda, kamor je pred nekaj meseci dospel iz stare domovine in kjer je dobre tri tedne pred prvo konvencijo SNPJ pomagal ustanoviti društvo Naprej, ki je dobilo številko 5 naše jednote.

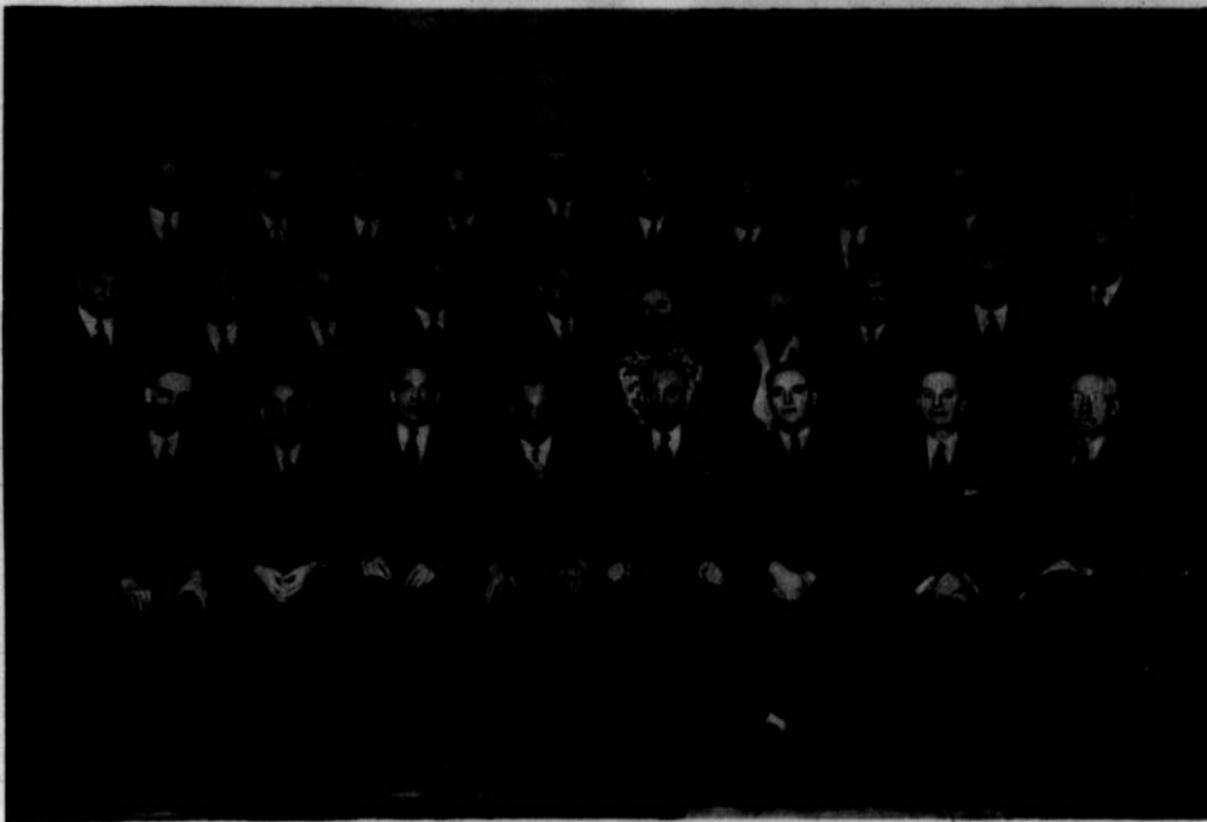
S prihodom Zavertnika v Chicago se je začela nova doba za napredno čikaško naselbino in sploh za ves napredni slovenski življenj v Ameriki. Medicinega liberalizma je bilo konec pri Glasu Svobode in pri SNPJ. Prvo glasilo SNPJ je postalo socialističen in svobodomiseln list. Radikalni koraki!

Jože Zavertnik je bil odločen socialist in svobodomislec. Za liberalno polovičarstvo ni maral. Pod njegovim urejevanjem je Glas Svobode sicer nadaljeval boj s slovenskim "klerikalizmom" v Ameriki, hkratu je pa posvetil na razliko med liberalci in svobodomisleci ter socialisti. Konda, ki je po odhodu Medice ostal edini lastnik glasila SNPJ, se je hitro sprizajnil z Zavertnikovim svobodomiseltvom in postal je trden ateist, nikakor se pa ni mogel povzpeti do socializma. Sicer je poskušal; stopil je v socialistični klub in pomagal je pri raznih akcijah, a vse to je delal z nekakšno prisiljenostjo. Okrog enega leta sta Jože in Martin komaj shajala skupaj, nato pa sta se resno sprla in Zavertnik je pustil uredništvo Glasa Svobode.

Jože je našel v Chicagu precejšen krožek somišljenikov. Nekaj jih je bilo, ki so se še pred njim šteli za socialiste, veliko več jih je pa pristopilo v socialistični klub pod njegovim vodstvom. Tako je Zavertnik kmalu imel močno stranko, na čelu katere je lahko začel odprti boj z liberalno stranko pri SNPJ. Boj se je začel poleti 1905 in je trajal z majhnimi presledki čez dve leti. V januarju 1906 je Zavertnik s svojimi tovariši vred ustanovil Proletarca, ki je bil sprva mesečnik. Tedaj je prepad med obema skupinama postal tako širok, da je bila premostitev nemogoča. Bratski konflikt je dosegel višek ob tretji redni konvenciji (v septembru 1907), na kateri je Zavertnikova stranka porazila stari gl. odbor SNPJ in prevzela kontrolno nad jednoto.

Konda in njegovi pristaši so po tej konvenciji izgubili ves vpliv pri SNPJ. Konda sam je bil izključen iz društva Slavije in jednote, nakar se ni več brigal za SNPJ in ustanovil je novo organizacijo SSPZ. Z njegovim odhodom iz jednote je odšla tudi stara liberalna ideja, ki je tri leta pred porodila "narodno jednoto." SNPJ je leta 1908 dobila novo vodstvo, pod katerim je krenila na novo pot z lastnim mesečnim glasilom in s Proletarcem ob strani, ki je novembra 1907 postal tednik.

Ta nova pot je bila daleč proč od one poti, na katero sta postavila jednoto Frank Medica in Šentpetra na Krasu in Martin Konda iz Osojnika pri Semeču v Beli Krajini, njena ustanoviteljica, v aprilu 1904—in nikdar več nista ti dve poti prišli skupaj. (Dalje na 12. strani)

SEDANJI GL. ODBOR SNPJ

Prva vrsta, od leve na desno: Ivan Molek, Michal Vrhovnik, Anton Trojar, Vincent Calkar, F. A. Vider, Mirko G. Kuhel, Lawrence Gradšek, Philip Godina. Druga vrsta: John Spiller, Frank Barbic, Andrew Vidich, Frank Vrtarich, Anton Shular, Josephine Moccni, Ursula Ambrosich, Frank Zalis, James Maglich, Jacob Zupan. Tretja vrsta: Edward Tomalc, John Olip, Fred Maigal, Andrew Grum, Jos. Culkar, Milan Medvesek, Rudolph Lisch, Donald J. Lotrich, Matthew Petrovich.

Michael R. Kumer

Camillus Zarnick

Raymond Travnik

no," čeprav ni bila politična, ampak naši ljudje so najbolje poznali to besedo.

Medica je videl silno pomankanje podpornih društev, katere bi bila prosta duhovniške kontrole, torej v starokrajškem smislu liberalna ali "narodna." Za kakšno narodno stranko ni bilo tukaj nobenega smisla, ampak za narodno jednoto je pa bilo polje na široko odprto—pravcata ledina. V onem času so ameriški Slovenci imeli dve večji centralizirani podporni organizaciji in več lokalnih samostojnih društev. Vse te organizacije so bile bolj ali manj katoliške. Edina izjema je bilo društvo Slovenija v Chicagu, ki je spadalo h češki svobodomiselni jednoti. Polje je res bilo skoraj prazno.

V Martinu Kondi je Medica našel dobrega partnerja, ki je bil prav tako navdušen za novo jednoto. Konda je zastopal go-spodarsko stran lista, Medica pa se je z vso silo vrgel na agitacijo s peresom, ki ga je znal dobro sukatati. Ko sta ta dva moža, takrat še oba samska, prišla v Chicago s svojim tednikom, sta našla tukaj cel kup somišljenikov in sotrudnikov. Bilo je tukaj ne-

kaj socialistov, ki so že imeli svoj klub, največ pa je bilo liberalcev, mlanih katolikov, ki niso marali duhovniške kontrole, čeprav so morda šli enkrat v letu k maši in spovedi. S temi se je mladi Medica najbolj razumel. Člani Slovenije so bili te vrste narodni ljudje. To so bili v veliki večini rokodelci, ki so že v Evropi delali na tujem kot rokodelski pomočniki. Vsi ti so se oklenili Medice in Konde in njeguna Glasa Svobode—in rezultat je bil, da se je po treh mesecih—in septembru 1903—v čikaški naselbini ustanovilo prvo samostojno narodno društvo Slavija z več ko 60 člani.

V naslednjih šestih mesecih je bilo ustanovljenih še osem podobnih društev v La Sallu, Ill., Johnstownu, Pa., Neffsu, O., Clevelandu, O., Morganu, Pa., Claridgu, Pa., South Chicagu, Ill., in v Yalu, Kans. Teh devet društev je ustanovilo Slovensko narodno podporno jednoto na zborovanju v Chicagu, ki se je vršilo od 6. do 9. aprila 1904.

Od liberalizma do svobodne misli

SNPJ se ni porodila toliko iz potrebe po zavarovanju kolikor po želji takratnih slovenskih imigrantov v Ameriki, da bodo prosti vsake duhovniške ali ver-

ske kontrole. Katoliške organizacije so naravnost silile svoje člane v cerkev, bilo pa je že na tisoče rojakov v tej deželi, ki tega niso marali, zlasti ko so videli, da ameriška oblast ne počenja tega. Obvezna spoved je privedla na stotine članov od katoliške jednote k SNPJ. Zgodilo se je na primer v Waukeganu, da je do 80 članov odpadlo od katoliškega društva in se pridružilo društvu SNPJ samo zaradi prisilne spovedi. Podobnih primerov je bilo mnogo po vseh večjih naselbinah.

Ustanovitelji SNPJ so kajpada poskrbeli, da je bila zavarovalniška stran naše jednote

čim bolj privlačna. Cesar niso imele stare katoliške organizacije, toda le za manjšo vsoto smrtnine; članice so plačevale 25c mesečno. Dve leti kasneje na tretji redni konvenciji v La Sallu je bilo sprejeto splošno glasovanje (po društvih) poleg mnogih drugih radikalnih reform.

Vse to je vleklo in postavilo SNPJ daleč naprej pred drugimi slovenskimi podpornimi organizacijami v Ameriki—ampak glavni motiv, ki je tvoril ostro razliko, je bila svoboda glede svetovnega nazora. SNPJ je bila prva slovenska podporna organizacija v Ameriki, ki je bila prosta vsake cerkvene ali verske kontrole.

A tudi ta osnovna podlaga se je razvijala od stopnje do stopnje. Prva stopnja je bil, kakor smo že ugotovili, Medicin liberalizem starokrajške šole—liberalizem, ki je bil v konfliktu s katoliško (klerikalno) politiko, toda ni se vrtikal v verske, dogmatične zadeve. To je delal Glas Svobode prvi dve leti, dokler je bil Medica urednik. Medica je vodil osebne boje z duhovniki, ogibal se pa je boja z verskimi dogmami. S to taktiko, s kate-

SNPJ enajstmilijonska ustanova

F. A. Vider, gl. tajnik

F. A. Vider

Napredno misleče slovensko delavstvo tega kontinenta, ki si je pred štiridesetimi leti ustanovilo SNPJ, ji je dalo za podlago —na prizadevanje dalekovidnih podpornikov nove bratske jednote — izrazite smernice delavsko orientirane podporne organizacije. Ob tem, za članstvo važnem jubileju, se bi lahko

napisalo mnogo zanimivosti o življenju jednote, zlasti iz življenja pionirjev naše organizacije po raznih naselbinah in o njihovih aktivnostih. Toda čas in prostor ne dopuščata, da bi bilo mogoče spuščati se v tako obširen opis ob tej priliki. Vendar je pa potrebno, da si osvežimo vsaj nekaj važnejših zgodovinskih dejstev, ki so pripomogla do hitrejšega razvoja in obsežnega razmaha v porastku naše organizacije.

Na prvem zborovanju, ki je bilo sklicano 6. aprila 1904, je bilo zastopanih devet društev, ki so skupno reprezentirala okrog dvesto članov. Da so bili zaključki prvega sestanka skromni, je povsem razumljivo, kajti za tako omejeno število članstva, četudi se je računalo z napredkom, ni bilo smisla, da se bi delali kakšni posebni ali obsežni načrti.

Kmalu po omenjenem sestanku ali konvenciji sta se v jednoti pojavili dve struji, ki sta obe —vsaka po svojem prepričanju kajpada— delali v korist ter napredek nove ustanove in njenega članstva. Toda končno, kakor nam je sedaj znano, je podlegla ona skupina, ki je smatrala nasprotno strujo preradikalno za one čase in njene zaključke najmanj v skladu z željami tedanjih slovenskih naseljenčev. Ampak poznejši razvoj jednote je potrdil, da so bili konservativni voditelji v zmoti.

Kakor ima trnjevo pot vsako napredno, ljudstvu koristno gibanje, tako je naletela na razne ovire in zapreke tudi ta organizacija od strani onih, ki niso mogli zapopasti naravnega zakona, da se napredka ne more ustaviti. Kljub temu je mlada jednota, katere temelj in načela so bila v skladu z željami in zahtevami naših naseljenčev, rapidno rasla, kakor raste vse, ki je vsajeno na rodovitna tla, kar je naravni proces.

Druga konvencija je napravila nekaj važnih zaključkov, med katerimi je bilo tudi to, da se poleg Slovencev sprejemajo v jednoto ostali Slovani, da se volijo delegati za bodočo konvencijo na podlagi števila članstva, poleg smrtninske zavarovalnine \$500 pa je konvencija določila še \$75 za pogrebne stroške.

Na tretji konvenciji je bil storjen izredno važen zaključek, namreč, da jednota prične izdajati svoje glasilo, ki je pričelo izhajati kot mesečnik, kateremu gre posebna zasluga za napredek jednote. Na omenjeni konvenciji se je tudi uvedel nadaljnji razred smrtninske zavarovalnine za \$1000, katerega je pa četrta konvencija odpravila in uvedla en razred \$600 smrtninske zavarovalnine.

V februarju leta 1913 je bilo na seji glavnega odbora zaključeno, da se pozovejo vse slovenske jednote in zveze k razmotrivanju glede vprašanja o združenju teh ustanov, kar je končno rodilo dober sad.

Naša jednota je prvokrat odprto pokazala, da stoji na strani onih, ki se borijo za boljši ekonomski obstoj, ko je v letih 1910 in 1911 v stavki rudarjev v okraju Westmoreland, Pa., moralno in gmotno podprla upravičene zahteve delavcev. S potezo si je pridobila splošni ugled med našim delavstvom.

Leta 1914 je članstvo s splošnim glasovanjem odobrilo znanstveno smrtninsko lestvico plačevanja prispevkov v smrtninski sklad na podlagi N.F.C. of A. in naslednje leto je jednota postala članica Bratskega kongresa, katerega članica je še danes.

Imeli smo več referendumov ali splošnih glasovanj v naši organizaciji, posebno prve čase in skoro na sleherni konvenciji so se delale spremembe glede plačevanja bolniških podpor. Vzelo je precej časa, prizadevanja in pojasnjevanja, predno je članstvo zapopadlo, da je mogoče plačati le toliko podpor, kolikor za gotov sklad znašajo dohodki in ne več. Poslednje čase gre v tem oziru mnogo boljše, kar je brez dvoma tudi pripomoglo do boljše harmonije med članstvom in do več medsebojnega zadovoljstva.

Z jednotlivimi publikacijami in knjigami, ki so se tiskala v jednotlivih tiskarni, je organizacija vodila kulturno ter vzgojevalno delo med svojim članstvom in slovenskim delavstvom v tej deželi vočbe, kar prav gotovo ni ostalo brez dobrih posledic. Mnogi člani so po zaslugi svoje organizacije pridobili znanje o političnih, gospodarskih in socialnih vprašanjih, o katerih bi morda drugače ne imeli pojma. Vsa ta duševna hrana je brez dvoma v korist posameznim članom na eni strani, na drugi pa ugled za naš splošni življenjski deželni. Veljavnost narodov se sodi po njihovi kulturi in ne s finančne strani.

Poleg kulturnega in izobraževalnega dela, ki se je vršilo v naši jednoti, je bilo izdane tudi veliko gmotne pomoči tam, koder se je ista najbolj potrebovala. Naša organizacija je neshetokrat priskočila finančno na pomoč članom, ki so bili v potrebi ali ki so bili pri-

zadeti vsled nesreč; od ognja, povodnji itd. Za časa zadnje depresije je SNPJ iz svojega posebnega sklada plačala v raznih podporah brezposelnim članom in za asementa skupaj, do \$100,000.00. To so dejstva, ki so vredna, da se jih ob tako važnem jubileju kot je 40-letnica, omeni in med članstvom obudi spomin, kaj zanje ta ustanova pomeni.

V obliki bolniške podpore ni jednota v teku svojega delovanja članom izplačala nič manj ko \$12,636,893.99, kar je precej visoka vsota, s katero se je brez dvoma marsikateremu članu veliko pomagalo in olajšanih je bilo mnogo skrbi.

Dedičem umrlih članov je jednota izplačala vsoto \$6,776,899.95. Marsikje je bila mizerija — vsaj začasno — preprečena, posebno tam, kjer je izgubil življenje v rudniku ali tovarni edini rednik številnih otrok, ko so prešli zavarovalnino od naše organizacije. Tudi v odškodninah je bila izplačana precejšnja vsota, in sicer v znesku \$1,854,348.50, kot podpora pri izgubi udov ali vida oziroma oči.

Iz sklada izrednih podpor, o katerem je že prej omenjeno v kakšne namene služi, je bila, od kar je bil ustanovljen, izplačana vsota \$420,861.78 za razne podpore, katerih so bili v nekaterih slučajih deležni tudi rojaki, ki niso bili člani, toda upošteval se je njihov izredno kritičen položaj.

Na podlagi navedenih števil je razvidno, da je SNPJ v teku svojega obstanka štiridesetih let izplačala članstvu v raznih podporah visoko vsoto \$21,499,004.22, ali deset milijonov več, kot znaša njena sedanja imovina.

V teku jednotine zgodovine sta se izvršili tudi dve združitvi, in sicer: Prva združitve je bila izvršena ali odobrena s SDPZ na izredni konvenciji leta 1921 v Clevelandu, druga pa s SSPZ na dvanajsti redni konvenciji leta 1941 v Pittsburghu.

Ob štiridesetletnem jubileju šteje naša jednota 64,144 članov, največ v njeni zgodovini, dočim se njeno premoženje cení nad enajst milijonov dolarjev.

Bratje in sestre! Ob zaključku tega članka in ob tem važnem momentu želim izraziti še to-le: Danes stoji človeštvo na pragu velikih sprememb, katere morajo končno odločiti smer miru, sprave med narodi in prinesiti boljše bodočnost za delavno ljudstvo, ali pa le priti do premirja in čez nekaj let še do hujšega vojnega viharja, ki sedaj divja skoro po vsej zemeljski obali. Če je človeštvo zrelo ustvariti kaj boljšega kot smo imeli do sedaj, potem se uresniči prvo, ako še ni zato zrelo — potem ostane le pomilovanje za bodočo generacijo.

Naša jednota, kakor vedno, se je tudi sedaj postavila na stran onih sil in narodov, ki se borijo za odpravo vojn, za pravico tistih, katerim je bila vedno odrekana, ter za svobodo in demokracijo vseh ljudi in vseh narodov. To so naši ideali, to so načela naše organizacije, katere so ji dala silo in življenje v njenem procvitanju ter napredku. Ako se bomo držali teh načel in korakali po poti principov preteklih 40 let, potem smo lahko prepričani, da bomo živeli, rasli in napredovali; če krenemo s te poti, smo obsojeni smrti.

Vsled tega polagam na vaša srca, bratje in sestre, ob tej obletnici proročno: ostanite zvesti načelom svoje organizacije, kakršna je zastopala v preteklosti, ako hočete ostati lojalni jednoti in delavskemu ljudstvu. Imejmo zaupanje v sebe, ker le v nas in od nas — delovnih mas — je možna rešitev iz pekla vojn, mizerije, pomanjkanja in sličnih nadlog, katere bi morale biti odpravljene za vselej.

SNPJ poznana med drugimi narodnostmi

Anton Šular, predsednik porotnega odseka

V štirih desetletjih je SNPJ zrastle iz neznanega "nebodigatreba" — za kar so jo smatrali takratni kovači javnega mnenja med slovenskimi naseljenici v Ameriki — v pravega orjaka.

Ime "SNPJ" je prav dobro poznano tudi med drugimi narodnostmi, posebno v manjših mestih in krajih, koder so aktivna naša društva. V takih krajih je društvo SNPJ poznano kot dobra zavarovalna institucija, ki redno plačuje svoje obligacije; da svojim članom točno plačuje bolniško in drugo podporo ter njih dedičem smrtnino. Vse to plačuje v zanesljivih čekih in ne morda v obliki "bouqueta" ali simpatij, kadar ni drugega v blagajni.

"Da zamorete dajati svojim članom tako visoke podpore za tako nizke prispevke, posebno še, ker velika večina vaših članov spada med najbolj riskirane delavske poklice, in ker ste kljub temu tako uspešni, je to pač jasn dokaz, da imate zelo pošteno in preudarno vodstvo na čelu organizacije." Tako mi je rekel zastopnik velike zavarovalniške družbe, ki mi je naša jednota dobro poznana. Njihova družba sploh ne zavaruje rudarjev in delavcev v drugih nevarnih poklicih.

Bilo je pred leti začasa stavke. "Vaša SNPJ nam je v veliko pomoč, ker trdno stoji za stavkarji; s tem, da odvrta svoje člane od stavkokaštva, daje najlepši zgled in pogum vsem drugim stavkarjem," mi je rekel vodja unijskega lokala. "Kar mi ne moremo zapopasti, je to, kaj ima bratska zavarovalna družba opraviti v tej borbi?" Pojasnil sem mu, da SNPJ ni samo dobra bratska zavarovalna institucija, temveč temelji tudi na idealih in principih razredno zavednega delavstva; kadar se uresniči te ideje, bodo vse take stavke nepotrebne. Po končani stavki

RAST SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

1904—članov 1072	\$5,791.83
1905—članov 1776	\$8,497.71
1906—članov 2741	\$11,707.49
1907—članov 4133	\$16,097.84
1908—članov 4296	\$17,707.56
1909—članov 5111	\$23,875.93
1910—članov 6007	\$32,058.59
1911—članov 7742	\$50,832.03
1912—članov 9410	\$67,257.87
1913—članov 12,621	\$118,406.35
1914—članov 12,218	\$178,484.31
1915—članov 14,777	\$248,491.18
1916—članov 18,437	\$346,134.07
1917—članov 21,157	\$474,401.80
1918—članov 23,671	\$516,058.07
1919—članov 24,046	\$595,523.29
1920—članov 25,891	\$750,229.37
1921—članov 28,606	\$1,167,245.47
1922—članov 42,913	\$1,392,241.00
1923—članov 50,189	\$1,684,834.35
1924—članov 54,420	\$2,102,425.49
1925—članov 56,446	\$2,407,800.56
1926—članov 57,400	\$2,880,554.91
1927—članov 57,992	\$3,300,095.89
1928—članov 60,242	\$3,759,229.94
1929—članov 62,877	\$4,174,584.21
1930—članov 63,448	\$4,764,186.58
1931—članov 59,396	\$5,174,821.46
1932—članov 48,295	\$5,534,702.41
1933—članov 48,498	\$5,920,586.19
1934—članov 47,833	\$6,254,727.22
1935—članov 47,932	\$6,731,897.17
1936—članov 49,311	\$6,956,352.56
1937—članov 49,804	\$7,499,609.96
1938—članov 51,143	\$7,790,700.13
1939—članov 51,919	\$8,147,932.23
1940—članov 52,404	\$8,519,160.16
1941—članov 60,392	\$9,774,557.05
1942—članov 61,851	\$10,063,164.67
1943—članov 64,144	\$10,832,627.86

Gornje številke kažejo rast Slovenske narodne podporne jednote v članstvu, kakor tudi premoženju, od njenega početka do 40-letnice, katero je organizacija dosegla v tem letu. Trdna finančna podlaga je najboljša jamstvo varnosti zavarovanja, kar je upoštevanja vredno za člane, kakor tudi ona, ki še niso pri tej organizaciji zavarovani.

F. A. VIDER, gl. tajnik.

je več drugorodcev skušalo pristopiti v jed-

zabranjen. Ker je polje za pridobivanje novih članov med nami čim dalje bolj omejeno, smo preuredili pravila tako, da lahko agitiramo tudi not; ker smo pa takrat sprejemali le prošice slovenske narodnosti, jim je bil pristop med znanci in prijatelji, ki spadajo med druge narodnosti, o katerih smo prepričani, da bodo dobri člani naše jednote.

Torej v letošnji kampanji, ob priliki 40-letnice obstoja naše jednote, storimo kolikor je mogoče za svojo organizacijo s tem da se aktivno udeležimo kontesta za pridobivanje novih članov.

K 40-letnici S. N. P. J.

Lawrence Gradišek, tajnik bolniškega oddelka

Lawrence Gradišek

Slovenska narodna podpora — največja bratska podpora ustanova slovenskega naroda na svetu, slavi letos svojo častno zgodovino — štiridesetletnico uspešnega in koristnega dela na polju bratstva, na polju medsebojnega podpiranja, izobrazbe, kulture, in štiridesetletne agitacije in boja za doseg boljših razmer ter večjih pravic za tisto maso, ki producira in prenaša breme ter omogoča življenjski obstanek.

Zelo važno in potrebno je, da se ob tej pomembni obletnici ozremo na začetno delo in damo posebno priznanje ustanoviteljem, ki so postavili jednoti temelj, na katerem njeno članstvo uspešno nadaljuje in na katerem se je razvila tako močna in koristna ustanova; temelj, na katerem se njeno članstvo svobodno giblje in na katerem stoji jednotina zdrava bodočnost. Priznanje gre tudi vsem tistim energičnim članom, ki pridno agitirajo za jednoto in trdno zagovarjajo njene ideje in načela. Priznanje članstvu v splošnem, ker s svojo lojalnostjo do jednote omogoča napredek te naše velike skupine.

Prav lahko si predstavljamo, kako skromen in težaven je bil začetek SNPJ. Nobenega velikodušnega prispevatelja ni bilo. Nič drugega kot močna želja roka, poštena misel in iskrena želja naprednega delavca. Ampak to je bil najbogatejši zaklad, iz katerega je prihajala sila in življenje za nadaljnji uspeh in razvoj. Dobra volja, pogum in vztrajnost — to je veljalo. Treba je bilo orati in sejati, in tako je rasla naša bratska delavska armada.

Kdo bi mogel podati točno sliko vsega, kar se je osnovalo, in premeriti ali oceniti vse koristne in plemenite stvari, katere je izvršila jednota od početka do danes? Vzelo bi preveč prostora. Razmere, v katerih se nahajamo, nam pa omejujejo marsikaj.

Kot tajniku bolniškega oddelka se mi vidi potrebno omeniti, da je naša jednota izplačala do 31. decembra 1943 samo v bolniški podpori svojemu članstvu ogromno vsoto \$12,636,893.99. Ni mogoče najti besed, s katerimi bi se utegnili razložiti bolj prepričevalno, koliko naša jednota stori za svoje člane v slučaju bolezni in nesreč, kot potrjujejo številke same o milijonih izplačane podpore.

Jednotino stanje ob 40-letnici je v vseh ozirih trdniješe kot kdaj prej. Njeno premoženje znaša nad enajst milijonov dolarjev in naša jednota šteje sedaj nad 64,000 članov, izmed katerih je zavarovanih za bolniško podporo 37,375. Čisti prebitok v gotovini bolniškega oddelka znaša vsoto \$501,883.30. Daje številke izplačanih milijonov jasno pričajo, da naša jednota ne obstoja za kak profit, temveč da služi v dobrodelne in poživitelne namene — z namenom, da lajša gorjoš svojim članom v nesreči in potrebi.

Računi in poročila o trdnem stanju jednote na premoženju in v članstvu pa ne pomenijo, da je naše delo dogotovljeno. Nikakor ne! Prav gotovo pa na podlagi tega lahko sklepamo, da ima jednota sigurne pogoje za dolgo in lepo bodočnost. Pravzaprav prihajamo v nov začetek. Začetek novega razvoja, novega usmerjenja in večjih nalog. Na razpolago imamo vsa sredstva. Naš mladinski oddelek je desna roka jednote! V tem delokrogu se razvijajo mladinski krogi, mlade korenine, ki obetajo široko polje in dober sad za jednoto. Dalje imamo atletiko, ki vrši dobro agitacijo. Torej nobenega vzroka ni, da jednota ne bi mogla dobro prosperovati in podvzeti še večjih aktivnosti in doseči še večjih uspehov v bodoče.

Gospodarstvo naše jednote je vzorno. Njen zavarovalniški sistem je izpopolnjen tako, da nudi povprečnemu delavcu najboljše ugodnosti. Velik udarec, katerega prenaša domalega vse svet, je vojna, ki je udarec, katerega obsoja vsak normalen človek. To ovira tudi naše delo, kar pomeni, da ne bomo mogoče proslaviti jednotine 40-letnice tako uspešno, kakor bi radi to storili. Ampak tega groznega uničevanja mora biti enkrat konec. Upajmo, da ni več daleč čas, ko naci-fašizem pogine in zopet zasije sonce. Dalje želimo, da se naši fantje čimprej vrnejo zmagoviti z bojnih poljan ter z nami proslavijo 40-letnico SNPJ.

Bratje in sestre! Z zadovoljstvom lahko zremo na pretekle uspehe. Ob tej priliki, ko slavimo 40-letnico SNPJ, skušajmo izpolniti našo posebno dolžnost na način, da začet pridobimo lepo število novih članov v razpisani jubilejni kampanji.

Ob 40-letnici SNPJ 1904-1944

Mirko G. Kuhel, gl. blagajnik

Največja slovenska podporna ustanova na svetu praznuje 9. aprila 1944 svoj 40. rojstni dan!

V človeškem življenju smatramo 40 let za mladostno dobo, za najzavnejši in najplodovitejši čas življenja, predno se leta prično pomikati proti zatonu. V slučaju abstraktnih stvari, kot so naše organizacije, katerim zakon narave ne narekuje ne početka ne konca, pa se nam zdi tako dosežena starost dokaj visoka. In to menda vsled sistematičnega primerjanja primeroma kratkega človeškega življenja s stvarmi, ki preživijo stotine let. Človek meri tudi abstraktnost po svoji konkretnosti.

Dasi so obletnice važne, vendar nimajo tistega pomena kot pa sad, ki se je porodil tekom vse te dobe. Za slovenske Amerikance, ustanovitelje Slovenske narodne podporne jednote in za njihove potomce, je važnejše delo, ki ga je jednota izvršila v štiridesetih letih svojega obstoja. Tega se ne zaveda vsakdo, pojmuje ga le malokdo. Veliko izvršeno delo ni zapisano samo v milijonih dolarjev, ki jih je naša bratska podporna jednota razdelila v teh letih med svoje člane in njihove koristnike v Ameriki in v stari domovini. Veliko njene dobrodelnosti ni zapisane nikjer, razen še v spominih onih, ki so jednotine posle vodili ali jih vodijo, ter v hvaležnih srcih še živečih članov in članic, ki so teh dobrot bili deležni.

Če nekoliko analiziramo pričetni namen Slovenske narodne podporne jednote; če posežemo v razmere med slovenskimi priseljenci pred 40. leti in če potem v ta retroskop posežemo še razvoj svetovnih dogodkov, ki so marsikateremu priseljencu prekržali prvotne načrte, tedaj bomo ugotovili, da ustanovitev SNPJ ni bila samo neki postranski naključek v slovensko-ameriški zgodovini, pač pa naravni razvoj, ki ga je zahtevala potreba. Iste pojave najdemo med ameriškimimi naseljenci drugih narodov, osebito slovanskih, in vsi skupaj tvorijo tiste faktorje v razvoju Amerike, ki so ustvarili v zapadni hemisferi ameriški narod, v katerega žilah se pomešava ki vsega sveta, — tudi slovenska.

Med ameriški Slovenci je bila jednota najvažnejši faktor, ki je sodeloval in se udeleževal pri gradbi in evoluciji Amerike. Njeni sociologi so priznali, česar se povprečni naseljenec ni v veliki meri zavedal, da je Amerika velika in bogata, svobodna in demokratična in prvi vrsti radi njenih raznobarnih imigrantov in njihovega prispevanja na industrialnem, komercialnem, delavskem in socialnem polju. Slovenska narodna podporna jednota je nastala vsled (in kot posledica) tega razvoja in obratno je pomagala pri tej gradbi.

Mnogokrat mi pride na misel vprašanje: Kaj bi se zgodilo z ameriški Slovenci, ako bi ne bilo naših bratskih podpornih organizacij? Ali bi ohranili svoj materinski jezik? Ali bi se nadalje gojili svojo slovensko kulturo? Ali bi imeli kako družabno skupnost? Ali bi bili zadosti močni, da bi ustanovili in vzdrževali toliko narodnih domov? Ali bi o slovenskih problemih mogli ostati svoji gospodarji? Ali bi se mogli organizirati v slučaju svetovne katastrofe tako kot sedaj potom SANSa, JPO itd.?

Za svojo osebo bi odgovoril: Ne! Tujina bi nas pogoltnila kot pogoltno velika zver malega črvička. Potreba je zahtevala, da se je slovenski naseljenec zatekel k svojemu rojaku; potreba je zahtevala, da so se ustanovile vzajemne podporne skupine, ki so nudile kakršno koli prvo pomoč v slučaju bolezni, nesreče, brezdelja, pomanjkanja in smrti. Človek ne more živeti v grobi, niti bolan na delo. Rojaki, pomagajte! Iz teh skupin so nastala naša prva društva. In potreba je bila zopet tista gonilna sila, ki je zahtevala združitve takih društev v centralne organizacije — jednote in zveze. Potom katerih je samostojna odgovornost in odgovila in se razširila po celem delokrogu. Razlike med takimi organizacijami so nastale le v načelnih principih, ne pa v izvorni bratske pomoči.

Slovenska narodna podporna jednota se poglavitno razlikuje v članstvu in imovini lahko od drugih, v tem, da so njeni pionirji bili radikalnih misli, delavsko zavernih in imeli vero v svobodomiselnost, kar je bilo takratna važna podlaga za njen ves bodoči porastek. V tem oziru se jednota razlikuje od drugih, da je danes v nje organiziranih nekaj tisoč članov, ki so primarno presirani v njeno materialnost kot pa v njeno ideologijo. Toda teh "praktičnih" članov ne manjka i v drugih bratskih organizacijah.

tem je pripomogla, da se slovenska kultura in jezik goji in neguje v modernem svetovnem Babilonu — v Ameriki.

Z ustanovitvijo prvega angleško poslujočega društva leta 1925 se je odprla za mlado velika aktivnost v atletiki; ta se zna znatno pomnožiti po zaključku druge svetovne vojne. Namen kulturnih in atletskih udeležstvanj, ki so vedno združena z družabnimi prireditvami, je bil pomagati do sodelovanja in zedinjenja mlajše in starejše generacije. Ta korak je zelo dobro učinkoval na razvoj in živahnost organizacije.

Da je jednota bila ves čas svojega obstoja delavsko zavedna, dokazuje vsa njena zgodovina. V tem oziru se ni borila sama za interese delavcev slovenskega pokolenja, temveč za delavsko maso brez razlike na barvo, vero ali narodnost. Poštene delavne roke so našle v jednoti vedno svojo najboljšo oporo. Dokler so ameriški delavski voditelji vodili politično kampanjo v prilog delavskih organizacij, se je jednota v nji javno udeleževala. Zadnje čase se je to opustilo, ne zato, da bi se jednota umikala delavski politiki, temveč radi dejstva, da delavske politike

SNPJ BOGATA NA LEPIH ZGLEDIH IN VELIKIH IDEALIH

Vincent Cinkar

Te dni bo poteklo štirideset let, odkar je bila ustanovljena Slovenska narodna podporna jednota. Naravno, da se člani tega veselo spominjamo in z velikim zadovoljstvom ter globokim čutom ponosa in hvaležnosti zremo nazaj in praznujemo to važno obletnico.

Da — z zadovoljstvom se spominjamo, kako živo aktivna in delavna je bila SNPJ ves ta čas ter stopala korak za korakom k napredku in kako bujno je rasla od leta do leta. Zaeno pa se radujemo, da je ob 40-letnici svojega rojstva še vedno tako čila in polna mlade

Načela magnetična privlačnost

Eden znanih vzrokov za privlačnost rojakov v SNPJ so gotovo nje lepi ideali in zdrava načela. Kot že povedano, smo ameriški Slovenci imeli podporna društva in jednote davno prej kot se je porodila SNPJ. Toda v tedaj obstoječih organizacijah je bilo vse preveč verskega vpliva in nazadnjaškega duha. Prvotno društveno gibanje se je smelo kretati samo v okviru cerkve in večina društev je bila vojaško uniformirana. Ljudem, ki so se tedaj šteli za voditelje, se je to zdelo privlačno in potrebno. Med nami pa so bili tedaj že tudi rojaki, katerim se je zdelo vse to ne samo nepotrebno, temveč jim je bilo tudi zoperno. Mnogi naših rojakov so že prej bili po svetu in se nabrali naprednih idej, pa jim naravno tesnoba verskih in avstrijsko-vojaških tradicij ni mogla ugajati. To je dalo povod agitaciji za novo organizacijo, prosto verskega vpliva in vse staromodne

USLUŽBENCI V GL. URADU SNPJ

Prva vrsta od leve na desno: Josephine Hrvatin, Betty Resek, Olga Martinjak, Elvira Skavich, Sylvia Honez, Edith Tanock, Wilma Gratschner, Marya Mohar. Druga vrsta: Vinko Lociškar, Anton Garden, Anton Slabo, Stanley Zelo, Louis Beniger, Peter Bernik, Timothy Prelesnik, John Rak.

ke zadnje čase ne vodi nobena splošna delavska politična stranka.

Članstvo SNPJ in jednota sama pa danes tvori hrbtenico političnega gibanja, ki ga vodi Slovenski ameriški narodni svet (SANS), in se v veliki meri udeležuje v relifni akciji za staro domovino, kateri načeljuje Jugoslovanski pomožni odbor (JPO). V teh dveh gibanjih naše članstvo in društva v veliki meri nadkriljujejo ostale slovenske organizacije, ne samo v finančnih prispevkih, temveč tudi pri vodstvu lokalnih in centralnih odborov. Glavni odbor je tudi uradno podprl Slovensko osvobodilno fronto in Jugoslovanski narodni antifašistični svet, ki se bori v Jugoslaviji za dosedaj istih ciljev, kot jih je v Ameriki začrtal in si jih osvojil Slovenski narodni kongres.

Slovenska narodna podporna jednota nosi o svoji 40-letnici zastavo peterih podpornih organizacij; svojo in štirih drugih, ki so se združile z njo v zadnjih petindvajsetih letih. Slovensko pensiljsko društvo iz Pennsylvanije, društvo sv. Barbare (Forest City), Slovenska delavska podporna zveza (Conemaugh) in Slovenska svobodomiselna podporna zveza so se jednoti pridružile in tvorijo skupno nad 65.000 članov in članic. To je najvišje število članov v jednotini zgodovini. Članstvo vseh štirih pridruženih organizacij se raduje s člani originalne jednote in vsi skupaj pozdravljamo in nazdravljamo današnji slavljenci. Na mnoga, mnoga leta!

Kadar se bo pisala zgodovina slovenskega naroda v izseljenstvu, bo Slovenski narodni podporni jednoti oddeljeno odlično in častno mesto.

Kratki in zanimivi podatki

Razni prispevatelji za to številko Prosvete so se potrudili, da po možnosti opišejo postanek, dela in prizadevanja ter uspehe Slovenske narodne podporne jednote, tu pa sledijo kratki podatki v številkih, koliko je jednota že izplačala na zavarovalninah in raznih davcih in sicer:

Izplačane smrtnine	\$ 6,776,899.95
Bolniške podpore	12,636,893.99
Operacije in odškodnine	1,654,348.50
Izredne podpore	420,861.78
Skupaj	\$21,489,004.22

Torej čez ena in dvajset milijonov dolarjev znašajo izplačila do početka tega leta ali še predno je jednota bila stara 40 let. To so ogromne številke in najboljša priča, kako je bila potrebna. Zanimivo sliko nam prikazujejo zlasti številke o izredni podpori. To so dejavne različnih nesrečah in izrednih potrebah naših članov, za kar niso zavarovani in nimajo nobene legalne prave terjati, pa vendar so pomoči deležni. Skupna imovina znaša lepo vsoto \$11,078,950.64.

dostnega življenja ter gospodarsko in številčno močna. Upravičeno slavimo in se ponajšamo s svojo organizacijo, saj je vsa doba nje obstanka tako bogata dobrih del in polna izrednih ter skrajno zanimivih dogodkov in pretresljivih epizod, tesno povezanih s splošnim življenjem naših priseljencev, ki zaeno tvorijo najvažnejše poglavje v zgodovini ameriških Slovencev.

SNPJ zavzema že dolga leta prvo mesto med vsemi slovenskimi podpornimi organizacijami ter posebno časten ugled tudi med drugimi. Razume se, da za to morajo biti neki posebni vzroki, kajti naša ni najstarejša, temveč je ena bolj mlajših. Brez vzroka se dandanes ne zgodi nič na svetu in brez posebno znamenitih del in izpričan je ne more biti epohalnega napredka v bratski podporni organizaciji. Prav na mestu je torej, da se ob 40-letnici nekoliko pomudimo in pomenimo tudi o tem. Potrebno je, da si pokličemo v spomin razne faze iz življenja in aktivnosti jednote ter poskušamo ugotoviti, kaj je pravzaprav bila tista dinamična sila, ki jo je pognala v tako lepo cvetoči razvoj in ji dala toliko lepega razmaha. Taka analiza ni samo na mestu, temveč je tudi potrebna in zanimiva; iz tega črpano znanje lahko zelo koristno uporabimo v sedanjih aktivnostih in naporih za bodočino jednote. Namen teh vrst v glavnem torej je nekoliko opisati, kar jaz mislim, da je dalo največji pogon k napredku naše organizacije prvih 40 let, ter navesti podatke, v kolikor je to pač v kratkem izžrpku mogoče.

Novosti pri SNPJ

Znano je, da je SNPJ vse od začetka in po vsem svojem ustroju bila drugačna kot so bile druge tedaj obstoječe podporne organizacije. Resno si je prizadevala, da oskrbi našemu delavskemu ljudstvu tako zavarovanje in druge reči, ki jih v resnici potrebuje in kakor največ tega je v danih razmerah mogoče. Pa tudi kakor najceneje mogoče. Zato se je morala skrbno ogibati napak, nedostatkov in pomanjkljivosti, ki so se drugod očitovale, zaeno pa uvajati novosti in stvari, ki jih druge organizacije še niso imele. Resnično — pionirstvo in uvajanje novosti na polju fraternalizma je prava značilnost in karakteristika SNPJ.

Naravno, da je vsled tega kmalu postala med našim ljudstvom najbolj priljubljena organizacija. S številoma naprednih in demokratičnih reform, ki jih je sistematično uvajala, si je ustvarila priznanje in spoštovanje v širokih masah slovenskega priseljništva. V svoje vrste je privabila naše najboljše značaje, ki so potem širili lepe ideje in principe jednote ter po raznih naselbinah širom Amerike ustanavljali društva in pridobivali nove člane.

Centralizirana podpora važna naprava

Zelo važen element v ustroju SNPJ je osredotočena bolniška podpora, to se pravi, da je za vse člane skupni bolniški sklad in vsi prejema bolniško podporo naravnost iz glavnega urada. Bratske podporne organizacije se tedaj niso ukvarjale z bolniško podporo, vključivši slovenske. Bolniška podpora je bila prepuščena krajevnim društvom, ki so jo uravnale po svoji volji, največ po stanju blagajne, kar je pomenilo bolj malo in često nič podpore. SNPJ pa je uvedla centraliziran bolniški sklad takoj spočetka in to je bil važen revolucionarni korak v novo smer. Naše ljudstvo smatra bolniško podporo za bolj važno kot smrtnino in v centralizirani blagajni je našlo popolno sigurnost ter zaupanje, da bo je tudi deležno, kadar pride potreba. Ni dvoma, da je tudi to veliko pripomoglo, da je naša jednota tako hitro rasla ter kmalu nadkrillila druge stareje jednote. Centralni bolniški sklad je toliko večjega pomena za društva po manjših naselbinah, ki se drugače ne bi mogla dolgo ohraniti pri življenju.

Demokratska uprava

Nadaljna važna pomoč k razmahu naše organizacije je gotovo dejstvo, da je upravljana demokratično v pravem smislu in najpopolnejšem pomenu besede. SNPJ je prva, ki je priznala enakopravnost žensk ter uvedla iniciativo in referendum, s čim se je članstvu zagotovila pravica, da lahko spravi na splošno glasovanje kakršnokoli vprašanje ali zadevo, tičečo se organizacije. To je bil nadaljnji revolucionarni korak k napredku. V krogu podpornih organizacij je to bila takorekoč nepoznana reč in pri večini je nimajo še danes, niti članstvo ne odloča o pravih. Naše članstvo pa ne samo, da ima pravico, da si samo izvoli vse svoje društvene in glavne odbornike in uradnike, temveč tudi, da samo sprejema pravila ter ima prvo in zadnjo besedo v vseh zadevah društva in jednote.

Izobrazba tudi potrebna

Kot že povedano, si je SNPJ neprestano prizadevala, da zadosti resničnim potrebam svojih članov. Zato je uvedla različne podpore in predvsem zavarovanje, kakor najboljše je za naše razmere priporočljivo in (Dalje na 12 strani)

Za 40-letnico jednote

Anton Trojar

Ob času proslave 40-letnice naše organizacije je na mestu, ako malo pogledamo v nje preteklost ter jo proučimo in poskušamo zbrati dobre stvari za bodočo uporabo, slabe pa ločimo in zabeležimo kot opomin, česar se nam je treba ogibati in varovati. Primerjajmo preteklost s sedanjostjo, iz vsega tega pa delajmo sklepe in načrte za bodočnost.

Kot znano, je za ta jubilej jednote razpisana posebna kampanja za pridobivanje novih članov. S tem nam je spet dana prilika, da na posebno koristen način izkažemo svojo hvaležnost in lojalnost. Pomnožitev naših vrst z novimi člani naj bo naša resna naloga in glavna misel skozi ves čas jubilejnega leta!

Tako znamenit jubilej kot ga praznuje to leto naša jednota, je treba dostojno proslaviti. To se pravi, da imamo posebno prireditve v to svrhu, bodisi s primernimi programi ali kakor najboljšje nam dopuščajo razmere. In priporočljivo je, da se take prireditve izvajajo v zvezi s kampanjo. Priporočljivo je, da se dovolj naprej določi datum za tako slavnost, medtem pa poživi kampanjsko delo in pridobi kakor največ novih članov, ki naj se na dan slavnosti na odru vpelejo. Vpelevanje na tak slovesen način naredi dober vtis na nove člane in na občinstvo ter je velikega pomena za uspeh kampanje. Dobro bi bilo, ako bi društva resno razmišljala o tem in poskušala izvesti, kjerkoli je mogoče. In ne pozabimo, da je marsikaj mogoče, ako je resnost in prava volja za to.

Poleg pridobivanja novih članov je važno tudi, da posvetimo več pažnje odnošajem med člani ter poskušamo ohraniti tiste, ki jih že imamo. Za harmonijo in prijateljske odnošaje pri društvu pa je treba tudi nekaj storiti, zlasti kjer se teh reči pogreša. Jubilejno leto je posebno primeren čas za to.

Menda ni potrebno, da se tukaj posebno omenja, da so kritični časi; veliko je spletkarjenja in kritiziranja v delavskih ustanovah in bratske organizacije niso izvzete. Ampak povdariti je treba, da se nevarnosti vse premalo zavedamo. Kot izgleda, se je Hitlerjevo geslo, "Razdvajaj in vladaj" močno zasidralo v tej deželi in zaneslo tudi v naše vrste. In ta bolezen se širi veliko hitreje ter je bolj kvarna kot povprečni človek misli. Dasi ravno je pretežna večina ljudi poštena in dobro misli, vendar splošno prerada poslušala kritike, ne zavedajoč se resničnega ozadja in da je pravi namen tega ustvarjati sumničenja, netiti prepire in podžigati sovraštva, širiti razdor ter tako slabiti naše organizacije.

V bratskih organizacijah je že tako premalo prave zavednosti. Nesoglasja in spori, zasejani med delavce po kapitalističnih časopisih in agentih reakcionarjev so na škodo tudi bratskim organizacijam. Zavarovalne družbe, ki se dobro zavedajo, da imajo v bratskih organizacijah nevarno kompeticijo, pa jih tudi obrekujejo in širijo kvarno propagando ter store vse mogoče, da ovirajo njih delo. Bratske organizacije ne morejo podvzeti učinkovitih korakov v svojo obrambo in ni jim mogoče doseči pravega uspeha, ako ni potrebnega sporazuma in skupnosti.

Gornje se bo mogoče komu zdelo preveč pesimistično, toda moje mnenje je, da bomo na boljšem, ako gledamo v situacijo z odprtimi očmi in vidimo reči take, kakršne so v resnici, kot pa, če smo brezbržni in se udajamo iluzijam, da bo že kako in da morda nas ne bo prizadelo. In mislim nadalje, da bi bratske organizacije morale biti prve v pobujanju napačnih nauk ter resno nastopiti proti zavajalcem ljudskih mas.

Potrebno je torej, da smo vedno čuječi in na straži ter se ne damo zavesti v nesrečo, kakršno so doživela ljudstva v Evropi, kjer je prišlo že tako daleč, da se sin bori proti očetu in brat proti bratu. In ne prezirimo dejstva, da se posledice zavajalnih nauk že očitujejo tudi v tej deželi, delavska zavest in vzajemnost in nauk o bratski ljubezni pa vse prepočasi napreduje.

Kot znano, se tudi naši krvni bratje in sestre v starem kraju bore s krutim sovražnikom na življenje in smrt. V groznem trpljenju vodijo boj za narodni obstanek ter dopinajšajo strašne žrtve v življenjih in krvi. Ni nič več kot prav, da se v našem jubilejnem letu njih še posebno spominjamo in jim poskušamo pomagati do zmage in osvoboditve, kakor največ moremo.

Potrebno je, da se ob praznovanju 40-letnice jednote oziramo na vse to. Zavedajmo se časov in pustimo na stran nepotrebne kritike, sebičnost in nevoščljivost, pa raje učimo pravo bratstvo in ga izvajajmo v praksi. Strmimo svoje moči in oklenimo se jednote še bolj trdno ter poskušajmo ojačati čut samospoštovanja, naše vrste pa z lepim številom novih članov! Ako bomo to storili, bo jednota rasla in napredovala v bodoče še bolj kot kedaj poprej.

Anton Trojar.

MICHAEL KUMER CONGRATULATES SNPJ FROM ENGLAND

At a time when the United Nations are engaged in a desperate fight to smash the chains that threaten to bring slavery to the world and are demonstrating a relentless will to be free, it is quite fitting that our Society dramatically celebrates its 40th Anniversary. Because the very essence of our Society is to fulfill our duty to humanity—that people shall be free, that independent nations shall survive and flourish, and that complete democracy shall be attained.

Because of the heroic and courageous resistance against the aggressors by the former homeland of our founders—and the vast majority of our adult members—our Anniversary has a special significance. We have here a firm and fearless people determined to be free. Their resoluteness and spiritual strength is the expression of their united resentment of, and opposition to, the centuries old oppression and persecution to which they have been subjected.

That same spirit permeated the founders of our Society. It is no accident, therefore, that we are dedicated to the task of giving humanitarian service to our members and of being the great benefactor in time of great distress. But our less obvious and more important task is that of distinguishing right from evil; of resisting the evil spreading of hatred against races, colors, and creeds through knowledge, inspired by our passion for complete unity among all people; of opposing unequivocally all abuses and injustices and promoting those ideals which will bring lasting peace and security.

This, in short, is the genuine fraternalism to which we subscribe in our Society, and I have a deep appreciation for the opportunity to offer my congratulations on this noble occasion. I would prefer, of course, to join all of you at the various celebrations that will be held in its honor this year by our lodges, federations, and juvenile circles. But the exigencies of war require that some of us be beyond the borders and that you remain there. We shall, however, be together in spirit, and as long as we are thus united we are powerful and great and will accomplish astonishing results.

In this year's commemoration we shall have the opportunity to review the past with great delight and satisfaction because our achievements have been many and great. Proudly we shall hail the accomplishments of our Society, and that is as it should be.

But we would err, indeed, we would fail miserably if our feast of success were not intermixed with anxiety and determination for the future. We could adopt the trite expression of "Life for SNPJ Begins at 40." Yet, that would be a literal error, for the simple truth is that our record shows that we are a tried, seasoned, and experienced organization. Our past success is ample proof that we are not a Society of empty phrases and slogans; that good intentions, dreams, and ideals are not enough; that words, brave phrases, and high sounding hopes are only the prelude to our goal.

All of these can be the highest virtues if we implement them with deeds and the unbreakable determination to continue our success to ever greater achievements. Our future and the future of the world can be bright if we all accept rather than escape personal

responsibilities. That future is not our own, but the world's. It presents us with a challenge and the promise of far greater performances. Let us face the facts by combining the word and the deed, the dream and the act.

Our lodges, juvenile circles, and federations provide you with the implements of carrying on—of doing creative and constructive work for our Society, thus aiding in its hopes and aspirations for a united people, for freedom, for world peace and security, for total democracy. Prosveta and Mladinski List offer you additional means of discussion. Utilize them to the utmost and regularly to give expression to your opinions, to keep everyone posted on the progress of your lodge, circle, and federation. Join in the work of your lodge in providing young people with activities and responsibilities that will equip them for a normal and useful life as citizens.

Your SNPJ and mine is worthy of the highest compliments. Its founders, leaders, and active workers are worthy of the highest praise. I salute them all on this our 40th Anniversary. At the same time, I urge the combining of the seasoned judgment of the old members with the energy and enthusiasm of the young members for increased activities. You resolve now to do your part! My sincere greetings to the Society, and to all members in the armed services, and to all members of our SNPJ.

MICHAEL R. KUMER,
1st Vice President SNPJ.

Rodilo se je mrtvo dete

Na veliko nedeljo, dne 3. aprila 1904, sem prvič zgodela b o g i n j o Svobode v New Yorku in tako tudi jaz slavim 40-letnico mojega bivanja v tej deželi. Sedaj sem že nad 30 let uplen pri S. N. P. Jednoti, katere član sem postal z ustanovitvijo društva "Studentec" št. 105 SNPJ, meseca marca

1909 v Indianapolisu, Indiana. Prva leta mojeg v bivanja v tej deželi sem precej potoval po Zedinjenih državah in Alaski, kot sem že večkrat opisoval ob prilikah drugih obletnic. Tedaj nisem dosti vedel o tej organizaciji, zato bom pa raje povedal nekaj iz poznejših let iz spominov in pripovedovanj drugih, ki so bili njeni člani od začetka.

Ko je bila jednota ustanovljena, so v nasprotju taboru zavričali, da se je "rodilo mrtvo dete" in da ni pričakovati dobrega uspeha, a nam v veselje so se zelo zmotili, ker iz tega rojstva je nastala največja, ne le dobrodelna, ampak za delavstvo v naprednem in socialističnem duhu prežeta organizacija med slovenskim ljudstvom v Ameriki, ki je rasla, cvetela in napredovala. Kakor pride nebečice so agitatorji delali in hodili od hiše do hiše, agitirali ustmeno in pismeno,

da so jo ne le obdržali pri življenju temveč, da je postala po nekaj letih finančno in člansko najmočnejša med Slovenci v tej deželi. Dali so ji zdrava in za delavstvo koristna, svobodomiselnost in pozneje socialistična načela. Beseda "svobodomiselnost" je imela pomen kakršnega mora imeti namreč, da članstvo lahko svobodno razpravlja privatno versko mišljenje kakor mu drago, ampak organizacija kot celota in njene publikacije morajo biti urejane tako, da se ne zanašajo nobene bitve zaveze v njenih glasilih, ne na društvenih sejah ali drugih priredbah. Na tej podlagi je članstvo delalo in agitiralo z velikim navdušenjem, žrtvovalo za porast in napredek svoje bratske, podporne, kulturne in kooperativne organizacije. Izobraževalno delo se je vršilo takoj od početka, najprej v listu "Glas Svobode" in "Proletarcu", pozneje v svojem glasilu mesečniku, potem tedniku in slednjic v dnevniku "Prosveti". Tiskali in izdali smo poučne knjige za širjenje izobrazbe, ob času, ko je postalo naše glasilno delo pod prvim urednikom Fr. Keržetom in pozneje dolgo vrsto let Jožetom Zavertnikom ter Ivanom Molkom. Od časa do časa smo imeli tudi hude boje, posebno radi "svobodomiselnih" smernic a smo z vsem uspehom, še posebno dokler je bila ena glavnih naših nalog izobraževati članstvo v duhu socializma, ter poučevati in agitirati za organiziranje delavstva v raznih unijah. Prirejali smo predavanja, shode, igre in petje na odrih. Pozneje, kmalu po prvi svetovni vojni, ko so v socialistični stranki začele nastajati razlike, posebno še radi levičarstva in desničarstva, ter več vrst komunističnih strank, je to kvarno učinkovalo tudi pri nas in resnično povedano, ni več tistega bojevitosti življenja v naši organizaciji.

Kako smo rasli po članstvu in premoženju vam točno kaže lestvica, ki je mesečnica v tej prilogi. Kako smo prešli z približno na tednik, pozneje na dnevnik in dodali še revijo Mladinski list, sem pa že opisal v posebni prilogi ob 25-letnici dnevnika Prosvete, zatorej sedaj raje pri besedi o priljubljenosti naše organizacije med članstvom.

Slovenska narodna podpora jednota je bila kmalu po ustanovitvi toliko spoštovana, da so ljudje pristopali v njo z največjim veseljem in dragevolje plačali po dva do pet dolarjev pristopnine samo za to, da so lahko postali njeni člani. Pri tem se ne sme pozabiti, da smo bili od začetka nje člani samo Slovenci. Šele pozneje so se nam pridružili tudi drugi Jugoslovani, a sedaj se sprejemajo za člane osebe vseh narodnosti belokožnega plemena. Deloma zato dandanes ni več tistega pravega navdušenja. Kakor smo od začetka pridobivali člane brez kakih nagrad, se sedaj gre vse bolj za denar; plačujemo zdravniške preiskave, dajemo male in velike nagrade za pridobivanje novega članstva. Da, časi so se spremenili—pred leti smo imeli za vsak društven urad več kandidatov in celo ožje volitve za društvene odbornike, a danes je treba prositi in še je težko dobiti uradnike.

Tak je današnji položaj—velika sprememba. Pač ginevaš prehitro tista velikodušnost, bratstvo in skupnost. Naša mladina je porasla in prišli smo v veliki meri že v tretjo koлено slovenske dobe v tej deželi. Blizu smo časa, ko bomo stari člani pomrli in bo naša mladina organizacijo vodila po svoje naprej v angleškem jeziku. Ostali bodo pa še spomini našega štiridesetletnega dela—spomini na ponos in duhovitost tistega "mrtvo rojenega deteta," ki se je razvilo v ponosnega junaka-orjaka—organizacijo, ki je danes še bolj gotovo kot kdaj prej med vsem sloven-

SNPJ bogata na lepih zgledih in velikih idealih

(Nadaljevanje iz 11. strani)

izvedljivo. In jednota je bila ves čas na jako dobrem glasu tudi v pogledu izplačil.

Toda poleg zavarovanja so še druge važne potrebe in k tem se šteje izobrazba. Kajti znano dejstvo je, da se izobražen človek veliko lažje priklapa do boljše službe ali dela ter bolj ugodnega gospodarskega položaja. In ako pričakujemo, da bo kdaj res zavladala prava svoboda in popolna demokracija ter socialna pravičnost, je potrebno predvsem, da se delavstvo splošno izobrazi. Prizadevanja za SNPJ so tudi na tem polju. Nje važna naloga je, da podučuje in širi delavsko izobrazbo ter pomaga svojim članom tudi do kulturne in gospodarske povzdigne. V to svrhu izdaja svoj dnevnik Prosveto in revijo Mladinski list, od časa do časa pa še druge publikacije. Izdala je že večje številne knjige in za pospeševanje izobrazbe je bila svojočasno ustanovljena književna matica ter dijaški sklad. Nadalje podpira jednota moralno in gmotno razna kulturna društva ter druge take ustanove. SNPJ je bila prva med našimi organizacijami, ki je ustanovila svoje lastno glasilno in menda edina izmed sličnih organizacij, ki se je resno lotila resnično izobraževalnega dela ter poskušala zadostiti tudi tej narodni potrebi.

Delavca usmerjenost jednote

Bratske podporne organizacije, kakršne so splošno poznane v Ameriki, se prav nič ne brigajo za delavska vprašanja, dasi je tudi njih članstvo po veliki večini delavsko in je njih začetek v delavskih vrstah. Prvo ameriško bratsko podporno organizacijo je pred 76. leti ustanovil strojnik John J. Upchurch, torej delavec, iz tega pa se je razvil tako zvan ameriški "fraternal system," ki danes šteje več stotin močnih organizacij po Zedinjenih državah in Kanadi, z mnogimi milijoni članov. Toda njih uprave so prešle v roke gospodarstvo dobro situiranih ljudi in individujev, ki nimajo pojma in nočejo nič znati o delavskih vprašanjih in potrebah, pa je zato naravno, da nič ne store za dobrobit delavstva.

SNPJ ima važno nalogo, da se briga tudi za koristi delavcev in trdno stoji na braniku za njih pravice. Tega se je držala ves čas svojega obstanka zvesto in dosledno. Prosveta in vse njene publikacije so urejevane

skim življenjem, včevši našo staro domovino, najmočnejša po članstvu in starejši bojevnikovi, kolikor nas je še starejših bojevnikov in delavcev, se lahko z veseljem spominjamo tistih časov in onih tovarišev, ki so z nami delali za izboljšanje človeške družbe med našim in drugimi narodi potom in skozi našo organizacijo.

Tistim tvojim, ki vas danes krije mati zemlja, nas vam bo glas spominjal za vaš trud in požrtvovalnost pri našem skupnem delu. Našim mlajšim članom pa kličem—bratje in sestre, delajte, skrbite, negujte, držite skupaj, kar bo v korist in bodočnost vas samih in vaših potomcev! Pazite, da ostane duh svobodomiselnosti v pravem pomenu, da se ohranijo načela vaših dedov in pradedov, ki so položili temelj naši organizaciji. Naj živi, cvetne in raste naša Slovenska narodna podpora jednota!

Philip Godina,
upravitelj publikacij SNPJ.

v duhu naprednega in razredno zavednega delavstva ter so bile v veliko oporo in pomoč v razrednih bojih, v katerih je bilo prižeto naše članstvo. Kdo izmed starejših se ne spominja velikih premogarskih stavk po Pensilvaniji, Zgodni Virginiji, Illinoisu, Kansasu, Coloradu, Montani in drugod; potem stavk v bakrenih rudnikih, jeklenih tovarnah, avtomobilskih industrijah itd. SNPJ je bila vedno na strani stavarjev ter jih pridno bodrila in podpirala moralno in gmotno. Nešteti tisoči so šli v podporo stavarjem iz jednote blaganje in mnogo so prispevala naša društva in poedini člani k poziv iz glavnega urada. In znani so primeri, kjer je bila stavka izvojevana največ vedno bodrenja in moralne in gmotne pomoči od naše jednote; nadalje tudi taki, kjer smo z jednotlivim vplivom in posredovanjem stavko prepredili.

Iz tu navedenega je razvidno, koliko bi podporne organizacije lahko storile v prid delavstva ter pripomogle do izboljšanja splošnega gospodarskega sistema, če bi se za stvar zavzele, kakor se resno zavzema SNPJ.

Vzgoja mladine

Vzgoja mladine tudi ni malo važna stvar in slovenski starši dobro vedo, kako težaven problem je s tem.

Zelo važno je, da našo mladino ohranimo našim ustanovam. To je potrebno iz večjih razlogov a predvsem, da zasiguramo bodočnost svojim gospodarskim organizacijam in napravam. SNPJ je uvidela tako potrebo že davno in lotila se je tudi te naloge prav resno ter jo v danih razmerah dobro izvajala. Že pred tridesetimi leti je uvedla oddelek mladinskih članov v svojo zavarovalni sistem, čeprav se je tedaj to smatralo za predržno novotarijo in nevaren eksperiment. Ustanovila je posebno revijo za vzgojo mladine z imenom Mladinski list. Uvedla je mladinske kroške, ki se ustanavljajo po raznih naselbinah in v katerih se našli otroci že v rani mladosti vežbajo v društvenih aktivnostih in vadijo v dobrih delih, seznanjajo z našimi lepimi navadami in dobrimi tradicijami ter vzgajajo v značajnosti, bratski vzajemnosti in se učijo pravilno spoznavati pravo vrednost naših organizacij in medsebojnega sodelovanja v duhu napredka in demokracije. Poleg tega jednota moralno in gmotno podpira mladinska pevstva in atletična društva ter razna druga slična gibanja. In ne more biti dvoma, da je s svojimi prizadevanji v tem oziru veliko pripomogla, da se bodo naš jezik in naše ustanove ohranile delj po življenju, in da bomo s prenosom slovenskih vrlin ter vsega, kar je najboljšega v našem narodu, na svojo mladino, tudi obogatili ameriško kulturo, iz mladine same pa vzgajili toliko boljše državljane in koristne člane človeške družbe.

Navesti bi se dalo še razne posebnosti in mnogo vrlin, radi katerih slovi SNPJ in dobro bi bilo, če bi jih mogli vse v slavnostni izdaji pravilno opisati. Dobro bi bilo omeniti zlasti, koliko je pomagala našim ljudem, ko so bili prizadeti v raznih nesrečah kot so bile povodnje, viharji, požari, stavke, ter v mnogih drugih potrebah. Nadalje, kako se je naša jednota vedno brigala za usodo slovenskega naroda v starem kraju in mu skušala pomagati. In ker nam za vse to primanjkuje prostora, zaključujem ta spis s klicom:

Naj živi ~~SNPJ~~ ~~ter ostane vedno velika po svojih idejah in dejanjih!~~
V. CAINKAR, gl. predsednik.

Kratek zgodovinski pregled

(Nadaljevanje iz 1. strani)
Napredek SNPJ na novih temeljih

Ko je SNPJ zavrgla liberalizem na tretji redni konvenciji v La Sallu, je javno izpovedala svobodno misel. Na tej konvenciji so bila sprejeta popolna nova pravila in na prvem mestu teh pravil je bilo zapisano, da jednota sloni na svobodomiselnem temelju. Prva konvencija ni dala te izjave.

V jednoti je bilo že takrat mnogo ekstremistov, ki so hoteli, naj bi SNPJ sprejemala za svoje člane le odločne svobodomislce ali brezverce. Zmerna večina je bila proti temu in je svarila. Nič prisiljenega! V tem primeru je bila SNPJ na drugem ekstremu to, kar je katoliška jednota na nasprotnem ekstremu. Priljubljena svobodna misel je bila prav tako slabota, kakor je prisiljena vera! V verskem oziru naj bo med nami popolna svoboda! Glasilo naj uči načela svobodne misli, člani naj pa za se sami odločajo, kaj hočejo biti, kaj odnosa jih ne sme siliti nikamor in braniti jim ne sme ničesar. Ta pot—srednja, demokratična pot—na najboljša.

Res je bila! Edino tej poti se mora SNPJ danes, po štiridesetih letih, zahvaliti, da je v tem času napredovala v članstvu in vsestransko tako, kakor ni napredovala nobena druga slovenska podpora organizacija.

En sam poskus z obveznim svobodomiselnostv je bil storjen pri enem samem društvu v vsej tej dobi. To je bilo leta 1910, ko se je na zapadni strani Chicaga ustanovilo novo društvo Franciso Ferrer. Deseterica prvih članov, ki so tvorili to društvo, je sestojala iz samih svobodomiselnih socialistov. Društvo je na svoji ustanovitvi seji sprejelo zase posebno pravilo, ki je določalo, da člani tega društva ne smejo imeti nobene zveze s cerkvijo. To pravilo bi bilo držalo, če bi bilo društvo ostalo pri svojih ustanoviteljih, toda po jednotinih pravilih ni moglo zabraniti pristopa članom s prestopnim listom; čim bolj je društvo raslo, tem manj je bilo kontrole nad člani. Fiasko je prišel, ko se je društveni zapisnikar ženil in njegova nevesta mu je ukazala, da poroka mora biti v cerkvi. Pravilo je padlo v vodo.

To je bil prvi in zadnji poskus izolirane svobodomiselnosti pfi SNPJ. Na drugi strani je na tisoče mladih članov, ki so prišli v jednoto kot napol katoliški, prej ali slej prostovoljno odpadlo od cerkve. Postali so svobodomislci, ko so redno čitali jednotino glasilno in obiskavali društvene seje in prireditve. Omenili smo primer članov katoliške jednote, ki so rebelirali proti obvezni spovedi in so puštali to jednoto ter prišli k nam. Železna strogost pri omenjeni

jednoti, ki je posegala daleč v osebno svobodo svojih članov, je bila prvih deset let naše jednote najboljše agitatorica za SNPJ. Veliko so pomagali tudi surovi napadi katoliških listov na našo jednoto, katerih je bilo vedno dovolj.

Tako je SNPJ skokoma rasla do prve svetovne vojne. Tudi med to vojno ni prenehala rasti, dasi je bilo veliko številnih članov poklicanih v ameriško armado in ob koncu vojne je prihrumela španska influenca, ki je silno udarila jednoto.

Tik po vojni se je SNPJ združila s Slovensko delavsko podporno zvezo v Johnstownu, Pa., s katero se je pred kratkim združilo staro rudarsko katoliško Društvo sv. Barbare. Takrat je prvič prišla naša načelna izjava v ospredje. Ko so se zastopniki SDPZ pogajali z našo jednoto glede združitve, so zahtevali garancijo, da ne bo pri SNPJ nihče zastopoval katoliških članov omenjene organizacije. Zlasti članov bivše katoliške Barbare. Naši zastopniki so sicer dokazovali, da SNPJ daje svojim članom popolno versko in politično svobodo v njihovem zasebnem življenju, kar dokazuje njena preteklost; noben član še ni bil izključen ali drugače kaznovan, če je hodil v cerkev, ako je bil drugače dober član.

Zastopniki SDPZ se niso s tem zadovoljili in zahtevali so, da verska in politična svoboda mora biti zapisana v načelni izjavi SNPJ.

Zakaj politična svoboda? Kaj je bilo političnega na SNPJ? Pred devetimi leti (1912) je peta redna konvencija v Milwaukeeju, Wis., odobrila socialistične principe in naložila Glasilu SNPJ, ki je bilo takrat tednik, naj zagovarja politiko socialistične stranke v Zdrženih državah. Ta sklep je dvignil precej prahu in prišlo je do ostre polemike zlasti z newyorškim Glasnikom Naroda, ki je naporil SNPJ zaradi tega sklepa. Glas Naroda je naredil vtis, da ta sklep silijo člani SNPJ, da "morajo biti socialisti," čeprav nočejo biti in postavil se je sam za govornika "vseh onih članov SNPJ, ki nočejo po silii biti socialisti."

V tem konfliktu je Glas Naroda pogorel, kajti socialistična resolucija, katero je soglasno sprejeta peta redna konvencija, ni nikakor obvezovala za kakšno politično ali filozofsko prepričanje, pač pa je odobrila program, kakršnega je takrat imela ameriška socialistična stranka in je naložila glasilu jednote, naj piše v tem smislu. Toda legenda, da so člani SNPJ prisiljeni biti socialisti, če hočejo ali nočejo, je ostala in delala zrago po naših naselbinah.

Zastopniki SDPZ niso najbrj niti vedeli več, odkod je ta pravilnica izvirala, so pa vsekakor slišali po noselbinah Pennsilvanije nekega takinega—in da bo enkrat za vselej konec tega in podobnih govoric, so predlagali točko v

združitveni pogodbi, da mora SNPJ amandirati svojo načelno izjavo v toliko, da svobodna misel velja za jednoto kot celoto in za njeno glasilno, ne pa za posamezne člane; jednota jamči svojim članom osebno svobodo verskega, političnega, etičnega in filozofskega prepričanja.

Ta amandment so zastopniki SNPJ sprejeli in potrdila ga je tudi tretja izredna ali združitvena konvencija, katere se je vršila v Clevelandu leta 1921.

Svobodomiselnost načelna izjava je SNPJ je bila šestnajst let kasneje še enkrat amandirana; to je bilo na enajsti redni konvenciji leta 1937 v Clevelandu.

Mesece pred to konvencijo so nekateri slovenski katoliški listi v Ameriki izzvali ostro polemiko s Prosveto zaradi načelne izjave SNPJ. Nekaj katoliških članov SNPJ, ki so pomagali katoliškemu listom, je zahtevalo prostor v Prosveti za svoje verske argumente in naravno ga niso dobili. Franciskani v Lemontu so takrat publicirali posebno brošuro proti svobodomiselnosti pri SNPJ in nekaj članov SNPJ iz Clevelanda je pomagalo razširjati to brošuro.

Ta zadeva je potem prišla na zavezo in sprejet je bil dodatek k načelni izjavi, da ne sme noben član ovirati izvajanja svobodne misli, bodisi pri društvu ali v glasilu jednote. Ta dodatek je naperjen proti vsaki verski propagandi, ki bi se pojavila v jednoti sami v bodoče.

Stanje ob štiridesetletnici

Štirideset let je za nami.

Štirideset let napornega dela, težav in boja. Sadovi tega dela so obilni. Na materialni strani je SNPJ od svojega začetka do danes izplačala težke milijone dolarjev v smrtninah in podporah svojim članom in pomagala je direktno in indirektno tudi mnogim nečlanom; na kulturni in socialni strani je pa SNPJ storila več kot vse ostale slovenske podporne organizacije skupaj v tej deželi. Naravnost nepopisno so njene zasluge na tem polju. Naša jednota je izdajala poučne in leposlovne knjige, financirala je nešteto kulturnih podjetij in prizadevanje ter publicira domače že 28 let svoj dnevnik, 22 let pa mesečnik za mladino. Njeno mladinsko kulturno gibanje v mladinskih kroških je nekaj edinstvenega med ameriškimimi Slovenci.

SNPJ slavi svojo štiridesetletnico sredi največje vojne v svetovni zgodovini, ko je domisla 5000 njenih članov na bojnih in ko je vse njeno ostalo članstvo, kolikor je zdravega in sposobnega, upreženo v vseh akcijah vojnega napora Amerike. Kakor pa je SNPJ v svoji preteklosti prebrala vse notranje homatije in zunanje katastrofe—prvo svetovno vojno, veliko ekonomsko depresijo itd.—in ostala organsko nedotaknjena, tako bo prav gotovo prebrala tudi to največjo svetovno katastrofo ob najvišjem številu svo-

jega članstva in z najbogatejšo blagajno v svoji zgodovini.

Po vojni vsekakor pridejo nove ekonomske in socialne razmere, katerim se bo morala prilagoditi tudi naša jednota. Upamo, da bo v okviru novih razmer še nadalje zagotovljen obstanek in napredek naši organizaciji, kljub temu je treba računati z notranjimi izpremembami. Dotok novega članstva po vojni bo le iz tukajšnjega naraščanja. Dokler imajo priseljeni člani vedno in odlično besedo v jednoti, ostane po starem, čim pa tukaj ravnajo in vzgojono članstvo vedno boljše kot večina, pojde SNPJ v novo smer.

Ta izprememba pride po petdesetletnici SNPJ, če ne še prej—s pogojem čevda, da ne bo nič drugega ogražalo obstanka jednote. Ogrorna večina tukajšnjih Slovencev drugak pojmuje svobodno misel in naših kulturnih vrednot sploh ne poznajo. Vnuki in pravniki priseljenih Slovencev, ki so oziroma bodo Slovenci le še po imenu—izjemno niso vključene—bodo imeli drugačne kulturne potrebe, ki jih bodo našli zunaj jednote. Jednota, kolikor jim bo še potrebna, jim bo služila le za gmotno podporo, družabnost in sport.

Popolnoma drugačna slika pa bo, če Amerika po vojni spet na široko odpre vrata novim mladim priseljenecem. Tedaj ponovno ožive pogoji, ki so veljali pred štiridesetimi leti. Za to obnovno narodenost našega upanja.